ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស្សូម៉ាស់ سلام الله عليها

ម្ចាស់ស្ត្រីរាជធានីគុម

និពន្ធដោយលោកស្រីបណ្ឌិត ម៉ាក់ស្សុម៉ាស់ យ៉ាហ្វ់ហ្វារ (Ma’suma Jaffer)

បញ្ជីមាតិកា

បញ្ជីមាតិកា ២

១. ព្រះជីវប្រវត្តិរបស់ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊ូម៉ាស់ سلام الله عليها ៩

  ១.១ ទំនាយកំណើតមហាស្ត្រីថ្លៃថ្លា ៩

  ១.២ កំណើតព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊ូម៉ាស់ سلام الله عليها ៩

  ១.៣ ថ្ងៃខែព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊ូម៉ាស់ سلام الله عليها ចូលទិវង្គត ១១

  ១.៤ ព្រះបិតា صلوات الله عليه والسلام ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊ូម៉ាស់ سلام الله عليها ។ ១២

  ១.៥ ព្រះមាតា رضي الله عنها ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊ូម៉ាស់ سلام الله عليها ។ ១៣

  ១.៦ នាមនិងបុណ្យស័ក្តិរបស់ព្រះនាងហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊ូម៉ាស់ سلام الله عليها ។ ១៥

  ១.៧ បារមីព្រះនាងហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊ូម៉ាស់ سلام الله عليها ។ ១៨

  ១.៨ មូលហេតុព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊ូម៉ាស់ سلام الله عليها មិនមានស្វាមី ២៣

  ១.៩ ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊ូម៉ាស់ سلام الله عليها អ្នកតំណាល ហាឌីស្ទព្រះសាស្តា صلى الله عليه وآله وسلم ២៥

  ១.១០ អានុភាពអ៊ីមុាំ អាល់-កាស៊ីម صلوات الله عليه والسلام និងអ៊ីមុាំ អាល់-រីដ្ហ៍ صلوات الله عليه والسلام លើព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊ូម៉ាស់ سلام الله عليها ២៧

២. ដំណើរទៅគុម ៣០

  ២.១ ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊ូម៉ាស់ سلام الله عليها បែកពី អ៊ីមុាំ អាល់-រីដ្ហ៍ صلوات الله عليه والسلام ៣០

  ២.២ ដំណើរព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊ូម៉ាស់ سلام الله عليها ពីម៉ាឌីណាស់ ៣១

  ២.៣ ដំណើរព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊ូម៉ាស់ سلام الله عليها ពីស្រុកសាវេះហ៍ទៅខេត្តគុម ៣៣

  ២.៤ ព្រឹត្តិការណ៍នៅពេលបញ្ចុះព្រះរាជសពព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊ូម៉ាស់ سلام الله عليها ៣៤

  ២.៥ សពឥស្សរជនឯទៀតបញ្ចុះនៅក្បែរព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊ូម៉ាស់ سلام الله عليها ៣៦

៣. ព្រះចេតិយព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊ូម៉ាស់ سلام الله عليها ៣៨

  ៣.១ ប្រវត្តិសង្ខេប ៣៨

  ៣.២ រជ្ជកាល ស្វ័ហ្វាវី ៣៨

  ៣.៣ រជ្ជកាល ក៏យ៉ារ (قاجار) ៣៩

  ៣.៤ ក្រោយបដិវត្តន៍អ៊ីស្លាមមានជ័យជំនះ ៣៩

  ៣.៥ ការសាងបន្ទប់បញ្ចុះព្រះរាជសព ៤០

  ៣.៦ ព្រះបូជនីយចេតិយក្នុងបច្ចុប្បន្ន ៤២

  ៣.៧ ដោមមាស ៤៣

  ៣.៨ អក្សរចារឹកនៅក្នុងព្រះបូជនីយដ្ឋាន ៤៥

  ៣.៩ អក្សរចារឹកនៅក្នុងដោម ៤៥

  ៣.១០ អក្សរចារឹកនៅពីលើព្រះរាជផ្នូរ ៤៧

  ៣.១១ អព្ភូតហេតុអស្ចារ្យបានកើតឡើងនៅឯព្រះចេតិយ ៤៨

    ១. ព្យាបាលជំងឺរលួយ ៤៩

    ២. មូឡា ស្វាដ្រ៉ (ملا صدرا) សូមការណែនាំពីព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊ូម៉ាស់ سلام الله عليها ៤៩

៣. ដំណោះស្រាយបញ្ហារបស់ អាយ៉ាទុលឡោះហ្ វ៍ ណាយ៉ាហ្វី ដោយព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស់ عليها سلام الله ៥០
៤. ព្រះបូជនីយរាជធានីគុម ៥២
៤.១ អារម្ភកថា ៥២
៤.២ ប្រវត្តិខេត្តគុម ៥២
៤.៣ សិក្ខាសាលាទីក្រុងគុម ៥៣
៤.៤ កន្លែងឯទៀតនៅរាជធានីគុមដែលគួរចាប់អារម្មណ៍ ៥៦
៤.៥ ពាក្យពេចន៍ហ្វាឌីស្វស្ដីអំពីបារមីរាជធានីគុម ៥៩
៥. ការទៅគោរពព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស់ عليها سلام الله ៦១
៥.១ ផលបុណ្យនៃការទៅគោរពព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស់ عليها سلام الله ៦១
៥.២ ពិធីធ្វើគារវៈកិច្ចព្រះបូជនីយដ្ឋាន ៦៣
៦. ស៊ីយ៉ារ៉េះត៍ (គារវៈកិច្ច) ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស់ عليها سلام الله ៦៤
បញ្ជីរាយឈ្មោះសៀវភៅស្ដីអំពីប្រធានបទនេះ ៦៩

អារម្ភកថា

សូមថ្វាយព្រះថោមនាការដល់អល់ឡោះហ្ជ៏عزوجل ដែលបានដឹកនាំអស់ទាំងយើង ដោយព្រះធមិសន្ដោស ។

សូមអល់ឡោះហ្ជ៏عزوجلព្រះរាជទានព្រះពរនិងព្រះសិរីសួស្ដី ដល់ព្រះសាស្ដាចុងក្រោយបង្អស់ ព្រះសាស្ដាប្រសើរដាច់អស់ព្រះសាស្ដាទាំងពួង មូហ្ំាំម៉ាដ្ទ អាល់-មុស្ហ្ទត៏ហ្វាﷺ និងដល់ព្រះរាជកុលដ្ឋានعليهم السلامរបស់ព្រះអង្គﷺ ។

ចុងឆ្នាំ ២០០២ នាងខ្ញុំនិងក្រុមគ្រួសារមានកិត្តិយសបានទៅលេងទីក្រុងគុ្មនៃប្រទេសអ៊ីរ៉ង់ ។ ទៅដល់ភ្លាម នាងខ្ញុំមានការភ្ញាក់ផ្អើលខ្លាំងដែលបានឃើញវត្តមានព្រះនាង ហ្វាទ៏ម៉ាស្ទ់ ម៉ាក់ស្ហ៊ូម៉ាស្ទ់سلام الله عليها (فاطمة المعصومة) ជះឥទ្ធិពលទៅលើប្រជារាស្ត្ររបស់ទីក្រុងនេះ ។

ភាសាពែរសង់ (ភាសាអ៊ីរ៉ង់) ពិបាករៀនណាស់ ។ ព្រោះតែចង់ស្គាល់ព្រះនាងពេក នាងខ្ញុំបានសច្ចារនឹងមហានារីវត្តអង្គនេះថា៖ "សូមព្រះនាងسلام الله عليهاសន្ដោសខ្ញុំ =ម្ចាស់ដោយអនុញ្ញាតឲ្យខ្ញុំម្ចាស់ចេះដឹងភាសានេះ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងប្រើការចេះដឹងនេះ ដើម្បីសរសេរព្រះជីវប្រវត្តិរបស់ព្រះនាងسلام الله عليهاដំបូងបង្អស់ជាភាសាអង់គ្លេស ។"

កូនសៀវភៅតូចនេះជាលទ្ធផលនៃព្រះពរនិងសេចក្ដីស្រឡាញ់របស់មហាស្ត្រីថ្លៃថ្លា មកលើអស់ប្រជានិករនៃរាជធានីគុ្ម ។

សូមថ្វាយព្រះថោមនាការដល់អល់ឡោះហ្ជ៏عزوجل ។ ការចងក្រងកូនសៀវភៅនេះបានចប់ក្នុងថ្ងៃបុណ្យខួបព្រះរាជបិតាصلوات الله عليه والسلامរបស់ព្រះនាងسلام الله عليها អ៊ីមុាំ មូសា អាល់-កាស្ទុិមصلوات الله عليه والسلام ។

ជាដំបូងនាងខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណចំពោះអល់ឡោះហ្ជ៏عزوجل ដែលបានឲ្យនាងខ្ញុំបានស្នាក់នៅក្នុងទីក្រុងនេះ ៩ ខែ ។ នាងខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណចំពោះបុត្រា បុត្រីនាងខ្ញុំដែរឈ្មោះ ស្ហ្វាហ្វ៊ីដ្ទ ហ្វាសាន់, ត៏ហ្វ៊ីព៉ះត៏ ម៉ាស្វ៊ខ្ទីយ៉ាស្ទ់ និង មុច្ចតាបា ហ៊្វសែន៍ ដែលបានរៀបរៀងសៀវភៅនេះជាលាយលក្ខណ៍ដោយយកចិត្តទុកដាក់ ។

នាងខ្ញុំសូមអរគុណស្វាមីនាងខ្ញុំ អ៊ុប់បាស់ ដែលបានជួយផ្ដល់កម្លាំងចិត្ត ជួយផ្ដល់ការណែនាំ ជួយបោះពុម្ពនិងដែលមានអំណត់ ។

នាងខ្ញុំមិនភ្លេចគុណលោកគ្រូ អ៊ុក៉ា មូហ្ំាំម៉ាដ្ទ អ៊ុលី ស្ហ៊ូម៉ាលី (محمد علی شمالی) ដែលបានជួយកែតម្រូវកូនសៀវភៅនេះនិងជួយផ្ដល់គំនិត ។

នាងខ្ញុំចងក្រងកូនសៀវភៅនេះឡើង ក្នុងគោលបំណងផ្គាប់ព្រះរាជហឫទ័យអល់ឡោះហ្ជ៏عزوجل និងក្នុង

ឱកាសរំលឹកព្រះកិត្តិយសព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ហ៍ ម៉ាក់ស៊្វម៉ាស្ហ៍ سلام الله عليها និងព្រះបុត្រការី عليهم السلام របស់ព្រះនាង سلام الله عليها ព្រះរាជសាស្តាមូហ្ាំម៉ាដ្ហ៍ صلى الله عليه وآله وسلم និងព្រះរាជកុលដ្ឋានបរិសុទ្ធ عليهم السلام របស់ព្រះអង្គ صلى الله عليه وآله وسلم ។

សូមអល់ឡោះហ្វ៍ عز وجل ទ្រង់សព្វព្រះរាជហឫទ័យនឹងការសាងផលបុណ្យនេះ !

ម៉ាក់ស៊្វម៉ាស្ហ៍ យ៉ាហ្ហ៍ហ្វារ (Ma’suma Jaffer)
ទីក្រុងគ្ហុម, ប្រទេសអ៊ីរ៉ង់
ថ្ងៃទី ៧ ស្វ៍ហ្វារ ឆ្នាំ ១៤២៤ សករាជហ្វ៊ីច្ហរ៉ោះត្ហ៍
ថ្ងៃទី ១០ ខែមេសា ឆ្នាំ ២០០៣ ។

សេចក្តីផ្តើម

ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស់ سلام الله عليها (فاطمة المعصومة) ជាព្រះរាជបុត្រីរបស់អ៊ីម៉ាំទី ៧ មូសា អាល់-កាស៊្ទីម صلوات الله عليه والسلام ។ ព្រះនាង سلام الله عليها ជាព្រះរាជអនុជា (ប្អូនស្រី) របស់អ៊ីម៉ាំទី ៨ អ៊ុលី អាល់-រីដ៏ صلوات الله عليه والسلام ។ ព្រះនាងជាអភិនារីដែលបានបូជាជីវិតជូនព្រះសាសនាអ៊ីស្លាមនិងអល់ឡោះហ្ទ៍ عز وجل ។ ប្រកបដោយប្រាជ្ញាខ្ពស់ដោយសារទទួលបាននូវការអប់រំពីព្រះបិតា صلوات الله عليه والسلام និងព្រះរៀម صلوات الله عليه والسلام ព្រះនាង سلام الله عليها ល្បីឈ្មោះនៅក្នុងសាសនាអ៊ីស្លាមជានារីប្រកបដោយការចេះដឹងនិងជានារីសទ្ធាធិមុត ។

ព្រះនាងមានព្រះជន្ម ៦ ព្រះវស្សាកាលព្រះបិតា صلوات الله عليه والسلام ព្រះនាងត្រូវ ហ្វារូន (ស្តេច ខ៊ុលិហ្វ ទី ៦) ចាប់ខ្លួន ។ បន្ទាប់ពីនោះព្រះនាង سلام الله عليها នៅក្នុងបន្ទុកព្រះរៀម صلوات الله عليه والسلام អ៊ីម៉ាំ រីដ៏ صلوات الله عليه والسلام ជាអាណាព្យាបាលដែលចិញ្ចឹមបីបាច់ថែរក្សាព្រះនាង سلام الله عليها អស់ រយៈពេលម្ភៃមួយឆ្នាំ ។

ឆ្នាំ ២០០ សករាជហ៊ីជ្រ៉េាះត៍ ម៉ាក់មូន ស្តេចខ៊ុលិហ្វទី ៧ ត្រកូល អ៊ុប់បាស់ បានបង្ខំអ៊ីម៉ាំ صلوات الله عليه والسلام ឲ្យភៀសខ្លួនពីម៉ាឌីណាស់ទៅកាន់ដែនដីឃុរ៉សាននាប្រទេសអ៊ីរ៉ង់ ។ លើកនេះទៀតព្រះនាងម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស់ سلام الله عليها ត្រូវឃ្លាតចាកពី អាណាព្យាបាល ។

ឆ្នាំ ២០១ សករាជហ៊ីជ្រ៉េាះត៍ ព្រះនាង سلام الله عليها បានសម្រេចចិត្តចាកចេញពីនគរម៉ាឌីណាស់ទៅកាន់ដែនដីឃុរ៉សាន ទៅរកព្រះរៀម صلوات الله عليه والسلام ។ អកុសល ព្រះនាង سلام الله عليها មិនបានទៅដល់ដែនដីនោះទេ ។

ក្បួនទូរចរនាំព្រះនាងធ្វើដំណើរត្រូវវាយឆ្មក់នៅឯស្រុក សាវ៉េះហ្វ៍ (ساوه) ។ ព្រះនាង سلام الله عليها បានឃើញសមាជិកគ្រួសារត្រូវកាប់សម្លាប់រង្គាល ។ ហេតុដូច្នេះ គេប្រៀបធៀបព្រះនាង سلام الله عليها នឹងព្រះនាង ស៊ៃណាប់ سلام الله عليها ដែលធ្លាប់រងវាសនាមហាលំបាកដូចនេះដែរ ។

ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស់ سلام الله عليها ត្រូវគេធ្វើបាបនៅស្រុកសាវ៉េះហ្វ៍ ។ ពួកស៊ីអ៊ុស់អ្នក ស្រុកជិតខាងរបស់ខេត្តគុមបាននាំព្រះនាង سلام الله عليها ពីស្រុកនេះទៅនៅឯស្រុកពួកគេ ។ ព្រះនាង سلام الله عليها បានរស់នៅទីនេះច្រើនថ្ងៃមុនអស់ព្រះជន្មក្នុងខែ រ៉ប៊ីអ៊ុល់-ស្សានី (رَبِيع اَلثَّانِي) ឆ្នាំ ២០១ សករាជហ៊ីជ្រ៉េាះត៍ ។

សំយាបដាំបន្ទះបញ្ចក់នៃផ្លូវចូលទៅកាន់ព្រះបូជនីយចេតិយព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ហ ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស្ហ سلام الله عليها

ព្រះរាជសពព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ហ ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស្ហ سلام الله عليها ត្រូវបានបញ្ចុះនៅឯខេត្តគុម ប្រទេសអ៊ីរ៉ង់ ។ ដោយសារតែវត្តមានព្រះនាង سلام الله عليها ប្រកបដោយព្រះពរ ខេត្តនេះបានក្លាយទៅជាមជ្ឈមណ្ឌលនៃការសិក្សាស្ហ៊ីអ៊ុស្ហមួយ ក្នុងបណ្តាមជ្ឈមណ្ឌលស្ហ៊ីអ៊ុស្ហដែលធំជាងគេក្នុងពិភពលោក ។ និស្សិតរាប់ពាន់នាក់មកពីប្រមានជាង ៨០ ប្រទេសសម្តៅមុខព្រួញទៅរកមជ្ឈមណ្ឌលអ៊ីស្លាមនេះ ។

ជីវភាពរស់នៅមួយប៉ែកធំនៅឯទីក្រុងគុម វិលជុំវិញមហាគ្រឹះហារ៉មព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ហ ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស្ហ سلام الله عليها ដែលជាចំណុចកណ្តាលនៃទីក្រុងនេះ ។ រៀងរាល់ឆ្នាំ អ្នកធម្មយាត្រារាប់ពាន់នាក់មកពីគ្រប់ទិសដើម្បីសម្តែងសេចក្តីគោរពចំពោះមហាស្ត្រីថ្លៃថ្លាអង្គនេះ ។ យោលតាមពាក្យពេចន៍ដែលអាចទុកចិត្តបានរបស់អ៊ីម៉ាំបីអង្គ عليهم السلام ព្រះអង្គ عليهم السلام មានវចនៈដូចតទៅ ។

-អ៊ីម៉ាំទី ៦ យ៉ាក់ហ្វារ អាល់-ស្ហ៊ឌិក្ហ صلوات الله عليه والسلام មានវចនៈថា៖

تُقْبَضُ فِيهَا اِمْرَأَةٌ مِنْ وُلْدِي، اِسْمُهَا فَاطِمَةُ بِنْتُ مُوسَى، وَ تُدْخَلُ بِشَفَاعَتِهَا شِيعَتِي اَلْجَنَّةَ بِأَجْمَعِهِمْ. (بحار الأنوار ج٥٧ ص٢٢٨ (internet

"មហាស្ត្រីមួយអង្គក្នុងបណ្តាកូនចៅខ្ញុំ صلوات الله عليه والسلام ឈ្មោះ ហ្វាទីម៉ាស្ហ រាជបុត្រីរបស់ មូសា صلوات الله عليه والسلام នឹងអស់ជីវិតនៅឯគុម ។ ថ្ងៃជំនុំជម្រះ មហាស្ត្រីនេះនឹងធ្វើអន្តរាគមន៍ឲ្យស្ហ៊ីអ៊ុស្ហទាំងអស់របស់ខ្ញុំ صلوات الله عليه والسلام បានចូលឋានសួគ៌ ។" (بحار الأنوار 8: 228)[1]

[1] អ៊ុឡាម៉ាស្ហ មូហាំម៉ាដ្ហ បាគៀរ ម៉ាច្ហលីស៊ី (محمد باقر بن محمد تقي بن مقصود علي المجلسي), ប៊ីហារ អាល់-អាន់វ៉ារ (بحار الأنوار) ក្បាលទី ៦០ ទំព័រ ២២៨ ។ ក្វ៉ាឌ្ហី នូរុលឡោះហ្វ៉ា ស្ហ៊ុស្ហតារី (قاضي نور الله شوشتري) ម៉ាយ៉ាលីស៊ី អាល់-មុមីនីន (مجالس المومنين) ក្បាលទី ១ ទំព័រ ៨៣ ។

-អ៊ីម៉ាំទី ៨ អាុលី អាល់-រីដ្ហ៍صلوات الله عليه والسلام មានវចនៈថា៖

مَنْ زَارَ الـمَعْصُوْمَةَ بقم كَمَنْ زَارَنِيْ (رياحين الشريعة، ج١، ص٥٣٥ internet)

"អ្នកណាទៅគោរពម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស៊្ហ់سلام الله عليهاនៅឯគុំម   ដូចអ្នកនោះទៅសម្ដែងសេចក្ដីគោរពចំពោះខ្ញុំصلوات الله عليه والسلامដែរ ។"

(رياحين الشريعة 1: 535)[2]

-អ៊ីម៉ាំទី ៩ មូហាំម៉ាដ្ទ អាល់-តាគ្គី អាល់-យ៉ាវ៉ាដ្ទصلوات الله عليه والسلام មានវចនៈថា៖

مَنْ زَارَ قَبْرَ عَمَّتِي بِقُمَّ فَلَهُ اَلْجَنَّةُ . (بحار الأنوار – الجزء : ١٠٢ صفحة : ٢٦٥ حديث : ٣ internet)

"អ្នកទៅសម្ដែងសេចក្ដីគោរពចំពោះផ្នូរព្រះបិតុច្ឆាسلام الله عليهاខ្ញុំصلوات الله عليه والسلامនៅឯគុំម   អ្នកនោះនឹងបានចូលឋានសួគ៌ ។"

(بحار الأنوار 102: 265/ 3)[3]

---

[2] មៀរស៊ា មូហាំម៉ាដ្ទ តាគ្គី ខាន សេប៉េះរ៍ (محمد تقی سپهر) ណាស៊ីក្ហ អាល់-តាវ៉ារីក្ហ (ناسخ التواريخ) ក្បាលទី ៣ ទំព័រ ៦៨ ។ ស្ហៃខ៍ ស៊ាប៊ីហ៊ុលឡោះហ្វ៍ មូហាឡាទី (ذبيح‌الله محلاتی مشتاق‌عسكری) រ៉យ៉ាហ៊ីន អាល់-ស្ហារីអាស្ហ់ (رَياحين الشَريعَة) ក្បាលទី ៥ ទំព័រ ៣៥ ។

[3] ប៊ីហារ អាល់-អាន់វ៉ារ (بحار الأنوار) ក្បាលទី ១០២ ទំព័រ ២៦៥ ។

១. ព្រះជីវប្រវត្តិរបស់ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្លូម៉ាស់سلام الله عليها

១.១ ទំនាយកំណើតមហាស្ត្រីថ្លៃថ្លា

គប្បីចាប់អារម្មណ៍ថាព្រះសន្តអ៊ីមុាំعليه السلامបានទាយទុកថាមហាស្ត្រីថ្លៃថ្លាអង្គនេះ سلام الله عليهاនឹងមកចាប់កំណើត ហើយព្រះនាងسلام الله عليهاនឹងមានព្រះវត្តមាននៅឯនគរគុមច្រើនឆ្នាំមុនព្រះនាងسلام الله عليهاចាប់កំណើត ។

លោកអ្នកប្រាជ្ញ ក៏ឌី នូរុលឡោះហ៍ ស៊ូស្ទតារី (قاضي نور الله شوشتري (ឆ្នាំសាកល 1549-1610, សករាជហុ៊ីច្ចរ៉ោះត៍ 956-1019)) បានរាយការណ៍តមកពីអ៊ីមុាំ យ៉ាក់ហ្វារ អាល់-ស្វ៉ឌិក្កصلوات الله عليه والسلام ថាៈ

تُقْبَضُ فِيهَا اِمْرَأَةٌ مِنْ وُلْدِي، اِسْمُهَا فَاطِمَةُ بِنْتُ مُوسَى، وَ تُدْخَلُ بِشَفَاعَتِهَا شِيعَتِي اَلْجَنَّةَ بِأَجْمَعِهِمْ. (بحار الأنوار ج٥٧ ص٢٢٨ (internet

មហាស្ត្រីមួយអង្គក្នុងបណ្តាកូនចៅខ្ញុំصلوات الله عليه والسلامឈ្មោះ ហ្វាទីម៉ាស់ ព្រះរាជបុត្រីរបស់ មូសាصلوات الله عليه والسلام នឹងសោយព្រះទិវង្គតនៅឯគុម ។ ថ្ងៃជំនុំជម្រះ មហាស្ត្រីនេះនឹងធ្វើអន្តរាគមន៍ឲ្យស៊ីអាស់ទាំងអស់របស់ខ្ញុំصلوات الله عليه والسلامបានចូលឋានសួគ៌ ។" (بحار الأنوار 8: 228)[1]

លោកអ្នកប្រាជ្ញ អាុឡាម៉ាស់ អាល់-ម៉ាច់លីស៊ី (العلامة المجلسي - ឆ្នាំសាកល 1627-1690, សករាជហុ៊ីច្ចរ៉ោះត៍ 1037-1110) បានរាយការណ៍តមកពីអ៊ីមុាំ អាល់-ស្វ៉ឌិក្កصلوات الله عليه والسلام ថាៈ

وَ سَتُدْفَنُ فِيهَا اِمْرَأَةٌ مِنْ أَوْلاَدِي تُسَمَّى فَاطِمَةَ، فَمَنْ زَارَهَا وَجَبَتْ لَهُ اَلْجَنَّةُ. (بحار الأنوار ج٥٧ ص٢١٦ internet)

"មហាស្ត្រីមួយអង្គក្នុងបណ្តាកូនចៅខ្ញុំصلوات الله عليه والسلامឈ្មោះ ហ្វាទីម៉ាស់ នឹងត្រូវបញ្ចុះសាកសពនៅឯគុម ។ អ្នកណាទៅគោរព[ព្រះចេតិយ]ព្រះនាង អ្នកនោះត្រូវតែបានចូលឋានសួគ៌ ។" (بحار الأنوار 57: 216)[2]

លោកអ្នកប្រាជ្ញខាងលើនេះមានប្រសាសន៍ថាអ៊ីមុាំ អាល់-ស្វ៉ឌិក្កصلوات الله عليه والسلام បានប្រាប់ដំណឹងនេះតាំងពីមុនព្រះរាជបុត្រصلوات الله عليه والسلامព្រះអង្គصلوات الله عليه والسلامប្រសូតម្លេះ អ៊ីមុាំទី ៧ គឺ អ៊ីមុាំ មូសា អាល់-កាស៊្ទីមصلوات الله عليه والسلام ព្រះបិតាصلوات الله عليه والسلامរបស់ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្លូម៉ាស់سلام الله عليها ។

អ៊ីមុាំ អាល់-កាស៊្ទីមصلوات الله عليه والسلامប្រសូតក្នុងឆ្នាំ ១២៨ សករាជហុ៊ីច្ចរ៉ោះត៍ ឯព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្លូម៉ាស់سلام الله عليها ប្រសូតក្នុងឆ្នាំ ១៧៣ សករាជហុ៊ីច្ចរ៉ោះត៍ បានសេចក្តីថាដំណឹងចាប់កំណើតព្រះនាងត្រូវបានទាយយ៉ាងតិច ៤៥ ឆ្នាំមុនព្រះនាងប្រសូតម្លេះ ។

១.២ កំណើតព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្លូម៉ាស់سلام الله عليها

[1] ប៊ីហ្ការ អាល់-អានវ៉ារ (بحار الأنوار) ក្បាលទី ៦០ ទំព័រ ២២៨ ។ ម៉ាយ៉ាលីស អាល់-មុមីន (مجالس المؤمنين) ក្បាលទី ១ ទំព័រ ៨៣ ។

[2] ប៊ីហ្ការ អាល់-អានវ៉ារ (بحار الأنوار) ក្បាលទី ៤៨ ទំព័រ ៣១៧, ក្បាលទី ៦០ ទំព័រ ២១៦, ក្បាលទី ១០២ ទំព័រ ២៦៦ ។

សេចក្តីរាយការណ៍ខ្លះបានឲ្យដឹងថាព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស់ سلام الله عليها ប្រសូតថ្ងៃទី ១ ខែ ស៊ុល-ក្វូក់ដ្វាស់ ឆ្នាំ ១៧៣ សករាជហ្ស៊ីច្រ៉េះត៍ នៅ ម៉ាឌីណាស់ ។

១. អាយ៉ាទុលឡោះហ្វ៍ ស្ហៃខ៍ អាលី ណាម៉ាស៊ី (ទទួលអនិច្ចកម្មឆ្នាំ ១៩៨៥ ឆ្នាំ សាកល ត្រូវនឹងឆ្នាំ ១៤០៥ សករាជហ្ស៊ីច្រ៉េះត៍) បានសរសេរថា៖

فاطمة المعصومة المولودة في غرة ذي القعدة سنة ١٧٣. (مستدرك سفينة البحار – جلد : ٨ صفحه : ٢٦١ internet)

ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស់ سلام الله عليها ប្រសូតថ្ងៃទី ១ ខែ ស៊ុល-ក្វូក់ដ្វាស់ ឆ្នាំ ១៧៣ សករាជហ្ស៊ីច្រ៉េះត៍ ។ (مستدرك سفينة البحار 8: 261)[3]

២. មុលឡា មុះហ្ស៊ិន អាល់-ហ្វៃដ្ឋ៍ (ملا محسن الفيض) បានរាយការណ៍ថា៖ "ហ្វាទីម៉ាស់ [ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស់] ប្រសូតនៅម៉ាឌីណាស់ ដើមខែ ស៊ុល-ក្វូក់ដ្វាស់ ឆ្នាំ ១៧៣ សករាជហ្ស៊ីច្រ៉េះត៍ សោយព្រះទិវង្គតនៅឯគុម ថ្ងៃទី ១០ ខែ រ៉បីអ៊ុ អាល់-ស្សានី ឆ្នាំ ២០១ សករាជហ្ស៊ីច្រ៉េះត៍ ។[4]

បណ្ឌិតច្រើននាក់ទៀតក៏បានសរសេរដែរថាព្រះនាង سلام الله عليها ប្រសូតដើមខែ ស៊ុល-ក្វូក់ដ្វាស់ គឺ៖

-អាប្ទុឡាម៉ាស់ បាស្រ៉នី បានរាយការណ៍នៅក្នុងសៀវភៅលោក អាល់-អាវ៉ាលីម អាល់-អ៊ុលូម (عوالم العلوم) ក្បាលទី ២១ ទំព័រ ៣២៨ ។

-ស្ហៃខ៍ ម៉ាស់ឌី ម៉ាន់ស៊្វូរី បានរាយការណ៍នៅក្នុងសៀវភៅលោក ហ្ហាយ៉ាត់ អាល់-សាដ្វាត់ (Hayat Al-Sadat) ទំព័រ ១០ ។

-បណ្ឌិត ម៉ូហ្ហាំម៉ាដ់ ហ្វាឌី អាមីនី បានរាយការណ៍នៅក្នុងសៀវភៅលោក ហ្វាទីម៉ាស់ ប៊ិនត៍ អាល់-អ៊ីម៉ាំ មូសា អាល់-កាស៊្ទីម (Fatimah Bint Al-Imam Musa Al-Kadim) ទំព័រ ២១ ។

-អាស្ហ៊ម៉ាដ់ ស៊្វាដេះហ្វ៍ បានសរសេរនៅក្នុងសៀវភៅលោក ស៊្សេនដេកានី ហ្ហាដ់រ៉ត់ មូសា អ៊ីបនូ យ៉ាក់ហ្វារ (Zendegani Hadrat Musa Ibn Ja’far) ទំព័រ ក្បាលទី ២ ៣៧៥

លោកអ្នកនិពន្ធខ្លះទៀតបានសរសេរថាព្រះនាង سلام الله عليها ប្រសូតក្នុងឆ្នាំ ១៨៣ សករាជហ្ស៊ីច្រ៉េះត៍ មិនមែនឆ្នាំ ១៧៣ សករាជហ្ស៊ីច្រ៉េះត៍ទេ តែមិនត្រឹមត្រូវទេ ដោយមានមូលហេតុពីរ ។

បើយើងសិក្សាព្រះជីវប្រវត្តិរបស់អ៊ីម៉ាំ មូសា អាល់-កាស៊្ទីម صلوات الله عليه والسلام យ៉ាងពិស្តារ យើងនឹងឃើញថាថ្ងៃទី ២៥ ខែ រ៉យ៉ាប់ ឆ្នាំ ១៨៣ សករាជហ្ស៊ីច្រ៉េះត៍ ព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام សោយព្រះទិវង្គតនៅក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំងខេត្ត

---

[3] ស្ហៃខ៍ អាលី ណាម៉ាស៊ី (شیخ علی نمازی شاهرودی) មុសតាដ់រ៉ក់ សាហ្វីណាស់ អាល់-ប៊ីហ្ហារ (مُسْتَدْرَك سَفينة البِحار) ក្បាលទី ៨ ទំព័រ ២៥៧ ។

[4] អាប់បាស់ ហ្វៃដ្ឋ៍ (عباس فیض قمی) កាន់យ៉ីណាស់ អាស្សារ គុម (گنجینه آثار قم) ក្បាលទី ១ ទំព័រ ៣៨៦ ។

បាក់ដាដ់ ។ យើងដឹងទៀតថា ព្រះអង្គصلوات الله عليه والسلامបានជាប់ពន្ធនាគារយ៉ាងតិចបួនឆ្នាំ ។ ក្នុងអំឡុងពេលព្រះអង្គصلوات الله عليه والسلامជាប់ពន្ធនាគារនេះ គ្រួសារព្រះអង្គصلوات الله عليه والسلامរស់នៅឯម៉ាឌីណាស់ ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស់سلام الله عليها មិនអាចសោយព្រះទិវង្គតឆ្នាំ ១៨៣ សករាជហ៊ីជ្រ៉េះត៍ទេ ។

ម្យ៉ាងទៀត កំណត់ហេតុបានឲ្យដឹងថាអ៊ីម៉ាំ អាល់-កាស៊្ហឹមصلوات الله عليه والسلام មានបុត្រីច្រើន នាក់ដែលឈ្មោះ ហ្វាទីម៉ាស់ ។ ចំណែកព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស់سلام الله عليها ជាព្រះរាជបុត្រីបងគេ (ហ្វាទីម៉ាស់ អាល់-គុបរ៉ា فَاطِمَة الكُبرى) ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ឆ្នាំកំណើតព្រះនាងسلام الله عليها មិនអាចដូចឆ្នាំព្រះបិតាصلوات الله عليه والسلامព្រះនាងسلام الله عليها សោយព្រះទិវង្គតទេ ។

ដូច្នេះយោលតាមព័ត៌មានខាងលើនេះ ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស់سلام الله عليها មិនអាចប្រសូតក្នុងឆ្នាំ ១៨៣ សករាជហ៊ីជ្រ៉េះត៍ទេ ។ អស់លោកអ្នកនិពន្ធដែល បានថាព្រះនាងسلام الله عليهاប្រសូតឆ្នាំនេះបានថាខុស ត្រូវថាប្រសូតឆ្នាំ ១៧៣ សករាជហ៊ីជ្រ៉េះត៍ទើបត្រឹមត្រូវ ។

១.៣ ថ្ងៃខែព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស់سلام الله عليها ចូលទិវង្គត

ទាំងអស់គ្នាមូលមតិគ្នាថាព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស់سلام الله عليها ចូលព្រះទិវង្គត នៅឯទីក្រុងគូម ឆ្នាំ ២០១ សករាជហ៊ីជ្រ៉េះត៍ ។ ឆ្នាំចារនៅលើបន្ទះការ៉ូនៅក្នុងចេតិយព្រះនាង[5]سلام الله عليهاត្រូវគ្នានឹងឆ្នាំព្រះនាងسلام الله عليهاចូលព្រះទិវង្គត ។

ក៏ប៉ុន្តែខែនិងថ្ងៃអាចខុសគ្នា គឺះ
-ថ្ងៃទី ១០ ខែ រ៉ាប៊ីអុល-ស្ហានី[6]
-ថ្ងៃទី ១២ ខែ រ៉ាប៊ីអុល-ស្ហានី[7]
-ថ្ងៃទី ៨ ខែ ស្ហាក់បាន[8]

---

[5] ហាសាន់ អ៊ីបនូ មូហាំម៉ាដ់ គូមី (حسن بن محمد قمي) តារីកុ កាឌីម គូម (تاريخ قم) ទំព័រ ២១៣ ។ ប៊ីហារ អាល់-អាន់វ៉ារ (بحار الأنوار) ក្បាលទី ៤៨ ទំព័រ ៣១៧ ក្បាលទី ៤៨ ទំព័រ ២៩០ ។ សៃយីដ មុះហ៊ុស៊ីន យ៉ាបាល់ អាល់-អាមីលី (السيد محسن الأمين العاملي) អាក់យ៉ាន់ អាល់-ស៊ីអាស់ (أعيان الشيعة) ក្បាលទី ៨ ទំព័រ ៣៩១ ។ ស្ហៃខ៍ អាប់បាស់ គូមី (الشيخ عباس القمي) មុនតាហា អាល់-អាម៉ាល់ (مُنتَهى الآمال) ក្បាលទី ២ ទំព័រ ២៤២ ។ សៃយីដ ហាសាន់ អាល់-អាមីន (حسن الأمين) ដាអ៊ីរ៉េះត៍ អាល់-ម៉ាអារីហ្វ (دائرة المعارف) ក្បាលទី ៣ ទំព័រ ២៣១ ។

[6] មៀរ អាប៊ូ ត៉ាលិប អាល់-តាប់រីស៊ី (مير ابو طالب التبريزي), វ៉ាស៊ីឡាស់ អាល់-ម៉ាក់ស៊្ហូមីន, ទំព័រ ៦៥ ។ សៃយីដ ម៉ាស់ឌី ម៉ាន់ស៊្ហូរី (مهدى منصورى) ស៊ីនដាកានី ហាដ់រ៉ត់ ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស់ (زندگانى حضرت معصومه) ទំព័រ ៣៧ ។ អាលី អាក់បារ ម៉ាស់ឌីពូរ (على اكبر مهدى پور) ស៊ីនដាកានី ការីម៉ាស់ អាស់លុល-បៃត៍عليهم السلام (زندگانى كريمه اهل بيت) ទំព័រ ១០៥ ។

[7] មុសតាដ់រ៉ក់ សាហ្វីណាស់ អាល់-ប៊ីហារ (مُسْتَدْرَك سَفينة البِحار) ក្បាលទី ៨ ទំព័រ ២៥៧ ។

[8] ស្ហៃខ៍ ហ៊ូរ អាល់-អាមីលី (الحر العاملي), អ៊ីស្បាត់ អាល់-ហ៊ូដាស់ (إثباتُ الهُداة) ក្បាលទី ៣ ទំព័រ ២៣៣ ។ ស្ហៃខ៍ ហ៊ូរ អាល់-អាម៉ាលី (الحر العاملي) រីសាឡាស់ អាល់-អារ៉ាប៊ីយ៉ាស់ អាល់-អាឡាវីយ៉ាស់ (العربية العلويه واللغة المروية) ទំព័រ ១១ ។

ព្រោះតែមិនច្បាស់ថាថ្ងៃមួយណាជាថ្ងៃពិត លោកអ្នកប្រាជ្ញបានសម្រេចថាព្រោះតែថ្ងៃដំបូងនិងថ្ងៃបន្ទាប់ជាថ្ងៃដែលកៀកនឹងការពិត ការកាន់មរណទុក្ខមហាស្ត្រីថ្លៃថ្លាអង្គនេះនឹងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអំឡុងពេលបីថ្ងៃ (ថ្ងៃទី ១០, ទី ១១ និង ទី ១២ ខែ រ៉ប៊ីអុាល់-ស្សានី) ។ គេហៅអំឡុងពេលបីថ្ងៃនេះថា "ថ្ងៃម៉ាក់ស៊្សូម៉ាស់" (ايّام معصوميّة) ។

ព្រះនាង ហ្វាទិ៍ម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្សូម៉ាស់ سلام الله عليها មានព្រះជន្ម ២៨ ព្រះវស្សាកាលព្រះនាង سلام الله عليها សោយព្រះទិវង្គត ។ លោកអ្នកប្រាជ្ញខ្លះថាពេលព្រះនាង سلام الله عليها ចូលព្រះទិវង្គត ព្រះនាង سلام الله عليها មានព្រះជន្ម ១៨ ព្រះវស្សា (ដោយយល់ខុសតាមឆ្នាំព្រះនាង سلام الله عليها ប្រសូតឆ្នាំ ១៨៣ សករាជហ៊ិុច្ចរ៉ោះត៍ មិនមែនឆ្នាំ ១៧៣ សករាជហ៊ិុច្ចរ៉ោះត៍ ទេ) ។ លោកអ្នកប្រាជ្ញឯទៀតថាព្រះនាង سلام الله عليها មានព្រះជន្ម ២៣ ព្រះវស្សា តែសេចក្ដីរាយការណ៍នេះមិនគួរឲ្យជឿបានទេដោយសារបណ្ដាញអ្នកឲ្យព័ត៌មានខ្សោយ (មិនអាចយកជាការបាន) ។

១.៤ ព្រះបិតា صلوات الله عليه والسلام ព្រះនាង ហ្វាទិ៍ម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្សូម៉ាស់ سلام الله عليها ។

ព្រះបិតា صلوات الله عليه والسلام របស់ព្រះនាង ហ្វាទិ៍ម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្សូម៉ាស់ سلام الله عليها គឺអ៊ីមុាំទី ៧ អ៊ីមុាំ មូសា អាល់-កាស្ហ៊ិម صلوات الله عليه والسلام ។ កំណត់ហេតុបានឲ្យដឹងថាអ៊ីមុាំ មូសា អាល់-កាស្ហ៊ិម صلوات الله عليه والسلام មានបុត្រាបុត្រីច្រើន ។

លោក ស្ហៃខ៍ អាល់-មូហ្វីដ្ធ (الشيخ المفيد កើតឆ្នាំ ៣៣៦ ស.ហ្ស. - ៩៤៨ គ.ស. ស្លាប់ ឆ្នាំ ៤១៣ ស.ហ្ស. - ១០២២ គ.ស.) បានសរសេរថាអ៊ីមុាំ អាល់-កាស្ហ៊ិម صلوات الله عليه والسلام មាន បុត្រាបុត្រី ៣៧ នាក់ បុត្រា ១៩ នាក់ បុត្រី ១៨ នាក់ ។ បុត្រីពីរនាក់របស់ព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام ឈ្មោះ ហ្វាទិ៍ម៉ាស់ អាល់-គុបរ៉ា និង ហ្វាទិ៍ម៉ាស់ អាល់-ស៊្សុក្រ៉ា (فاطمة الصغرى) ។[9]

លោក ស៊ីបត៍ ប៊ិន យ៉ៅស៊ី (سبط بن الجوزي) អ្នកប្រាជ្ញអាស់លុល-ស៊ុនណាស់ល្បី ម្នាក់ក្នុងសតវត្សរ៍ទី ៨ នៃសករាជហ៊ិុច្ចរ៉ោះត៍ បានឲ្យដឹងថាបុត្រីបួននាក់របស់ អ៊ីមុាំ អាល់-កាស្ហ៊ិម صلوات الله عليه والسلام មានឈ្មោះថាហ្វាទិ៍ម៉ាស់ គឺ៖ ហ្វាទិ៍ម៉ាស់ អាល់-គុបរ៉ា, ហ្វាទិ៍ម៉ាស់ អាល់-វុសត៍ (فاطمة الوسطى), ហ្វាទិ៍ម៉ាស់ អាល់-ស៊្សុក្រ៉ា (فاطمة الصغرى) និង ហ្វាទិ៍ម៉ាស់ អាល់-អ៊ុក្រ៉ា ។[10]

ហ្វាទិ៍ម៉ាស់ អាល់-គុបរ៉ា គឺ ហ្វាទិ៍ម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្សូម៉ាស់ سلام الله عليها ចញ្ចុះព្រះរាជសពនៅ ខេត្តគុមនោះឯង ។ កំណត់ហេតុឲ្យដឹងថាព្រះរាជសពព្រះនាង ហ្វាទិ៍ម៉ាស់ អាល់-វុសត៍ ត្រូវបានបញ្ចុះនៅឯខេត្តអ៊ិស្វ-ហ្វាហ្ន ។ គេហៅព្រះចេតិយព្រះនាងថា ស៊ីត្តី ហ្វាទិ៍ម៉ាស់ (سيتي فاطمة) (ក្បែរ ឆាហ្វារ ស៊ុក្ក ស្ហ៊ីរ៉ាស៊ី ហា) ។

ហ្វាទិ៍ម៉ាស់ អាល់-ស៊្សុក្រ៉ា (فاطمة الصغرى) ហៅឈ្មោះក្រៅថា "ប៊ីប៊ី ហៃបាត់ (بیبی هیبت)" ។ ព្រះរាជសពព្រះនាងត្រូវបញ្ចុះនៅឯប្រទេសអាស៊ែរបៃយ៉ាន់ (Azerbaijan)[11] ។ ដោមនិងសួនឡោមព័ទ្ធចេតិយព្រះនាង

---

[9] ស្ហៃខ៍ មូហ្វីដ្ធ (الشيخ المفيد) អាល់-អៀរស្ហាដ្ធ (الإرشاد) ព្រះជីវប្រវត្តិរបស់អ៊ីមុាំ អាល់-កាស្ហ៊ិម صلوات الله عليه والسلام ។

[10] ស៊ីបត៍ ប៊ិន យ៉ៅស៊ី (سبط بن الجوزي) តាស្ឌ់គីរ៉ត់ អាល់-ខ៍វ៉ាស្ស (تذكرة الخواص) ទំព័រ ៣១៥ ។

[11] ប៊ីហ្ារ អាល់-អាន់វ៉ារ (بحار الأنوار) ក្បាលទី ៤៨ ទំព័រ ៣១៧ ។

ត្រូវកម្ទេចចោលក្នុង របបកុម្មុយនិស្តរុស្ស៊ី ។

ហ្វាទីម៉ាស់ អាល់-អ៊ុក្ករ៉ ដែលគេហៅឈ្មោះដែរថា ហ្វាទីម៉ាស់ ត៌ហ្វីរ៉ោះត៌ ព្រះរាជសពព្រះនាងត្រូវបញ្ចុះនៅឯខេត្ត រ៉ស្ស់ត៍ ប្រទេសអ៊ីរ៉ង់ ។[12]

លោកអ្នកស្រាវជ្រាវសហសម័យ អាល់ឡាម៉ាស់ ស្ហៃខ៍ មូហ៊ាំម៉ាដ់ តាគ្គី អាល់-ទុសតារី (عَلَّامة شيخ محمد تقي التستري) បានសរសេរថា៖ "ក្នុងបណ្ដាព្រះរាជបុត្រាបុត្រីទាំងអស់របស់អ៊ីម៉ាំ អាល់-កាស៊ីមصلوات الله عليه والسلام ពុំមានអ្នកណាមួយស្មើព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊ូម៉ាស់سلام الله عليها ទេ ក្រៅពីអ៊ីម៉ាំ អាលី អាល់-រីដ៏صلوات الله عليه والسلام ។"[13]

ឆ្នាំ ១៧៣ សករាជហ៊ីច្ចរ៉ោះត៌ ហារូន អាល់-រ៉ស្ស៊ីដ ឡើងសោយរាជ្យ ខ៍លីហ្វាស់ ។ ប្រាំមួយឆ្នាំក្រោយមក ថ្ងៃទី ២០ ខែ ស្ហៅវ៉ាល់ ឆ្នាំ ១៧៩ សករាជ ហ៊ីច្ចរ៉ោះត៌ ស្ដេចខ៍លីហ្វនេះបានចេញបញ្ជាឲ្យចាប់ខ្លួនអ៊ីម៉ាំ អាល់-កាស៊ីមصلوات الله عليه والسلام នៅម៉ាឌីណាស់ ។ គេបានចាប់ខ្លួនអ៊ីម៉ាំصلوات الله عليه والسلامពេលព្រះអង្គصلوات الله عليه والسلامកំពុងស្ញ៉ូឡាត់នៅក្នុងម៉ាស់យ៉ិដព្រះសាស្ដាصلى الله عليه وآله وسلم ។ បន្ទាប់មកគេបានបញ្ជូនព្រះអង្គصلوات الله عليه والسلامទៅដាក់ពន្ធនាគារងងឹតនៅឯខេត្តបាក់ដាដ់ប្រទេសអ៊ីរ៉ាក់ ។ ព្រះអង្គصلوات الله عليه والسلامបាននៅទីនេះអស់មួយជីវិត ។

ស្ដេច ហារូន បានដាក់ថ្នាំបំពុលអ៊ីម៉ាំصلوات الله عليه والسلام ។ ព្រះអង្គصلوات الله عليه والسلامសោយព្រះទិវង្គតនៅក្នុងពន្ធនាគារក្រុងបាក់ដាដ់ថ្ងៃទី ២៤ ឬ ២៥ ខែ រ៉យ៉ាប់ ឆ្នាំ ១៨៣ សករាជហ៊ីច្ចរ៉ោះត៌ ។ ព្រះរាជសពព្រះអង្គصلوات الله عليه والسلامត្រូវបានបញ្ចុះនៅ "អាល់-ម៉ាក៏បៀរ អាល់-គូរ៉យ៉ស្ហ៍" សព្វថ្ងៃហៅថា កាស៊ីម៉ែន៍ ។ ព្រះរាជសពអ៊ីម៉ាំទី ៩ អ៊ីម៉ាំ មូហ៊ាំម៉ាដ់ អាល់-តាគ្គីصلوات الله عليه والسلام ត្រូវបញ្ចុះនៅទីនេះដែរ ។[14]

យើងអាចសម្រេចបានថាអ៊ីម៉ាំصلوات الله عليه والسلامបានជាប់ពន្ធនាគារអស់បួនឆ្នាំ យោលតាមព័ត៌មានថ្ងៃខែខាងលើនេះ ។ ក៏ប៉ុន្តែលោកអ្នកប្រវត្តិសាសន៍ខ្លះមានប្រសាសន៍ថាព្រះអង្គصلوات الله عليه والسلامជាប់ពន្ធនាគារប្រាំពីរឆ្នាំ ចំណែកឯលោក អ៊ីបនូ យ៉ៅស៊ី បានថាព្រះអង្គصلوات الله عليه والسلامត្រូវឃុំឃាំងអស់រយៈពេលដប់មួយឆ្នាំ ។[15]

១.៥ ព្រះមាតាرضي الله عنها ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊ូម៉ាស់سلام الله عليها ។

ព្រះមាតាرضي الله عنهاរបស់ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊ូម៉ាស់سلام الله عليها ជាព្រះមាតាرضي الله عنهاរបស់ អ៊ីម៉ាំទី ៨ ដែរ អ៊ីម៉ាំ អាលី អាល់-រីដ៏صلوات الله عليه والسلام ។ ព្រះនាងرضي الله عنهاមានតែព្រះរាជបុត្រពីរអង្គនេះទេ ។ ព្រះនាងرضي الله عنهاមានព្រះនាមច្រើន ព្រះនាម

[12] ប៊ីហារ អាល់-អាន់វ៉ារ (بحار الأنوار) ក្បាលទី ៤៨ ទំព័រ ៣១៧ ។

[13] ស្ហៃខ៍ មូហ៊ាំម៉ាដ់ តាគ្គី ទុសតារី (محمد تقي التستري), តាវ៉ារីក៏ អាល់-ណាប៊ី វ៉ាល់-អាលី ទំព័រ ៦៥ ។

[14] អ៊ូស៊ូល អាល់-កាហ្វី (أُصُول اَلْكَافِي) ក្បាលទី ១ ទំព័រ ៤៧៦ ។ អាល់-អៀរស្ហាដ់ (الإرشاد) ក្បាលទី ២ ទំព័រ ២១៥ ។ អាលី ប៊ិន ហ៊ូសៃន៍ ម៉ាស់អ៊ូឌី (عَلِيّ ٱبْن ٱلْحُسَيْن ٱبْن عَلِيّ ٱلْمَسْعُودِيّ), អ៊ីស្បាត់ អាល់-វ៉ាស៊ីយ៉ាស់ (اثبات الوصية) ទំព័រ ១៦១-១៦៩ ។

[15] តាស់គីរ៉ត់ អាល់-ខ៍វ៉ាស់ ទំព័រ ៣១៤ ។

ល្បីជាងគេគឺ ណាជ្ជ៍ម៉ាស់ ខ៉ាទុន (نجمة خاتون) ។[16]

ព្រះនាងرضي الله عنهاជាអតីតស្ត្រីបម្រើអាហ្វ្រិកខាងជើងត្រូវព្រះនាង ហាមីដាស់رضي الله عنها ព្រះ មាតារបស់អ៊ីម៉ាំ អាល់-កាស៊ីមصلوات الله عليه والسلام ទិញ ។ បន្ទាប់ពីបានចូលមកក្នុងជម្រកព្រះរាជកុលដ្ឋានអាស់លុល-បៃត៍عليهم السلام ព្រះនាងرضي الله عنها ឈានទៅដល់កម្រិតខ្ពស់ផ្នែកប្រាជ្ញានិងសាសនាអាស្រ័យការអប់រំរបស់ព្រះនាងហាមីដាស់رضي الله عنها ។

ព្រះនាង ហាមីដាស់رضي الله عنها បានឲ្យដឹងថាយប់មួយព្រះនាងرضي الله عنهاបានសុបិនឃើញព្រះសាស្ដាصلى الله عليه وآله وسلمប្រាប់ព្រះនាងرضي الله عنهاថា៖ "អល់ឡោះហ៍عز وجلបានដាក់ព្រះរាជបញ្ជាឲ្យព្រះនាងرضي الله عنهاអភិសេកព្រះនាង ណាជ្ជ៍ម៉ាស់رضي الله عنها ជាមហេសីរបស់ មូសា អ៊ីបនូ យ៉ាក់ហ្វារصلوات الله عليه والسلام ព្រះរាជបុត្ររបស់នាងرضي الله عنها ដើម្បីនឹងឲ្យបុគ្គលប្រសើរជាច់គេក្នុងលោក (អ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ហ៍صلوات الله عليه والسلام) ប្រសូតមកពីពោះព្រះនាងرضي الله عنها ។[17]

ព្រះនាង ហាមីដាស់رضي الله عنها ក៏បានធ្វើតាមបណ្ដាំក្នុងសុបិន ។ ព្រះនាង ណាជ្ជ៍ម៉ាស់رضي الله عنها ក៏បានទៅជាព្រះមហេសីរបស់អ៊ីម៉ាំ អាល់-កាស៊ីមصلوات الله عليه والسلام ក្រោយមកក៏បានទៅជាព្រះមាតារបស់អ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ហ៍صلوات الله عليه والسلام និងព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊ូម៉ាស់سلام الله عليها ។ ព្រះនាង ណាជ្ជ៍ម៉ាស់سلام الله عليها មានព្រះនាមក្រៅច្រើនទៀត ដូចជា៖

-ទុកតាំ (تكتم) នាមប្រជាប្រិយដែលពួកអារ៉ាប់ហៅ ។ ជានាមរបស់ព្រះមាតាអ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ហ៍صلوات الله عليه والسلامនិងព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊ូម៉ាស់سلام الله عليها កាលគេបានទិញព្រះនាង ។ ឈ្មោះ ទុកតាំ ផ្ដោតអត្ថន័យទៅលើអណ្ដូងទឹកស៊ាំស៊ាំ ដែល អាប់ឌុល-មុត្តាត់លិបعليه السلام បានឃើញក្នុងសុបិន ។ នៅក្នុងសុបិននេះគេបានប្រាប់លោកعليه السلامឲ្យជីកកន្លែងនីមួយរកអណ្ដូងទឹកដែលបានលុបបាត់យូរមកហើយ ។ ដូច្នេះ ទុកតាំ ជានាមសក្តិសមណាស់សម្រាប់ព្រះនាង ណាជ្ជ៍ម៉ាស់رضي الله عنها ពីព្រោះគុណសម្បត្តិវិសេសវិសាលរបស់ព្រះនាងسلام الله عليهاក៏ត្រូវលាក់បាំងដែរកាលពីព្រះនាងនៅជាស្ត្រីបម្រើ ។[18]

-អ៊ុម អាល់-បានីន (أم البنين) នេះជានាមពិសេសមួយដែរដែលគេដាក់ឲ្យព្រះនាងرضي الله عنها មានន័យថា "មាតារបស់បុត្រា" ទោះបីព្រះនាង ណាជ្ជ៍ម៉ាស់رضي الله عنها មានបុត្រតែពីរអង្គក៏ដោយ [អ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ហ៍صلوات الله عليه والسلام និងព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊ូម៉ាស់سلام الله عليها] ។ ដោយសារបុណ្យបារមីរបស់ព្រះរាជបុត្រទាំងពីររបស់នាងسلام الله عليهاបានជាព្រះនាងرضي الله عنهاមានព្រះកិត្តិយសទទួលបុណ្យស័ក្តិថា "អ៊ុម អាល់-បានីន" ។[19]

---

[16] ស្ហៃខ៍ ស្វ៍ឌុក្ហ (الشيخ الصدوق), អ៊ុយុន អាល់-អាក់បារ អាល់-រីដ្ហ៍ (عُيُون أَخْبَار ٱلرِّضَا) ក្បាលទី ១ ទំព័រ ១៤ ។ ស្ហៃខ៍ តូប់រ៉ស៊ី (الطبرسي), អាក់ឡាំ អាល់-វ៉ារ៉ (اعلام الورى) ទំព័រ ៣០២ ។ ស្ហៃខ៍ ហ៊ូរ អាល់-អាមីលី (الحر العاملي), អ៊ីស្បាត់ អាល់-ហ៊ូដាស់ (إثباتُ الهُداة) ក្បាលទី ៣ ទំព័រ ២៣៣ ។

[17] អ៊ុយុន អាល់-អាក់បារ អាល់-រីដ្ហ៍ (عُيُون أَخْبَار ٱلرِّضَا) ក្បាលទី ១ ទំព័រ ១៧ ។

[18] អ៊ុយុន អាល់-អាក់បារ អាល់-រីដ្ហ៍ (عُيُون أَخْبَار ٱلرِّضَا) ក្បាលទី ១ ទំព័រ ១៤ ។ អាក់ឡាំ អាល់-វ៉ារ៉ (اعلام الورى) ទំព័រ ៣០២ ។ អ៊ីស្បាត់ អាល់-ហ៊ូដាស់ (إثباتُ الهُداة) ក្បាលទី ៣ ទំព័រ ២៣៣ ។

[19] អ៊ូស៊ូល អាល់-កាហ្វី (أُصُول ٱلْكَافِي) ក្បាលទី ១ ទំព័រ ៤៨៦ ។ អ៊ុយុន អាល់-អាក់បារ អាល់-រីដ្ហ៍ (عُيُون أَخْبَار ٱلرِّضَا) ក្បាលទី ១ ទំព័រ ១៤ ។ អាក់ឡាំ អាល់-វ៉ារ៉ (اعلام الورى) ទំព័រ ៣០២ ។ អាល់-អៀរស្ហាដ្ធ (الإرشاد) ក្បាលទី ២ ទំព័រ ២៤៧ ។

-ត្ហ៉ហ៊ីរ៉ោះត្ហ៍ គេបានឲ្យដឹងថាបន្ទាប់ពីបានប្រសូតអ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ៏ صلوات الله عليه والسلام ថ្ងៃទី ១១ ខែ ស្ហ៊ុល ក្ហក់ដ្ហាស់ ឆ្នាំ ១៩៨ សករាជហ៊ីច្រ៉េះត៍ នៅម៉ាឌីណាស់ ព្រះនាង رضي الله عنها មានព្រះកិត្តិយសទទួលបាននូវបុណ្យស័ក្តិនេះ មានន័យថាបរិសុទ្ធ ។[20]

ទោះបីព្រះនាង ហ្វាទ្ហីម៉ាស់ ម៉ាក់ស្ហ៊ូម៉ាស់ رضي الله عنها បានចាប់បដិសន្ធិ ២៥ ឆ្នាំក្រោយ អ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ៏ صلوات الله عليه والسلام ក៏ដោយ ដែលព្រះអង្គទាំងពីរ عليهم السلام មានព្រះមាតាបិតាមួយ សឲ្យឃើញនូវសេចក្តីជិតស្និទ្ធរវាងព្រះអង្គទាំងពីរ عليهم السلام ។

១.៦ នាមនិងបុណ្យស័ក្តិរបស់ព្រះនាងហ្វាទ្ហីម៉ាស់ ម៉ាក់ស្ហ៊ូម៉ាស់ سلام الله عليها ។

ហាឌីស្ហ៊ច្រើនបានបញ្ជាក់ថា ការជ្រើសរើសឈ្មោះដែលស័ក្តិសមនឹងកូនជា កាតព្វកិច្ចរបស់ឪពុក ។[21] បើជាកូនប្រុសគប្បីជ្រើសរើសយកព្រះនាមរបស់ព្រះសាស្តា صلى الله عليه وآله وسلم ឬព្រះសន្តអ៊ីម៉ាំ صلوات الله عليه والسلام (មូហាំម៉ាដ់ ឬ អាលី)[22] ។ បើជាកូនស្រី ពុំមានឈ្មោះណាស័ក្តិសមជាងឈ្មោះហ្វាទ្ហីម៉ាស់ទេ[23] ។

ព្រះសន្តអ៊ីម៉ាំ عليهم السلام ព្រោះតែស្រឡាញ់និងគោរពព្រះនាងហ្វាទ្ហីម៉ាស់ ស្ហាស់រ៉អ៊ سلام الله عليها (فَاطِمَة الزَّهْرَاء) ជាទីបំផុត ព្រះអង្គ عليهم السلام គោរពឈ្មោះ "ហ្វាទ្ហីម៉ាស់" ណាស់ ។ កាលសាវកម្នាក់បានប្រាប់ អ៊ីម៉ាំ អាល់-ស្ហ៊ឌិក្ហ صلوات الله عليه والسلام ថាលោកបានដាក់ឈ្មោះកូនស្រីលោកថា ហ្វាទ្ហីម៉ាស់ ព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام បានបន្លឺសម្លេងខ្លាំងឡើងថា៖ "ពេលនេះលោកបានដាក់ឈ្មោះ ហ្វាទ្ហីម៉ាស់ ឲ្យកូនហើយ អំណឹះតទៅលោកត្រូវប្រយ័ត មិនត្រូវជេរប្រទេចនាងដាច់ខាត មិនត្រូវវាយនាងដាច់ខាត ។"[24]

ដោយសារសេចក្តីគោរពនេះឯង បានជាព្រះសន្តអ៊ីម៉ាំ عليهم السلام បានដាក់ព្រះនាមថ្លៃថ្លាទាំងនេះឲ្យព្រះរាជបុត្រា

---

[20] ប៊ីហារ អាល់-អាន់វ៉ារ (بحار الأنوار) ក្បាលទី ៤៩ ទំព័រ ៤ ។ អ៊ុយុន អាល់-អាក់បារ អាល់-រីដ៏ (عُيُون أَخْبَار ٱلرِّضَا) ក្បាលទី ១ ទំព័រ ១៤ ។ អ៊ីស្ហ៊បាត់ អាល់-ហ៊ូដ្ហាស់ (إثباتُ الهُداة) ក្បាលទី ៣ ទំព័រ ២៣៣ ។ មូហាំម៉ាដ់ រីដ៏ ហាគីមី (محمد رضا حكيمى), អាក់យ៉ាន់ អាល់-នីសាអ៊ ទំព័រ ៧៦ ។

[21] ស្ហៃខ៍ មូហាំម៉ាដ់ ប៊ិន យ៉ាក់គូប អាល់-គូឡៃនី (محمد بن يعقوب بن إسحاق الكليني) ហ្វ៊ូរុអ៊ អាល់-កាហ្វី (فروع الكافي) ក្បាលទី ៦ ទំព័រ ១៨ ។ ស្ហៃខ៍ ស្ហ៊ឌុក្ហ (الشيخ الصدوق) ម៉ាន់ ឡា យ៉ាស្ហ៊ូរុះហ៊ូ អាល់-ហ្វាគ្ហិះហ៊ូ (مَنْ لَا يَحْضُرُه ٱلْفَقِيه) ក្បាលទី ៤ ទំព័រ ២៦៩ ។ ស្ហៃខ៍ ទូស៊ី (الشيخ الطوسي) តាស្ហ៊ីប អាល់-អាស្ហ៊កាម (تَهْذِيب ٱلْأَحْكَام) ក្បាលទី ៧ ទំព័រ ៤៣៧ ។

[22] ស្ហៃខ៍ ទូស៊ី (الشيخ الطوسي), អាល់-អាម៉ាលី ក្បាលទី ២ ទំព័រ ៦៩ ។ ស្ហៃខ៍ ស្ហ៊ឌុក្ហ (الشيخ الصدوق) ម៉ាអានី អាល់-អាក់បារ (مَعانِي الأخبار) ទំព័រ ១៤៦ ។ អ៊ូស្ហ៊ូល អាល់-កាហ្វី (أُصُول اَلْكَافِي) ក្បាលទី ៦ ទំព័រ ១៩ ។ អ៊ុយូន អាល់-អាក់បារ អាល់-រីដ៏ (عُيُون أَخْبَار ٱلرِّضَا) ក្បាលទី ២ ទំព័រ ២៩ ។ ស្ហ៊ហ៊ីហ្វាស់ អាល់-រីដ៏ (صحيفة الرضا) ចាត់ទុកជាវណ្ណកម្មរបស់ អ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ៏ صلوات الله عليه والسلام ទំព័រ ៨៨ ។

[23] ហ្វ៊ូរុអ៊ អាល់-កាហ្វី (فروع الكافي) ក្បាលទី ៦ ទំព័រ ១៩ ។ តាស្ហ៊ីប អាល់-អាស្ហ៊កាម (تَهْذِيب ٱلْأَحْكَام) ក្បាលទី ៧ ទំព័រ ៤៣៨ ។

[24] ហ្វ៊ូរុអ៊ អាល់-កាហ្វី (فروع الكافي) ក្បាលទី ៦ ទំព័រ ៤៨ ។ តាស្ហ៊ីប អាល់-អាស្ហ៊កាម (تَهْذِيب ٱلْأَحْكَام) ក្បាលទី ៨ ទំព័រ ១១២ ។

បុត្រី ។ ការពិតកូនក្មេងច្រើនមានសំណាងដែលឪពុកម្តាយដាក់ឈ្មោះទាំងនេះឲ្យ ។ ជាពិសេសអ៊ីម៉ាំ អាល់-កាស៊្ទិមصلوات الله عليه والسلام ដែលបានដាក់ព្រះនាមហ្វាទីម៉ាស់ឲ្យព្រះរាជបុត្រីបួនអង្គរបស់ព្រះអង្គصلوات الله عليه والسلام ដូចដែលបានថាខាងលើមកហើយ ។ ដូច្នេះយើងដឹងថា ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស់سلام الله عليها គឺ ហ្វាទីម៉ាស់ អាល់-គុបរ៉អ៊ ។

ព្រះរៀមព្រះនាងسلام الله عليها អ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ហ៊صلوات الله عليه والسلام ជាអ្នកដាក់ព្រះនាមចំតើត (បុណ្យស័ក្តិឬឋានន្តរស័ក្តិ) "ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស់" ឲ្យព្រះនាងسلام الله عليها ។ គេពុំបានហៅព្រះនាងسلام الله عليها តាមព្រះនាមនេះទេកាលព្រះនាងسلام الله عليهاនៅរស់ ។ ព្រះនាមតម្កើងនេះត្រូវបានដាក់ឲ្យព្រះនាងسلام الله عليهاបន្ទាប់ពីព្រះនាងسلام الله عليهاចូលទិវង្គត ។ បានសេចក្តីថាចំណុចនេះធ្វើឲ្យមោឃៈមតិខុស ដែលថាព្រះនាងسلام الله عليهاបានចូលទិវង្គតក្រោយព្រះរៀមصلوات الله عليه والسلامព្រះនាងسلام الله عليها អ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ហ៊صلوات الله عليه والسلام ។ លោក មៀរស្សា មូហ្ហាំម៉ាដ់ តាគ្គី (الميرزا محمد تقي - កើត ១២១៦ ហ្ស.ស./១៨០២ គ.ស. ស្លាប់ ១២៩៧ ហ្ស.ស./១៨៨០ គ.ស.) បានឲ្យដឹងថាព្រះនាមតម្កើង "ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស់" ត្រូវព្រះរៀមصلوات الله عليه والسلامព្រះនាងسلام الله عليها អ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ហ៊صلوات الله عليه والسلام ដាក់ឲ្យព្រះនាងسلام الله عليها ។ យោលតាមហាឌីស្សនេះ អ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ហ៊صلوات الله عليه والسلامមានវចនៈថា៖

مَنْ زَارَ المَعْصُوْمَةَ بقم كَمَنْ زَارَنِيْ (رياحين الشريعة، ج١، ص٥٣٥ internet)

អ៊ីម៉ាំទី ៨ អាលី អាល់-រីដ្ហ៊صلوات الله عليه والسلام មានវចនៈថា៖ "អ្នកណាទៅគោរពម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស់ سلام الله عليهاនៅឯគុម ដូចអ្នកនោះទៅគោរពខ្ញុំصلوات الله عليه والسلامដែរ ។" (رياحين الشريعة 1: 535)[25]

ព្រះនាមចំតើត "ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស់" ដាក់ឲ្យព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់سلام الله عليها បញ្ជាក់ថាព្រះ នាងسلام الله عليهاមានលក្ខណៈអវិរុទ្ធ (គឺគ្មានបាប) ទេ ? ក្នុងន័យផ្សេង តើព្រះនាងسلام الله عليها អវិរុទ្ធក្នុងន័យតែមួយនឹងម៉ាក់ស៊្ហូមីនទាំង ១៤ អង្គعليهم السلامទេ (គឺព្រះសាស្តាصلى الله عليه وآله وسلم, ហ្វាទីម៉ាស់ ស្សាស់រ៉អ៊سلام الله عليهاនិងព្រះសន្តអ៊ីម៉ាំទាំង ១២ អង្គسلام الله عليها) ? ព្រះអង្គទាំង ១៤ អង្គسلام الله عليهاជាបុគ្គលគ្មានបាប ត្រូវអល់ឡោះហ៍عز وجلការពារនៅក្នុងអាយ៉ាស់បន្សុទ្ធ (آيَةُ التَّطْهِيرِ) ថា៖

إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا

[៣៣:៣៣] អល់ឡោះហ៍គ្រាន់តែចង់ឲ្យពួកអ្នកចាកផុតពីមន្ទិល ជម្រះបន្សុទ្ធពួកអ្នកឲ្យបរិសុទ្ធជ្រះស្អាតតែប៉ុណ្ណោះទេ រាជកុលដ្ឋាន[របស់សាស្តា]អើយ ។[26]

លោកអ្នកប្រាជ្ញច្រើននាក់ជឿថាអភិជនច្រើននាក់ ដែលជាព្រះរាជវង្សរបស់ព្រះសាស្តាصلى الله عليه وآله وسلم ដូចជាព្រះនាងស្សៃណាប់سلام الله عليها, ហ្ហាដ្ហ់រ៉េាះត៍ អាប់បាស់رضي الله عنه និងព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស់سلام الله عليها ជាដើម ទទួលបាននូវលក្ខណៈបរិសុទ្ធខ្ពស់ព្រោះតែជិតស្និទ្ធនឹងម៉ាក់ស៊្ហូមីនعليهم السلام ។

អវិរុទ្ធភាព (عِصْمَة) មានន័យពីរគឺ៖ អវិរុទ្ធភាពពីការប្រព្រឹត្តខុស (គឺពុំមានកំហុសឬពុំធ្វើខុស) និងអវិរុទ្ធភាពពីបាប (គឺគ្មានបាប) ។ ពេលគេនិយាយអំពី ម៉ាក់ស៊្ហូមីនعليهم السلام បានសេចក្តីថាមានន័យទាំងពីរនេះ ។ តែពេលគេនិយាយអំពីបុគ្គលពិសេសនិងអភិជនដូចជាព្រះនាង ស្សៃណាប់سلام الله عليها, ហ្ហាដ្ហ់រ៉េាះត៍ អាប់បាស់رضي الله عنه ឬព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស់سلام الله عليها ជាដើម បានសេចក្តីថាមានន័យថាអវិរុទ្ធភាពពីបាប ។

---

[25] ណាស៊ីក្ហ អាល់-តាវ៉ារីក្ហ (ناسخ التواريخ) ក្បាលទី ៣ ទំព័រ ៦៨ ។ រ៉យ៉ាហ៊ីន អាល់-ស្សារីអាស់ (رَياحين الشَريعَة) ក្បាលទី ៥ ទំព័រ ៣៥ ។

[26] ព្រះគម្ពីរគួរអាន [៣៣:៣៣] ។

យើងសូមស្លេះត្រឹមនេះ ។ តែព្រះសន្តអ៊ីម៉ាំ عليهم السلام ធ្លាប់តែលើកតម្កើងបុគ្គលដោយមានហេតុផល ។ ដែលអ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ហ៍ صلوات الله عليه والسلام លើកតម្កើងព្រះរាជអនុជារបស់ព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام ដោយបុណ្យស័ក្តិ "ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស់" នេះសឲ្យឃើញថាព្រះនាង سلام الله عليها ស័ក្តិសមនឹងបុណ្យស័ក្តិនេះ ។

ការ៉ម៉ាស់ អាស្ហ់ឡាល់-បៃត៍ (كرامة أهل البيت) នេះគឺព្រះរាជឋានន្តរស័ក្តិ "នារីថ្លៃថ្លានៃព្រះរាជកុលដ្ឋាន عليهم السلام របស់ព្រះសាស្តា صلى الله عليه وآله وسلم" ដែលអ៊ីម៉ាំ អាល់-បាក្ញៀរ صلوات الله عليه والسلام ឬ អ៊ីម៉ាំ អាល់-ស្វ៏ឌិក្ក صلوات الله عليه والسلام ដាក់ឲ្យព្រះនាង سلام الله عليها ដែលអាយ៉ាទុលឡោះហ្វ៍ សៃយីដ្ឋ ម៉ាស៊ូមូដ្ឋ ម៉ារអ្ឆាស៊្ហី ណាយ៉្ជាហ្វី អ្នកនិពន្ធសាត្រា "ម៉ាស៊្ហយ៉្ជីរ៉ត អាល់-អ្ញុឡារីយីន" បានសុបិនឃើញ ។

អភិជនរូបនេះបានចាប់អារម្មណ៍នឹងការស្វែងរកកន្លែងពិត ដែលគេបានបញ្ចុះព្រះរាជសពរបស់ព្រះនាងហ្វាទីម៉ាស់ ស្ហាស៊់រ៉អ៊ុ سلام الله عليها ។ ដើម្បីបំពេញគោលដៅនេះ លោកបានបួងសួងអល់ឡោះហ្វ៍ عز وجل ៤០ ថ្ងៃទាល់តែបានទទួលចម្លើយ ។

យប់ទី ៤០ ក្រោយពីបានស្វ៏ឡាត៉ូរួច លោកបានទទួលទានដំណេក ហើយបានសុបិនឃើញខ្លួនលោកនៅឯព្រះចេតិយរបស់អ៊ីម៉ាំ អាល់-បាក្ញៀរ صلوات الله عليه والسلام ឬ អ៊ីម៉ាំ អាល់-ស្វ៏ឌិក្ក صلوات الله عليه والسلام (អ៊ីម៉ាំទាំងពីរអង្គ عليهم السلام ត្រូវបញ្ចុះព្រះរាជសពនៅ អាល់-បាគ្ញី នគរ ម៉ាឌីណាស់) ។ អ៊ីម៉ាំ صلوات الله عليه والسلام បានប្រាប់លោកថា៖

عَلَيْكَ بِكَرِيمَةِ اَهْلِ الْبَيْتِ

ខ្ញុំ صلوات الله عليه والسلام សូមណែនាំលោក លោកគប្បីទៅឯ ការីម៉ាស់ អាស្ហ់លុល-បៃត៍ عليهم السلام ។

លោកគិតថាដែលអ៊ីម៉ាំ صلوات الله عليه والسلام ថា ការីម៉ាស់ អាស្ហ់លុល-បៃត៍ عليهم السلام នោះ ព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام ចង់និយាយអំពីព្រះនាងហ្វាទីម៉ាស់ ស្ហាស៊់រ៉អ៊ុ سلام الله عليها ។ លោកក៏បានតបថា៖ "ក្រាបទូល ។ ទូលបង្គំបានបួងសួងសូមដូច្នេះ ដើម្បីដឹងកន្លែងពិតដែលគេបានបញ្ចុះព្រះរាជសពមហាស្ត្រីអង្គនេះ سلام الله عليها ទូលបង្គំនឹងអាចស៊្ហីរ៉ាស់ព្រះនាង سلام الله عليها ។" អ៊ីម៉ាំ صلوات الله عليه والسلام បានតបថា៖ "ខ្ញុំ صلوات الله عليه والسلام ចង់និយាយថាព្រះចេតិយរបស់ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស់ سلام الله عليها នៅឯគុម ។" ហើយអ៊ីម៉ាំ صلوات الله عليه والسلام មានវចនៈបន្ថែមថា៖ "ដែលព្រះចេតិយរបស់ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ស្ហាស៊់រ៉អ៊ុ سلام الله عليها កំបាំងពីភ្នែកមនុស្សនោះព្រោះអល់ឡោះហ្វ៍ عز وجل ចង់ដូច្នេះ ។" ដូច្នេះអ៊ីម៉ាំ صلوات الله عليه والسلام បានដាក់ព្រះចេតិយព្រះនាងហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស់ سلام الله عليها ជំនួសព្រះចេតិយព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ស្ហាស៊់រ៉អ៊ុ سلام الله عليها ឯព្រះកិត្តិយសនិងសេចក្តីរុងរឿងដែលបានមកលើព្រះចេតិយព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ស្ហាស៊់រ៉អ៊ុ سلام الله عليها ក៏ត្រូវបានទៅលើព្រះចេតិយព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស់ سلام الله عليها ដែរ ។

ពេលភ្ញាក់ពីដំណេក អាយ៉ាទុលឡោះហ្វ៍ សៃយីដ្ឋ ម៉ាស៊ូមូដ្ឋ ម៉ារអ្ឆាស៊្ហី ណាយ៉្ជាហ្វី ប៉ងធ្វើដំណើរទៅកាន់ខេត្តគុមជាមួយក្រុមគ្រួសារលោកដើម្បីសម្តែងសេចក្តីគោរព (ស៊្ហីរ៉ាស់) ចំពោះព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស់ سلام الله عليها ។ លោកប៉ងបំពេញបំណងនេះភ្លាមៗ ។[27] លោកបានទទួលអនិច្ចកម្មនៅខេត្ត ណាយ៉្ជាហ្វ៍ ក្នុងឆ្នាំ ១៣៣៨ សករាជហ្ស៊ីជ្ញរ៉ោះត៍ (ឆ្នាំសាកល ១៩២០) ។

[27] ស៊្ហីនដ្ហាកានី ការីម៉ាស់ អាស្ហ់លុល-បៃត៍ عليهم السلام (زندگانی کریمه اهل بیت) ទំព័រ ៥៤ ។

លោក អាយ៉ាទុលឡោះហ្វ៍ សៃយ៉ិដ្ឋ ស្ហាហ្វាប់ អាល់-ឌីន ម៉ារអ្ហស្ហី ណាយ៉ាហ្វី កូនប្រុសដ៏ល្បីរបស់គ្រកូល ម៉ារអ្ហស្ហី បានភៀសខ្លួនទៅកាន់ប្រទេសអ៊ីរ៉ង់ឆ្នាំ ១៣៤២ សករាជហ្ហ៊ីច្រ៉េះត៍ (ឆ្នាំសាកល ១៩២៤)។ លោកបាននិយាយច្រើនលើកថាមូលហេតុដែលលោកភៀសខ្លួនមកប្រទេសអ៊ីរ៉ង់ គឺសុបិនរបស់បិតាលោក ។

បន្ទាប់ពីបានស្នាក់នៅខេត្ត តេហេរ៉ង់ មួយរយៈពេលខ្លី លោកបានចូលបម្រើ សិក្ខាសាលាខេត្តគុម អាល់-ហៅស្សាស្ស៍ អាល់-អ៊ីលមីយ៉ាស្ស៍ (الحوزة العلمية) ឆ្នាំ ១៣៤៣ សករាជហ្ហ៊ីច្រ៉េះត៍ (ឆ្នាំសាកល ១៩២៥)។ លោកបានរស់នៅក្បែរ ការីម៉ាស្ស៍ អាស្ស៍លុល-បៃត៍عليهم السلام ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ស៍ ម៉ាក់ស្ហ៊ូម៉ាស្ស៍سلام الله عليها លុះទទួលអនិច្ចកម្មក្នុងឆ្នាំ ១៤១១ សករាជហ្ហ៊ីច្រ៉េះត៍ (ឆ្នាំសាកល ១៩៩១)។ ជាង ៦០ ឆ្នាំ លោក ស្ហាហ្វាប់ អាល់-ឌីន ម៉ារអ្ហស្ហី ជាបុគ្គលដំបូងបង្អស់ដែលទៅសម្តែងសេចក្តីគោរព (ស៊ីរ៉ាស្ស៍) មហាស្ត្រីអង្គនេះعليها السلام។ លោកតែងតែរង់ចាំខាងក្រៅព្រះចេតិយមុនគេបើកទ្វារឲ្យចូល ។ ទោះបីពេលលោកមានជម្ងឺធ្ងន់មុនទទួលអនិច្ចកម្មក៏ដោយ លោកបានឲ្យគេសែងលោកទៅទីនេះដើម្បីគោរពព្រះនាងسلام الله عليها ។

គេបានហៅព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ស៍ ម៉ាក់ស្ហ៊ូម៉ាស្ស៍سلام الله عليها ដោយឈ្មោះច្រើនទៀតគឺៈ
១.ត្ហ៊ហ៊ីរ៉េះត៍ (اَلطَّاهِرَة)
២.ហ្ហាមីដ្ហាស្ស៍ (اَلْحَمِيدَة)
៣.បាររ៉េះត៍ (اَلْبَرَّة)
៤.រ៉ស្ហ៊ីដ្ហាស្ស៍ (اَلرَّشِيدَة)
៥.តាគ្គីយ៉ាស្ស៍ (اَلتَّقِيَّة)
៦.ណាគ្គីយ៉ាស្ស៍ (اَلنَّقِيَّة)
៧.រ៉ឌ្ហីយ៉ាស្ស៍ (اَلرَّضِيَّةُ)
៨.ម៉ារឌ្ហីយ៉ាស្ស៍ (اَلْمَرْضِيَّةُ)
៩.សៃយីដ្ហាស្ស៍ (سَيِّدَة)
១០.អ៊ុក្ខត៍ អាល់-រីឌ្ហ៍ (أخت الرضا)

នាមទាំងអស់នេះមាននៅក្នុងខ្ហុអ្ហម៍ ស៊ីយ៉ារ៉េះត៍ រាយការណ៍ដោយស្ហៃខ៍ មូហ្ហាំម៉ាដ្ឋ អ្ហលី អាល់-គុម្មី នៅក្នុងសាត្រារបស់លោក អាន់វ៉ារ អាល់-មូស្ហាក់ស្ហអ៊ីន ។ វន្ទនាការចំពោះព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ស៍ ម៉ាក់ស្ហ៊ូម៉ាស្ស៍ سلام الله عليها នេះ ផ្សេងពីសាត្រាមួយទៀតដែលល្បីល្បាញជាង កត់ត្រាទុកដោយអ្ហឡាម៉ាស្ស៍ ម៉ាច្ល៍លីស៊ី (العلامة المجلسي) មកពីអ៊ីម៉ាំ អាល់-រីឌ្ហ៍صلوات الله عليه والسلام ។

១.៧ បារមីព្រះនាងហ្វាទីម៉ាស្ស៍ ម៉ាក់ស្ហ៊ូម៉ាស្ស៍سلام الله عليها ។

នៅក្នុងវន្ទនាការព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ស៍ ម៉ាក់ស្ហ៊ូម៉ាស្ស៍سلام الله عليها រាយការណ៍មកពីអ៊ីម៉ាំ អាល់-រីឌ្ហ៍صلوات الله عليه والسلام គេឃើញ

មានចារថា៖

وَ أَنْ لاَ يَسْلُبَنَا مَعْرِفَتَكُمْ إِنَّهُ وَلِيٌّ قَدِيرٌ

"[អស់ទូលបង្គំសូមអស់ឡោះហ៍ﷻ] កុំឲ្យអស់ទូលបង្គំពុំបានស្គាល់[បារមី]ព្រះនាងسلام الله عليها ។ ការពិតព្រះអង្គﷻ ជាអ្នកការពារព្រះអង្គﷻមានសព្វានុភាពលើសព្វសារពើ ។"

នៅក្នុងវគ្គនេះ យើងនឹងស្វែងយល់អំពីបារមីខ្ពង់ខ្ពស់របស់ព្រះនាងមហាស្ត្រីអង្គនេះسلام الله عليها ។ សេចក្ដីរាយការណ៍មួយចំនួនស្ដីអំពីរឿងនេះមានដូចតទៅ ។

១. សេចក្ដីរាយការណ៍មកពីអ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ហ៎صلوات الله عليه والسلام បានឲ្យដឹងថា៖

مَنْ زَارَ المَعْصُوْمَةَ بقم كَمَنْ زَارَنِيْ (رياحين الشريعة، ج١، ص٥٣٥ internet)

អ៊ីម៉ាំទី ៨ អាលី អាល់-រីដ្ហ៎صلوات الله عليه والسلام មានវចនៈថា៖ "អ្នកណាទៅគោរពម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស៊ុំ سلام الله عليهاនៅឯគុម ដូចអ្នកនោះទៅគោរពខ្ញុំصلوات الله عليه والسلامដែរ ។" (رياحين الشريعة 1: 535)[28]

ហ្វាឌីស្ហនេះសឲ្យឃើញថា រង្វាន់និងគុណបុណ្យដែលបានមកពីការទៅសម្ដែងសេចក្ដីគោរពចំពោះព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស៊ុំ ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស៊ុំسلام الله عليها ឬ អ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ហ៎صلوات الله عليه والسلام រង្វាន់និងគុណបុណ្យនោះដូចគ្នាសម្រាប់អ្នកដែលទៅសម្ដែងសេចក្ដីគោរព ។

២. សេចក្ដីរាយការណ៍មកពីអ៊ីម៉ាំ អាល់-ស្វ៉ឌិក្ញصلوات الله عليه والسلام បានឲ្យដឹងថា៖

وَ سَتُدْفَنُ فِيهَا اِمْرَأَةٌ مِنْ أَوْلَادِي تُسَمَّى فَاطِمَةَ، فَمَنْ زَارَهَا وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ. (بحار الأنوار ج٥٧ ص٢١٦ internet)

"មហាស្ត្រីមួយអង្គក្នុងបណ្ដាកូនចៅខ្ញុំصلوات الله عليه والسلامឈ្មោះ ហ្វាទីម៉ាស៊ុំ នឹងត្រូវបញ្ចុះសាកសពនៅឯគុម ។ អ្នកណាទៅគោរព[ព្រះចេតិយ]ព្រះនាងسلام الله عليها អ្នកនោះត្រូវតែបានចូលឋានសួគ៌ ។ (بحار الأنوار 57: 216)[29]

សេចក្ដីរាយការណ៍នេះក៏ឆ្លុះបញ្ចាំងនូវបុណ្យបារមីរបស់មហាស្ត្រីអង្គនេះسلام الله عليهاដែរ ។

៣. សេចក្ដីរាយការណ៍ពិតមួយទៀតមកពីអ៊ីម៉ាំ អាល់-ស្វ៉ឌិក្ញصلوات الله عليه والسلام បានឲ្យដឹងថា៖

تُقْبَضُ فِيهَا اِمْرَأَةٌ مِنْ وُلْدِي، اِسْمُهَا فَاطِمَةُ بِنْتُ مُوسَى، وَ تُدْخَلُ بِشَفَاعَتِهَا شِيعَتِي اَلْجَنَّةَ بِأَجْمَعِهِمْ. (بحار الأنوار ج٥٧ ص٢٢٨ internet)

"មហាស្ត្រីមួយអង្គក្នុងបណ្ដាកូនចៅខ្ញុំصلوات الله عليه والسلامឈ្មោះ ហ្វាទីម៉ាស៊ុំ រាជបុត្រីរបស់ មូសាصلوات الله عليه والسلام នឹងអស់ជីវិតនៅឯគុម ។ ថ្ងៃជំនុំជម្រះ មហាស្ត្រីនេះនឹងធ្វើអន្តរាគមន៍ឲ្យស៊្ហីអាស៊ុំទាំងអស់របស់ខ្ញុំصلوات الله عليه والسلامបានចូលឋានសួគ៌ ។" (بحار الأنوار 8: 228)[30]

---

[28] ណាស៊ីក្ហ អាល់-តាវ៉ារីក្ហ (ناسخ التواريخ) ក្បាលទី ៣ ទំព័រ ៦៨ ។ រ៉យ៉ាហ៊្វីន អាល់-ស្ហារីអ៊ាស៊ុំ (رَياحين الشَّريعَة) ក្បាលទី ៥ ទំព័រ ៣៥ ។

[29] ប៊ីហ្ហារ អាល់-អាន់វ៉ារ (بحار الأنوار) ក្បាលទី ៤៨ ទំព័រ ៣១៧, ក្បាលទី ៦០ ទំព័រ ២១៦, ក្បាលទី ១០២ ទំព័រ២៦៦ ។

[30] ប៊ីហ្ហារ អាល់-អាន់វ៉ារ (بحار الأنوار) ក្បាលទី ៦០ ទំព័រ ២២៨ ។ ម៉ាយ៉្ហាលីស អាល់-មុមីន (مجالس المؤمنين) ក្បាលទី ១ ទំព័រ ៨៣ ។

សេចក្តីរាយការណ៍នេះបង្ហាញឲ្យឃើញកិត្តិយស និងឋានៈឯករបស់ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស់سلام الله عليها ព្រោះព្រះនាងسلام الله عليهاជាមធ្យោបាយធ្វើអន្តរាគមន៍របស់ស៊្ញអុស់ អាស្ហុលុល-បៃត៍عليهم السلام ថ្ងៃជំនុំជម្រះ ។ ទោះបីហ្វាឌីស្ហច្រើនទៀតចែងថាមនុស្សនឹងបានចូលឋានសួគ៌ដោយសារអន្តរាគមន៍របស់វិញ្ញា និងទុក្ករបុគ្គលក៏ដោយ តែនារីអរិរុទ្ធគ្មានបាបមួយអង្គក៏នៅក្នុងបណ្តាអ្នកធ្វើអន្តរាគមន៍ឲ្យគេទាំងពីរប្រភេទនេះដែរ គឺព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស់سلام الله عليها ។

៤. ឌូអាអ៊ុ ស៊ីយ៉ារ៉េះត៍ ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស់سلام الله عليها នៅក្នុងដៃយើង ពេលនេះមកពីអ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ហ៍صلوات الله عليه والسلام ។ អ្វីដែលគួរចាប់អារម្មណ៍គឺអ៊ីម៉ាំច្រើនអង្គعليهم السلامបានបង្គាប់ឲ្យកត់ត្រាទុកពាក្យពេចន៍និងរបៀបធ្វើវន្ទនាការព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ស៊ាស្ហរ៉អ៊ុسلام الله عليها និងព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស់سلام الله عليها ។

ម្យ៉ាងទៀត ព្រោះតែយើងដឹងថាអ៊ីម៉ាំصلوات الله عليه والسلامជាអ្នកប្រាប់ ឌូអាអ៊ុ ស៊ីយ៉ារ៉េះត៍នេះតាមរយៈសេចក្តីរាយការណ៍គួរឲ្យទុកចិត្តបាន បានសេចក្តីថាគុណសម្បត្តិព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស់سلام الله عليها មិនក្លែងក្លាយទេ ។

យើងសូមលើកយក ឌូអាអ៊ុ ស៊ីយ៉ារ៉េះត៍ ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស់سلام الله عليها ខ្លីៗមកវិភាគជាគំរូ ។ នៅក្នុង ឌូអាអ៊ុ ស៊ីយ៉ារ៉េះត៍ នេះគេហៅឈ្មោះព្រះនាងسلام الله عليها ថា៖

-ព្រះរាជបុត្រីរបស់រ៉ស៊ូលុលឡោះហ៍صلى الله عليه وآله وسلم ។

-ព្រះរាជបុត្រីរបស់ហ្វាទីម៉ាស់سلام الله عليهاនិងខ៍ឌីយ៉ាស់سلام الله عليها ។

-ព្រះរាជបុត្រីរបស់ព្រះរាជអគ្គមហាប្រមុខ (អាលីصلوات الله عليه والسلام) របស់បណ្តាអ្នកមានសទ្ធាជ្រះថ្លា ។

-ព្រះរាជបុត្រីរបស់ អាល់-ហាសាន់صلوات الله عليه والسلام និង អាល់-ហ៊ូសៃន៍صلوات الله عليه والسلام ។

-ព្រះរាជបុត្រីរបស់ព្រះអភិបាលរបស់អល់ឡោះហ៍عز وجل (អាល់-កាស៊ីមصلوات الله عليه والسلام) ។

-ព្រះរាជអនុជារបស់ព្រះឧបរាជរបស់អល់ឡោះហ៍عز وجل (អាល់-រីដ្ហ៍صلوات الله عليه والسلام) ។

-ព្រះបិតុលានីរបស់ព្រះឧបរាជរបស់អល់ឡោះហ៍عز وجل (អាល់-យ៉ាវ៉ាដ្ទصلوات الله عليه والسلام) ។

ស៊ីយ៉ារ៉េះត៍សង្ខេបខាងលើនេះមានដូចតទៅគឺ៖

សូមព្រះសិរីសួស្តីកើតមានដល់ព្រះនាង ព្រះរាជបុត្រីរបស់រ៉ស៊ូលុលឡោះហ៍صلى الله عليه وآله وسلمអើយ !	السَّلَامُ عَلَيْكِ يَا بِنْتَ رَسُولِ اللّٰهِ
សូមព្រះសិរីសួស្តីកើតមានដល់ព្រះនាង ព្រះរាជបុត្រីរបស់ហ្វាទីម៉ាស់سلام الله عليها និង ខ៍ឌីយ៉ាស់سلام الله عليهاអើយ !	السَّلَامُ عَلَيْكِ يَا بِنْتَ فَاطِمَةَ وَ خَدِيجَةَ
សូមព្រះសិរីសួស្តីកើតមានដល់ព្រះនាង ព្រះរាជបុត្រីរបស់ព្រះរាជអគ្គមហាប្រមុខ (អាលីصلوات الله عليه والسلام) របស់បណ្តាអ្នកមានសទ្ធាជ្រះថ្លាអើយ !	السَّلَامُ عَلَيْكِ يَا بِنْتَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ
សូមព្រះសិរីសួស្តីកើតមានដល់ព្រះនាង ព្រះរាជបុត្រី	السَّلَامُ عَلَيْكِ يَا بِنْتَ الْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ

របស់ អាល់-ហ៊ាសាន់ صلوات الله عليه والسلام និង អាល់-ហ៊ូសែន៍ صلوات الله عليه والسلام ។	
សូមព្រះសិរីសួស្តីកើតមានដល់ព្រះនាង ព្រះរាជបុត្រីរបស់ព្រះឧបរាជរបស់អល់ឡោះហ្ទ៍ عزّ وجلّ (អាល់-កាស៊ីម صلوات الله عليه والسلام) ។	السَّلاَمُ عَلَيْكِ يَا بِنْتَ وَلِيِّ اللَّهِ
សូមព្រះសិរីសួស្តីកើតមានដល់ព្រះនាង ព្រះរាជអនុជារបស់ព្រះឧបរាជរបស់អល់ឡោះហ្ទ៍ عزّ وجلّ (អាល់-រីដ្ហ៍ صلوات الله عليه والسلام) ។	السَّلاَمُ عَلَيْكِ يَا أُخْتَ وَلِيِّ اللَّهِ
សូមព្រះសិរីសួស្តីកើតមានដល់ព្រះនាង ព្រះបិតុលានីរបស់ព្រះឧបរាជរបស់អល់ឡោះហ្ទ៍ عزّ وجلّ (អាល់-យ៉ាវ៉ាដ្ទ) ។	السَّلاَمُ عَلَيْكِ يَا عَمَّةَ وَلِيِّ اللَّهِ

ទំនាក់ទំនងខាងលើនេះរបស់ ហ្វាទីម៉ាស្ទ់ ម៉ាក់ស្ហ៊ូម៉ាស្ទ់ سلام الله عليها សឲ្យឃើញជាភ័ស្តុតាងថាមហាស្ត្រីថ្លៃថ្លាអង្គនេះមកពីព្រះរាជវង្សថ្លៃថ្នូរ ។ អភិជនភាពព្រះនាងមកពីព្រះសាច់សាលោហិតព្រះសាស្តា صلى الله عليه وآله وسلم ព្រះនាងខ៊ូឌីយ៉ាស្ទ់ سلام الله عليها ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ទ់ ស៊ាស្ទ់រ៉អ៊ុ سلام الله عليها និងព្រះសន្តអ៊ីម៉ាំបរិសុទ្ធ عليهم السلام ។

នៅក្នុងស៊ីយ៉ារ៉េះត្ទ៍នេះ អ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ហ៍ صلوات الله عليه والسلام ឲ្យយើងបែរទៅរកព្រះនាង سلام الله عليها ក្នុងការជួយធ្វើអន្តរាគមន៍ ។ ព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام ផ្ទាល់បានអង្វរព្រះនាង سلام الله عليها សូមឲ្យជួយអង្វរអល់ឡោះហ្ទ៍ عزّ وجلّ ឲ្យព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام ព្រោះព្រះនាង سلام الله عليها ជាបុគ្គលជំនិតដែលមានឋានៈពិសេសសម្រាប់អល់ឡោះហ្ទ៍ عزّ وجلّ ថា៖

يَا فَاطِمَةُ اشْفَعِي لِي فِي الْجَنَّةِ فَإِنَّ لَكِ عِنْدَ اللَّهِ شَأْناً مِنَ الشَّأْنِ

"ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ទ់ سلام الله عليها អឺយ ! សូមព្រះនាង سلام الله عليها ជួយធ្វើអន្តរាគមន៍ឲ្យទូលបង្គំ صلوات الله عليه والسلام បានចូលឋានសួគ៌ផង ព្រោះព្រះនាង سلام الله عليها មានបុណ្យបារមីខ្ពង់ខ្ពស់សម្រាប់អល់ឡោះហ្ទ៍ عزّ وجلّ ។"[31]

ការជួយធ្វើអន្តរាគមន៍របស់អភិនារីអង្គនេះឲ្យយើងបានចូលឋានសួគ៌ ខាងលើនេះមានចែងនៅក្នុងពាក្យពេជន៍វចនៈពិតរបស់អ៊ីម៉ាំ អាល់-ស្វ៉ាឌិក្ទ صلوات الله عليه والسلام និងនៅក្នុងវន្ទនាការបង្រៀនដោយអ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ហ៍ صلوات الله عليه والسلام ។[32]

---

[31] ប៊ីហ៊ារ អាល់-អាន់វ៉ារ (بحار الأنوار) ក្បាលទី ១០២ ទំព័រ ២៦៧ ។

[32] លោកអ្នកប្រាជ្ញខ្លះបានអធិប្បាយរឿងនេះដែរ ។ អាយ៉ាទុលឡោះហ្ទ៍ មូហ៊ាំម៉ាដ្ទ៍ បាគ្គី ណាស៊្វីរី (محمد باقر الناصري - អនិច្ចកម្មឆ្នាំ ១៤០៧ សករាជហ៊ីជ្រ៉េះត្ទ៍) បានរាយការណ៍ ថា៖ "ឆ្នាំ ១២៩៥ សករាជហ៊ីជ្រ៉េះត្ទ៍ (ឆ្នាំសាកល ១៨៧៨) មានការអត់ឃ្លាននិងរាំងភ្លៀង ធ្វើឲ្យសត្វចិញ្ចឹមស្លាប់ ។ គេបានជ្រើសរើសអ្នកមានសទ្ធាសប់ចិត្ត ៤០ នាក់ឲ្យទៅធ្វើនមស្ការនៅឯហ៊ារ៉មព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ទ់ ម៉ាក់ស្ហ៊ូម៉ាស្ទ់ سلام الله عليها ដើម្បីសូមជំនួយឲ្យរួចផុតពីមហន្តរាយនេះ ។ បណ្តាអ្នកមានសទ្ធាសប់ចិត្តទាំង ៤០ នាក់នោះក៏បានធ្វើនមស្ការនៅក្នុងព្រះបូជនីយចេតិយ ៣ ថ្ងៃ ៣ យប់ ។ យប់ទី ៣ ម្នាក់ក្នុងបណ្តាបុគ្គល ទាំង ៤០ នាក់នោះបានយល់សប្តិឃើញអាយ៉ាទុលឡោះហ្ទ៍ មៀរស៊ា គ្គុំមី ដែលបានអនិច្ចកម្មទៅហើយ ។ អាយ៉ាទុលឡោះហ្ទ៍ មៀរស៊ា បានសួរបុគ្គលនេះថា៖ "តើពួកគេចង់បានអ្វី ?" គាត់បានតបថាពួកធ្វើនមស្ការសូមឲ្យមានភ្លៀងធ្លាក់ដើម្បីនឹងចាកផុតពីទុក្ខលំបាកដែលពួកគេកំពុងជួបប្រទះ ។ អាយ៉ាទុលឡោះហ្ទ៍ មៀរស៊ា មានប្រសាសន៍ ថា៖ "អស់លោកប្រជុំគ្នានៅទីនេះអំពីរឿងប៉ុននេះឬ ? នេះជារឿងតូចតាចទេ ។ ខ្ញុំអាចដោះស្រាយបញ្ហានេះបាន ។ បើអស់លោកត្រូវការដោះស្រាយបែបនេះ សូមមករកយើង តែបើអស់លោកត្រូវការជំនួយអន្តរាគមន៍ក្នុងថ្ងៃជំនុំជម្រះ សូមអង្វរសូមព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ទ់ ម៉ាក់ស្ហ៊ូម៉ាស្ទ់ سلام الله عليها ។" (មូហ៊ាំម៉ាដ្ទ៍ មូហ៊ាំម៉ាឌី អ៊ីស្ទទីហ្ទារឌី (محمد محمدی اشتهاردی), ហ៊ាដ្ហ៍រ៉ត់ ម៉ាក់ស្ហ៊ូម៉ាស្ទ់ ហ្វាទីម៉ាស្ទ់ ឌូរ៉ូម (حضرت معصومه فاطمه دوم) ទំព័រ ១៧៨ និង

គុណសម្បត្តិថ្លៃថ្លាមួយដែលគេដាក់ឲ្យព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ហ ស្ហាស្ហ័រ៉អ៊ែ(سلام الله عليها) នោះគឺព្រះសាស្តា(صلى الله عليه وآله وسلم) ព្រះបិតា(صلى الله عليه وآله وسلم)ព្រះនាង(سلام الله عليها)ធ្លាប់មានព្រះវចនៈថា៖

فِدَاهَا اَبُوهَا

"សូមឲ្យព្រះបិតា(صلى الله عليه وآله وسلم)ព្រះនាង(سلام الله عليها)បានធ្វើពលីកម្មដើម្បីព្រះនាង(سلام الله عليها) ។"[33]

អ៊ីម៉ាំ អាល់-កាស្ហ៊ីម(صلوات الله عليه والسلام) ក៏បានប្រើមួយឃ្លានេះដែរសម្រាប់ព្រះរាជបុត្រីព្រះអង្គ(صلوات الله عليه والسلام) ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ហ ម៉ាក់ស្ហ៊ូម៉ាស្ហ(سلام الله عليها) ។[34]

ពាក្យពេចន៍នេះពោរពេញដោយកិត្តិយស ពីព្រោះ៖
-គេប្រៀបឋានៈព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ហ ម៉ាក់ស្ហ៊ូម៉ាស្ហ(سلام الله عليها) នឹងឋានៈព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ហ ស្ហាស្ហ័រ៉អ៊ែ(سلام الله عليها) ពីព្រោះវាជាពាក្យពេចន៍តែមួយដែលព្រះសាស្តា(صلى الله عليه وآله وسلم)បានប្រើ ។
-ពាក្យពេចន៍នេះចេញមកពីមាត់អ៊ីម៉ាំ(صلوات الله عليه والسلام)តែម្តង សឲ្យឃើញថាឋានៈរបស់ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ហ ម៉ាក់ស្ហ៊ូម៉ាស្ហ(سلام الله عليها) កាន់តែមានលក្ខណៈលេចត្រដែតខ្ពស់ឡើង ។

ព្រះចេតិយព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ហ ម៉ាក់ស្ហ៊ូម៉ាស្ហ(سلام الله عليها) មានលក្ខណៈស្មើនឹងព្រះចេតិយព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ហ ស្ហាស្ហ័រ៉អ៊ែ(سلام الله عليها) ។[35]

បុរសពីរនាក់បានមកបញ្ចុះព្រះរាជសពព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ហ ម៉ាក់ស្ហ៊ូម៉ាស្ហ(سلام الله عليها) ។ ពុំមានអ្នកណាបានឃើញមុខច្បាស់របស់បុរសទាំងនេះទេ ។ យោលតាម ហ្ហាឌីស្ហ បុរសទាំងពីរនាក់នេះគឺអ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ហ៍(صلوات الله عليه والسلام) និងអ៊ីម៉ាំ អាល់-តាគ្ហ៊ី(صلوات الله عليه والسلام) ។[36]

មានតែបុគ្គលអរិរុទ្ធទេដែលអាចកប់សពបុគ្គលអរិរុទ្ធបាន ។ ព្រឹត្តិការណ៍នេះមិនមែនជាភ័ស្តុតាងប្រកែកមិនបានថាព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ហ ម៉ាក់ស្ហ៊ូម៉ាស្ហ(سلام الله عليها) ជាអរិរុទ្ធបុគ្គលនោះទេព្រោះអ៊ីម៉ាំ(صلوات الله عليه والسلام)បានចូលរួមក្នុងពិធីបញ្ចុះសពរបស់សាវកព្រះអង្គ(صلوات الله عليه والسلام)ច្រើនរូប ។ ក៏ប៉ុន្តែ ដែលអ៊ីម៉ាំ(صلوات الله عليه والسلام)មកពីឆ្ងាយដើម្បីទទួលខុសត្រូវពិធីបុណ្យសពនោះ សឲ្យឃើញថាឋានៈព្រះនាង(سلام الله عليها)មានលក្ខណៈខ្ពង់ខ្ពស់ ។

---

១៧៩) ។

[33] ប៊ីហ្ហារ អាល់-អាន់វ៉ារ (بحار الأنوار) ក្បាលទី ៤៣ ទំព័រ ៨៦-៨៨ ។

[34] ស្ហ៊ីនដ្ហាកានី ការីម៉ាស្ហ អាស្ហ់លុល-បៃត៍(عليهم السلام) (زندگانی کریمه اهل بیت) ទំព័រ ៦៣ និង ៦៤ ។ មើល វគ្គ ១.១០ ។

[35] ដូចដែលបានអធិប្បាយរួចមកហើយនៅក្នុងវគ្គ ១.៦ ខាងលើ រឿងនេះត្រូវបានរាយការណ៍ប្រាប់អាយ៉ាទុលឡោះហ្ហ៍ សៃយ៉ីដ្ហ ម៉ាស្ហ៉មូដ្ហ ម៉ារអាស្ហ៊ី ណាយ៉ាហ្ហ៊ី ដែលបានទទួលអនិច្ចកម្មហើយនៅក្នុងសុបិនដោយអ៊ីម៉ាំ អាល់-បាក្ហៀរ(صلوات الله عليه والسلام) ឬអ៊ីម៉ាំ អាល់-ស្ហ៍ឌិក(صلوات الله عليه والسلام) បន្ទាប់អាយ៉ាទុលឡោះហ្ហ៍ទទូចសូមក្នុងការស្វែងរកព្រះចេតិយព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ហ ស្ហាស្ហ័រ៉អ៊ែ(سلام الله عليها) ។

[36] ប៊ីហ្ហារ អាល់-អាន់វ៉ារ (بحار الأنوار) ក្បាលទី ៤៨ ទំព័រ ២៩០ ។ មើល វគ្គ ២.៤ ។

ពាក្យពេចន៍ច្រើនរបស់អ៊ីម៉ាំ(عليهم السلام) ស្ដីអំពីលក្ខណៈស័ក្ដិសិទ្ធិរបស់ខេត្តគុម ដោយសារតែព្រះរាជសពអភិនារីអង្គនេះត្រូវបញ្ចុះទីនេះ ។ ពុំមានទេនូវកន្លែងណាមួយដែលមានតម្កល់សពស្ត្រីដែលបានទទួលងារម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស៊ុំ ក្រៅពីកន្លែងនេះ ដែលគេនឹករលឹកឥតដាច់ ។

ហេតុការណ៍អស្ចារ្យច្រើនធ្លាប់បាននិយាយដោយមនុស្សផ្សេងៗច្រើនជំនាន់មកហើយ ។ អព្ភូតហេតុទាំងនោះមិនដែលកើតឡើងទេនៅទីណាដែលពុំមានព្រះចេតិយព្រះសាស្ដា(عليه السلام)ឬអ៊ីម៉ាំ(صلوات الله عليه والسلام) លើកលែងតែចេតិយរបស់មហាបុរស អ៊ុប់បាស់(عليه السلام) នៅឯការបាឡាអ៊ុំនិងមហាស្ត្រី ស៊ែណាប់(سلام الله عليها) នៅឯខេត្តដ្ជាម៉ាស់ ។

ពាក្យពេចន៍ (ហ្វាឌីស្ហ) ពិតថ្លៃងដោយអភិនារីអង្គនេះបង្ហាញឲ្យឃើញនូវចំណេះវិជ្ជាខ្ពស់របស់ព្រះនាងវិស័យវិទ្យាសាស្ត្រអ៊ីស្លាមច្រើនមុខវិស័យព្រះធម៌របស់ព្រះនាង និងគុណសម្បត្តិរបស់ព្រះរាជកុលដ្ឋាន(عليهم السلام)របស់ព្រះសាស្ដា(صلى الله عليه وآله وسلم) បូករួមនឹងគុណសម្បត្តិច្រើនទៀតរបស់ព្រះនាង ។

១.៨ មូលហេតុព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស៊ុំ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស៊ុំ(سلام الله عليها) មិនមានស្វាមី

ស្ទើរតែប្រាកដថាព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស៊ុំ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស៊ុំ(سلام الله عليها) ពុំមានស្វាមីទេ ។ ហេតុអ្វី ?

យើងដឹងច្បាស់ថាអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាប្រការដែលគួរឲ្យអនុវត្តិណាស់ និងជាប្រការមួយដែលអ៊ីស្លាមផ្ដាំផ្ញើឲ្យអនុវត្តិ ។ គេបានលើកឡើងនូវពាក្យពេចន៍ខ្លះរបស់ព្រះសាស្ដា(صلى الله عليه وآله وسلم)ដូចតទៅ ។

مَا بُنِيَ فِي اَلْإِسْلاَمِ بِنَاءٌ أَحَبُّ إِلَى اَللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ أَعَزُّ مِنَ اَلتَّزْوِيجِ. (بحار الأنوار ج١٠٠ ص٢٢٢)

"ពុំមានការរៀបចំណាដែលប្រកបដោយកិត្តិយសនិងជាទីស្រឡាញ់ ជាងការរៀបចំអាពាហ៍ពិពាហ៍ទេសម្រាប់អល់ឡោះហ្ស៊(عز وجل) ។"[37]

اَلنِّكَاحُ سُنَّتِي، فَمَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي. (جامع الأخبار ج١ ص١٠١)

"អាពាហ៍ពិពាហ៍ជាស៊ុណ្ណាស៊ុំ (ទំនៀម) របស់ខ្ញុំ(صلى الله عليه وآله وسلم) ។ អ្នកណាមិនអើពើស៊ុណ្ណាស៊ុំខ្ញុំ(صلى الله عليه وآله وسلم)ទេ អ្នកនោះមិនមែនកនខ្ញុំ(صلى الله عليه وآله وسلم)ទេ ។"[38]

គេបានឲ្យដឹងថាសម័យអ៊ីម៉ាំទី ៥ អ៊ីម៉ាំ អាល់-បាកៀរ(صلوات الله عليه والسلام) នារីម្នាក់មិនព្រមរៀបការទេដើម្បីរក្សាកិត្តិយសកាន់វិន័យអប់រំខ្លួននិងដើម្បីបាននៅក្បែរអល់ឡោះហ្ស៊(عز وجل) ។ អ៊ីម៉ាំ(صلوات الله عليه والسلام)បានប្រាប់គាត់ថា៖ "បើការលះបង់អាពាហ៍ពិពាហ៍បាននូវកិត្តិយសច្រើន ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស៊ុំ ស្ហាស្ហ៊ូរ៉អ៊ុំ(سلام الله عليها) ប្រាកដជាពុំបានអភិសេកទេព្រោះពុំមានស្ត្រីណាបរិសុទ្ធនិងសម្បូរកិត្តិយសជាងព្រះនាង(سلام الله عليها)ទេ ។"[39]

---

[37] ស្ហែខ៍ ហ៊្វូរ អាល់-អ៊ាមីលី (الحر العاملي) វ៉ាសាអ៊ីល អាល់-ស៊្ហីអ៊ាស៊ុំ (وسائل الشيعة) ក្បាលទី ១៤ ទំព័រ ៣ ។

[38] វ៉ាសាអ៊ីល អាល់-ស៊្ហីអ៊ាស៊ុំ (وَسَائِل اَلشِّيعَة) ក្បាលទី ១៤ ទំព័រ ៧ និង ៨ ។

[39] វ៉ាសាអ៊ីល អាល់-ស៊្ហីអ៊ាស៊ុំ (وَسَائِل اَلشِّيعَة) ក្បាលទី ១៤ ទំព័រ ១១៧ និង ១១៨ ។

អាស្រ័យហេតុនេះ យើងយល់ថាប្រាកដជាមានមូលហេតុដែលព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ញុំ ម៉ាក់ស៊្វម៉ាស្ញុំسلام الله عليها មិនមានស្វាមី ។ អាចមានការសន្និដ្ឋានពីរប្រការ គឺៈ

មូលហេតុដំបូង ។ អាចសន្និដ្ឋានបានថាអាចមកពីព្រះរាជបុត្រីរបស់ អ៊ីម៉ាំ អាល់-កាស៊្ទីមصلوات الله عليه والسلام ជាស្ត្រីថ្លៃថ្លាជាពិសេសព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ញុំ ម៉ាក់ស៊្វម៉ាស្ញុំسلام الله عليها តែម្តង ។ រកស្វាមីណាដែលស័ក្តិសមនឹងព្រះនាងسلام الله عليها ជាការពិបាក ។ អ៊ីម៉ាំ អាល់-កាស៊្ទីមصلوات الله عليه والسلام ព្រោះតែជាប់ឃុំឃាំងដោយស្តេចខ៊ំលិហ្វ ហារូនបានណែនាំពួកគេឲ្យប្រឹក្សានិងសួរយោបល់អ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ឋ៍صلوات الله عليه والسلام រឿងអាពាហ៍ពិពាហ៍ ។[40]

បើយើងពិនិត្យមើលពាក្យពេចន៍របស់អ៊ីម៉ាំ អាល់-ស្វ៉ឌិក្វصلوات الله عليه والسلام ស្តីអំពីការអភិសេកព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ញុំ ស្ហាស្ញុំរ៉អ៊្សسلام الله عليها ជាមួយ អាលីصلوات الله عليه والسلام យើងនឹងកាន់តែយល់មូលហេតុដែលព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ញុំ ម៉ាក់ស៊្វម៉ាស្ញុំ سلام الله عليها នៅលីវ ។

لَوْ لاَ أَنَّ اَللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى خَلَقَ أَمِيرَ اَلْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ اَلسَّلاَمُ لِفَاطِمَةَ مَا كَانَ لَهَا كُفْوٌ عَلَى ظَهْرِ اَلْأَرْضِ مِنْ آدَمَ وَ مَنْ دُونَهُ. (الكافي ج١ ص٤٦١ ح١٠)

"បើអល់ឡោះហ៊្វតبارك وتعالى ពុំបានបង្កើត អាមីរុល-មុមីនីនصلوات الله عليه والسلام ជាគូស្វាមីភរិយានឹង ហ្វាទីម៉ាស្ញុំسلام الله عليها ទេ ប្រាកដជានឹងពុំមានស្វាមីណាដែលស័ក្តិសមនឹងព្រះនាងسلام الله عليها ទេ ពីសម័យអាដាំعليه السلام រហូតដល់អវសានកាលរបស់ឋានលោក ។"[41]

មូលហេតុទីពីរគឺមកពីការភ័យនិងការខ្លាចអ្នកគ្រប់គ្រងទឹកដីស្តេច ខ៊ំលិហ្វ ហារូន ។ ពុំមានអ្នកណាហ៊ានចងសម្ព័ន្ធមេត្រីជាមួយសមាជិកអាស្ហ៍លុល-បៃត៍عليهم السلام ទេ ។ រៀបការជាមួយព្រះរាជបុត្រីរបស់អ៊ីម៉ាំ អាល់-កាស៊្ទីមصلوات الله عليه والسلام ប្រកបដោយគ្រោះថ្នាក់ ។ នេះគឺការលំបាកមួយគួរឲ្យអាណោចអាធ័មដែលព្រះរាជវង្សអ៊ីម៉ាំصلوات الله عليه والسلام បានជួបប្រទះដោយសារការសង្កត់សង្កិនពីសំណាក់អ្នកដឹកនាំក្នុងសម័យនោះ ។[42]

យើងពុំអាចសម្រេចបានយ៉ាងជាក់ច្បាស់ទេថាហេតុអ្វីព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ញុំ ម៉ាក់ស៊្វម៉ាស្ញុំسلام الله عليها បានលះបង់ចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍ ។ តែយើងជឿជាក់ថាព្រះនាងسلام الله عليها ពុំបានលះបង់អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយជម្រើសខ្លួន

---

[40] អ៊្វស៊្វល អាល់-កាហ្វី (أُصُول اَلْكَافِي) ក្បាលទី ១ ទំព័រ ៣១៧ ។ មើល វគ្គ ១.១០ ។

[41] អ៊្វស៊្វល អាល់-កាហ្វី (أُصُول اَلْكَافِي) ក្បាលទី ១ ទំព័រ ២៦១ ។

[42] មូលហេតុមួយទៀតដែលព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ញុំ ម៉ាក់ស៊្វម៉ាស្ញុំسلام الله عليها មិនរៀបការនៅក្នុង ចំណោមពាក្យពេចន៍ខ្សោយមិនអាចជឿបានទាំងស្រុង គឺគេបានរាយការណ៍ថាស្តេច ខ៊ំលិហ្វ ម៉ាក់មូន (ស្តេចទី ៧ ត្រកូល អាប់បាស់) ចង់រៀបការជាមួយព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ញុំ ម៉ាក់ស៊្វម៉ាស្ញុំسلام الله عليها ក្នុងគោលដៅនយោបាយ ។ ដើម្បីចៀសវាងមហន្តរាយនេះ ព្រះនាងسلام الله عليها បានលះបង់ចោលអាពាហ៍ពិពាហ៍ទាំងអស់ ។ ប្រហែលជាមកពីមូលហេតុនេះដែរដែលអល់ឡោះហ៊្វតعز وجل មិនបានអនុញ្ញាតឲ្យព្រះនាងហ្វាទីម៉ាស្ញុំ ម៉ាក់ស៊្វម៉ាស្ញុំسلام الله عليها បានទៅដល់ដែនដីឃ៊ូរ៉សាន ដែនដីដែលព្រះរៀមصلوات الله عليه والسلام ព្រះនាងسلام الله عليها នៅ ព្រោះស្តេច ម៉ាក់មូន អាចបង្ខំព្រះនាងسلام الله عليها ឲ្យរៀបការជាមួយខ្លួន ។ (មើល កាន់ឃ្ជីណាស្ញុ អាស្ញារ គុំម (گنجينه آثار قم) ក្បាលទី ១ ទំព័រ ៣៨៤ ។)

ឯងទេ ។

១.៩ ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស្ទូម៉ាស់سلام الله عليها អ្នកតំណាល ហាឌីស្ហព្រះសាស្តាﷺ

គុណសម្បត្តិមួយរបស់ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស្ទូម៉ាស់سلام الله عليها គឺវិជ្ជាសាស្រ្តអ៊ីស្លាមច្រើនវិស័យ ចំណោះព្រះនាងسلام الله عليهاបានមកពីព្រះសន្តតិវង្សព្រះសាស្តាﷺ ។ ព្រះនាងسلام الله عليهاជាអ្នកតំណាលហាឌីស្ហជាទីទុកចិត្ត ។ អកុសល មកពីមានការសង្កត់សង្កិនពីសំណាក់ដឹកនាំ សេចក្តីរាយការណ៍មកពី អាស់ហុល-បៃត៍عليهم السلام ត្រូវកៀបសង្កត ហេតុដូច្នេះប្រភពព័ត៌មានច្រើនត្រូវបាត់បង់ ។

យើងសូមលើកឡើងនូវហាឌីស្ហមួយចំនួនតំណាលដោយនារីថ្លៃថ្លាអង្គនេះ ជាមួយខ្សែអ្នកតំណាលបន្ត (السند) ដូចតទៅ ។

حدثتنا فَاطِمَةُ وَ زَيْنَبُ وَ أُمُّ كُلْثُومٍ بَنَاتُ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ (عَلَيْهِمَا السَّلَامُ)، قُلْنَ حَدَّثَتْنَا فَاطِمَةُ ...بِنْتُ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الصادق، حَدَّثَتْنِي فَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ، حَدَّثَتْنِي فَاطِمَةُ بِنْتُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ، حَدَّثَتْنِي فَاطِمَةُ وَ سُكَيْنَةُ ابْنَتَا الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ، عَنْ أُمِّ كُلْثُومٍ بِنْتِ فاطمة بنت النبي، عن فاطمة بنت رسول الله (ص) قالت: أنسيتم قول رسول الله (ص) يوم غدير خم: مَنْ كُنْتُ مَوْلاهُ فَعَلِيٌّ مَوْلاهُ و قوله (ص): اَنْتَ مِنِّي بِمَنْزِلَةِ هارُونَ مِنْ مُوسى.[43]

"ព្រះរាជបុត្រីسلام الله عليهاរបស់អ៊ីម៉ាំ អាល់-កាស៊ីមصلوات الله عليه والسلام ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់سلام الله عليها [ម៉ាក់ស្ទូម៉ាស់] ព្រះនាង ស្រៃណាប់سلام الله عليهاនិងព្រះនាង អ៊ូម គុលស៊្ទូមسلام الله عليها បានប្រាប់ខ្ញុំ ។ ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់سلام الله عليها ព្រះរាជបុត្រីរបស់អ៊ីម៉ាំ អាល់-ស្វឌិក្វصلوات الله عليه والسلام បានប្រាប់យើង ។ ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់سلام الله عليها ព្រះរាជបុត្រីរបស់អ៊ីម៉ាំ អាល់-បាគៀរصلوات الله عليه والسلام បាននិយាយប្រាប់ ។ ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់سلام الله عليها ព្រះរាជបុត្រីរបស់អ៊ីម៉ាំ អាល់-សាជ្ជ៉ាដ្ឌصلوات الله عليه والسلام បាននិយាយប្រាប់ ។ ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់سلام الله عليها និងព្រះនាង សាគីណាស់سلام الله عليها ព្រះរាជបុត្រីរបស់អ៊ីម៉ាំ អាល់-ហ៊ូសៃន៍صلوات الله عليه والسلام បាននិយាយប្រាប់ ។ ព្រះរាជបុត្រីរបស់ព្រះនាង អ៊ូម គុលស៊្ទូមسلام الله عليها បាននិយាយប្រាប់យើងតាមព្រះមាតាسلام الله عليهاព្រះនាងسلام الله عليهاថាព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់سلام الله عليها ស្ហាស្ហ៊រ៉អ៊ុំسلام الله عليها ព្រះរាជបុត្រីរបស់ព្រះសាស្តាﷺ មានវចនៈថា៖ "អស់លោកភ្លេចព្រះវចនៈរបស់ព្រះ សាសនៈទូតﷺរបស់អល់ឡោះហ្ជ៍عز وجلហើយឬនាថ្ងៃក៏ដៀរ ឃុម កាលព្រះអង្គﷺមានព្រះវចនៈថា៖ "អ្នកណាព្រមទទួលយកខ្ញុំﷺជាអភិបាល អាលីصلوات الله عليه والسلامក៏ជាអភិបាលរបស់អ្នកនោះដែរ" និងព្រះរាជវចនៈរបស់ព្រះអង្គﷺថា៖ "ទំនាក់ទំនងអ្នកصلوات الله عليه والسلامជាមួយខ្ញុំﷺដូចទំនាក់ទំនងហារូនعليه السلامជាមួយមូសាعليه السلام ។"

យោលតាមខ្សែអ្នករាយការណ៍ខាងលើនេះដែរ ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស្ទូម៉ាស់سلام الله عليها បាននិយាយប្រាប់តមកពីព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់سلام الله عليها ស្ហាស្ហ៊រ៉អ៊ុំسلام الله عليها ថាខ្ញុំسلام الله عليهاបានឮព្រះបិតាﷺខ្ញុំسلام الله عليها ព្រះសាស្តាﷺមានព្រះវចនៈថា៖ "កាលខ្ញុំﷺឡើង មិអ៊្រាជ្ជ (المِعراج) ខ្ញុំﷺបានចូលទៅក្នុងឋានសួគ៌ ។ ខ្ញុំﷺបានឃើញនៅក្នុងឋានសួគ៌នោះនូវវាំងមួយដាំសុទ្ធតែគជ់ស ។ ទ្វារវាធ្វើអំពីគជ់និងត្បូង ។ នៅលើទ្វារនោះមានវាំងនន ។ ខ្ញុំ

---

[43] អាត្ទឡាម៉ាស់ ស្ហៃខ៍ អាប់ដុល-ហ៊ូសៃន៍ អាមីនី (عبد الحسين الأميني), អាល់-ក៏ដៀរ ក្បាលទី ១ ទំព័រ ១៩៧ ។ លោកអ្នកប្រាជ្ញស៊ុន្នីក៏និយាយដល់ហាឌីស្ហនេះដែរ ។

ﷺបានងើយមុខមើល ឃើញចារពីលើទ្វារនោះថា៖ "لا اِلهَ اِلا اللهُ، مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ، عَلِيٌّ وَلِيُّ القَوْمِ (ពុំមានព្រះទេក្រៅពីអល់ឡោះហ្ ﷻ ។ អាលី صلوات الله عليه والسلام ជាអគ្គប្រមុខរបស់សហាគមន៍ខ្ញុំ ﷺ ។)" ខ្ញុំ ﷺ បានមើលទៅវាំងនន ឃើញចារថា៖ "بَخٍّ بَخٍّ مَنْ مِثْلُ شِيعَةِ عَلِيٍّ؟ (អ្នកណាដូចស្ហ៊ីអាស់អាលី صلوات الله عليه والسلام ?)" ខ្ញុំ ﷺ បានចូលទៅក្នុងវាំង នៅក្នុងនោះខ្ញុំ ﷺ បានឃើញប្រាសាទមួយធ្វើអំពីថ្មកែវ "អាគីកូ العقيق" ក្រហម ។ ប្រាសាទនោះមានទ្វារប្រាក់ដាំបុស្សរាគ័ម (ត្បូង) បៃតង នៅលើទ្វារនោះមានវាំងនន ។ ខ្ញុំ ﷺ បានងើយមុខឡើង ឃើញចារនៅលើទ្វារនោះថា៖ "مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ عَلِيٌّ وَصِيُّ الْمُصْطَفى (មូហាំម៉ាដ់ ﷺ ជាព្រះសាសនៈទូតរបស់អល់ឡោះហ្ ﷻ អាលី صلوات الله عليه والسلام ជាព្រះឧត្តរាធិការី (អ្នកស្នង) របស់ មុស្ហ្ត័ហ្វា ﷺ ។)"[44]

ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ سلام الله عليها ម៉ាក់ស្ហូម៉ាស់ បាននិយាយប្រាប់តាមសម្ដីព្រះនាង ស្ហ័ហ្វីយ៉ាស់ رضي الله عنها (صفية بنت عبد المطلب ម្ដាយមីង ឬ ម្ដាយធំខាងឪពុករបស់រ៉ស៊ូលុលឡោះហ្ ﷺ) ព្រះរាជបុត្រីរបស់អាប់ឌុល-មុត្ត័លិប رضي الله عنه ថា៖

عن صفية بنت عبد المطّلب قالت: لما سقط الحسين (ع) من بطن امّه وكنت وليتها قال رسول الله (ص) يا عمة هلمّي اليّ ابني فقلت يا رسول الله انا لم ننظفّه بعد. فقال (ص) يا عمة انت تنظّفينه انّ الله تبارك وتعالى قد نظّفه وطهّره

"កាល អ៊ីម៉ាំ ហ៊្វូសៃន៍ صلوات الله عليه والسلام ប្រសូតមក ខ្ញុំ رضي الله عنها បាននៅមើលព្រះមាតា سلام الله عليها ព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام ។ ព្រះសាស្ដា ﷺ បានប្រាប់ខ្ញុំ رضي الله عنها ថា៖ "ព្រះបិតុលានី رضي الله عنها អើយ ! សូមយកព្រះរាជទារក صلوات الله عليه والسلام មកឲ្យទូលបង្គំ ﷺ ។" ខ្ញុំ رضي الله عنها បានទូលថា៖ "ខ្ញុំម្ចាស់ رضي الله عنها មិនបានងូតទឹកឲ្យគេ صلوات الله عليه والسلام ទេ ។" ព្រះអង្គ ﷺ មានព្រះវចនៈថា៖ "ព្រះបិតុលានី رضي الله عنها ចង់សម្អាតគេ صلوات الله عليه والسلام ដ្បិតអល់ឡោះហ្ ﷻ បានជម្រះបន្សុទ្ធគេ صلوات الله عليه والسلام ស្រេចហើយ ?""[45]

គេបានរាយការណ៍ថា៖

عن فاطمة بنت موسى بن جعفر، عن فاطمة بنت الصادق جعفر بن محمد، عن فاطمة بنت الباقر محمد بن علي، عن فاطمة بنت السجاد علي بن الحسين زين العابدين، عن فاطمة بنت ابي عبدالله الحسين، عن زينب بنت أمير المؤمنين، عن فاطمة بنت رسول الله (ص)، قالت قال رسول الله (ص): اَلا مَنْ ماتَ عَلى حُبِّ آلِ مُحَمَّدٍ ماتَ شَهِيداً

"ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ [ម៉ាក់ស្ហូម៉ាស់] سلام الله عليها ព្រះរាជបុត្រីរបស់អ៊ីម៉ាំ អាល់-កាស៊ីម صلوات الله عليه والسلام បាននិយាយប្រាប់តមកពីព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ سلام الله عليها ព្រះរាជបុត្រីរបស់អ៊ីម៉ាំ អាល់-ស្ហ័ឌិក្វ صلوات الله عليه والسلام ដែលបាននិយាយប្រាប់តមកពីព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ سلام الله عليها ព្រះរាជបុត្រីរបស់អ៊ីម៉ាំ អាល់-បាក្វៀរ صلوات الله عليه والسلام ដែលបាននិយាយប្រាប់តមកពីព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ سلام الله عليها ព្រះរាជបុត្រីរបស់អ៊ីម៉ាំ អាល់-សាជ្ជ៉ាដ់ صلوات الله عليه والسلام ដែលបានតំណាលតមកពីព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ سلام الله عليها ព្រះរាជបុត្រីរបស់អ៊ីម៉ាំ អាល់-ហ៊្វូសៃន៍ صلوات الله عليه والسلام តមកពីព្រះនាង ស្ហៃណាប់ سلام الله عليها ព្រះរាជបុត្រីរបស់អ៊ីម៉ាំ អាលី صلوات الله عليه والسلام ដែលបាននិយាយប្រាប់តមកពីព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ស្ហាស់រ៉អ៊ុ سلام الله عليها ព្រះរាជបុត្រីរបស់ព្រះសាសនៈទូត ﷺ របស់អល់ឡោះហ្ ﷻ ដែលមានវចនៈថា៖ "ចូរដឹងថាអ្នកណាស្លាប់ដោយស្រឡាញ់ព្រះរាជកុលដ្ឋាន عليهم السلام របស់មូហាំម៉ាដ់ ﷺ អ្នកនោះស្លាប់ក្នុងលក្ខណៈទុក្ករបុគ្គល (ស្ហាហ៊ីដ) ។"[46]

---

[44] ប៊ីហារ អាល់-អាន់វ៉ារ (بحار الأنوار) ក្បាលទី ៦៨ ទំព័រ ៧៦-៧៧ ។

[45] អាល់-អាម៉ាលី (الأمالي) ទំព័រ៨២ ។

[46] មូហាំម៉ាដ់ ប៊ិន អាស់ម៉ាដ់ ឈីស្ហទី ដាគីសតានី (محمد بن احمد چشتی داغستانی), អាល់-លុអ៊ុលូអាស់ អាល់-ស្ហាមីណាស់ ហ្វី អាល់-អាស្ហារ អាល់-មូអាណាក់ណាស់ អាល់-ម៉ាររីយ៉ាស់ (اللؤلؤة الثمينة في الآثار المعنعنة المرويه) ទំព័រ ២១៧ ។ កាន់យ៉ីណាស់ ដានេស្ហម៉ាន់ដាន់ (گنجينه دانشمندان) ក្បាលទី ១ ទំព័រ១៦ និង ១៧ ។

ពាក្យពេចន៍ហាឌីស្ហខាងលើនេះ ព្រះនាង ហ្វាទី្មម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស់ سلام الله عليها ជាអ្នកថ្លែងបន្តមកតាមរយៈអ្នករាយការណ៍បន្តដែលគួរទុកចិត្តបាន ។ យើងឃើញហើយថាមិនមានតែមនុស្សប្រុសនៃព្រះរាជកុលដ្ឋាន عليهم السلام របស់ព្រះសាស្តា صلى الله عليه وآله وسلم ទេ ដែលជាអ្នកផ្សាយបន្តពាក្យពេចន៍ហាឌីស្ហរបស់ព្រះសាស្តា صلى الله عليه وآله وسلم នោះ បណ្តាស្ត្រីនៃព្រះរាជកុលដ្ឋាន عليهم السلام ព្រះអង្គ صلى الله عليه وآله وسلم ក៏មាននាទីជាអ្នកផ្សាយហាឌីស្ហបន្តដែរ ។

១.១០ អានុភាពអ៊ីម៉ាំ អាល់-កាស៊្ហីម صلوات الله عليه والسلام និងអ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ហ៏ صلوات الله عليه والسلام លើព្រះនាង ហ្វាទី្មម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស់ سلام الله عليها

ពាក្យពេចន៍ហាឌីស្ហគួរឲ្យទុកចិត្តបាន បានឲ្យដឹងថាក្នុងអំឡុងឆ្នាំ ១៧៩ នៃ សករាជហ៊្ជីរ៉ោះត៍ (ឆ្នាំសាកល ៧៩៥) អ៊ីម៉ាំ អាល់-កាស៊្ហីម صلوات الله عليه والسلام ត្រូវស្តេច ខ៊ុលិហ្វ ហារូន (ស្តេច ខ៊ុលិហ្វទី ៥ ត្រកូល អាប់បាស់) ចេញបញ្ជាឲ្យចាប់ខ្លួន និរទេសចេញពីនគរម៉ាឌីណាស់ទៅកាន់ខេត្តបាក់ដ្ហាដ់ កាត់តាមខេត្តបាស្ហរ៉ោះត៍ ។ ព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام ត្រូវឃុំឃាំងនៅឯខេត្តបាក់ដ្ហាដ់ ហើយបាននៅក្នុងពន្ធនាគារនោះអស់មួយជីវិត លុះសោយព្រះទិវង្គតក្នុងឆ្នាំ ១៨៣ នៃសករាជហ៊្ជីរ៉ោះត៍ (ឆ្នាំសាកល ៧៩៩) ។ ការបែកពីព្រះបិតា صلوات الله عليه والسلام ធ្វើឲ្យព្រះនាង ហ្វាទី្មម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស់ سلام الله عليها រងការលំបាកខ្លាំង ។ ព្រះនាង سلام الله عليها ចង់ឃើញមុខព្រះបិតា صلوات الله عليه والسلام ណាស់ តែពុំអាចទៅរួច ពីព្រោះព្រះរាជវង្សរបស់អ៊ីម៉ាំ صلوات الله عليه والسلام បានដំណឹងថាព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام បានសោយព្រះទិវង្គតក្រោយពីបានជាប់ឃុំឃាំង ៤ ឆ្នាំ នៅក្នុងពន្ធនាគារបាក់ដ្ហាដ់ ។

ចាប់តាំងពីព្រះបិតា صلوات الله عليه والسلام ព្រះនាង سلام الله عليها ជាប់ឃុំឃាំងមក ព្រះនាង سلام الله عليها នៅក្រោមអាណាព្យាបាលព្រះរៀម صلوات الله عليه والسلام ព្រះនាង سلام الله عليها អ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ហ៏ صلوات الله عليه والسلام ។ ព្រះរៀម صلوات الله عليه والسلام ព្រះនាង سلام الله عليها បានថែរក្សាព្រះនាង سلام الله عليها រហូតដល់ឆ្នាំ ២០០ សករាជ ហ៊្ជីរ៉ោះត៍ (ឆ្នាំសាកល ៨១៦) កាល ម៉ាក់មូន បានកោះហៅព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام ឲ្យទៅកាន់តំបន់ឃូរ៉សាន ។
ព្រះបិតា صلوات الله عليه والسلام ព្រះនាង سلام الله عليها អ៊ីម៉ាំ អាល់-កាស៊្ហីម صلوات الله عليه والسلام ជាអ្នកដាក់ព្រះនាង سلام الله عليها នៅក្រោមអាណាព្យាបាលភាពព្រះរៀម صلوات الله عليه والسلام ព្រះនាង سلام الله عليها អ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ហ៏ صلوات الله عليه والسلام ។ បន្ទាប់ពីបានតែងតាំងអ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ហ៏ صلوات الله عليه والسلام ជាអាណាព្យាបាលរបស់បណ្តាមហេសីនិងបណ្តាបុត្រីព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام អ៊ីម៉ាំ អាល់-កាស៊្ហីម صلوات الله عليه والسلام បានសរសេរព្រះរាជបណ្តាំទុកឲ្យថា៖

وَاِنْ اَرادَ رَجُلٌ مِنْهُمْ اَنْ يُزَوِّجَ اُخْتَهُ، فَلَيْسَ لَهُ اَنْ يُزَوِّجَها اِلاَّ بِاِذْنِهِ وَاَمْرِهِ. (الكافي ج١ ص٣١٦ ح١٥internet)

"អ្នកណាមួយចង់ឲ្យបងប្អូនស្រីខ្លួនមានគូស្វាមី ចូរអ្នកនោះសូមអនុញ្ញាតពីគេ صلوات الله عليه والسلام (គឺអ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ហ៏ صلوات الله عليه والسلام) ។"[47]

អ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ហ៏ صلوات الله عليه والسلام មិនត្រឹមតែត្រូវតែងតាំងជាអាណាព្យាបាលរបស់ព្រះនាង ហ្វាទី្មម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស់ سلام الله عليها តែម្នាក់ទេ ព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام ជាអាណាព្យាបាលរបស់បណ្តាព្រះមហេសីនិងព្រះបុត្រីទាំងអស់របស់អ៊ីម៉ាំ អាល់-កាស៊្ហីម صلوات الله عليه والسلام ដែរ ។

[47] អូស្ហូល អាល់-កាហ្វី (أصول الكافي) ក្បាលទី ១ ទំព័រ ៣១៧ ។

ព្រះនាង سلام الله عليها បានរស់នៅជាមួយព្រះបិតា صلوات الله عليه والسلام ដល់មានព្រះជន្ម ៦ ព្រះវស្សា ។ ព្រះនាង سلام الله عليها ខិតខំសិក្សាពីព្រះបិតា صلوات الله عليه والسلام ក្នុងអំឡុងពេលនេះ ។ ទោះបីព្រះនាង سلام الله عليها មានវ័យក្មេងក៏ដោយ តែព្រះនាង سلام الله عليها មានចំណេះនិងការយល់ដឹងខ្ពស់ណាស់ ។

អាយ៉ាទុលឡោះហ៍ សៃយីដ្ ណាស្ស៊ុរុលឡោះហ៍ មុសតាន់ប៊ីត្[48] បានសរសេរថាលោកបានរកឃើញសាត្រាសរសេរដោយដៃនៅក្នុងបណ្ណាល័យស្ស៊ុស្ទតារីនៃបូជនីយខេត្តណាយ៉ាហ្វ់ នូវពាក្យពេចន៍ហ្វាឌីស្ស៍មួយថា៖ "ថ្ងៃសុក្រមួយ ស្ស៊ីអ៊ុស្ស៍ច្រើននាក់បាននាំគ្នាទៅជួបអីមុាំ អាល់-កាស្ស៊ឹម صلوات الله عليه والسلام ដើម្បីសូមឲ្យព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام ឆ្លើយតបសំណួរខ្លះ ។ លុះទៅដល់ដំណាក់អ៊ីមុាំ صلوات الله عليه والسلام គេបានប្រាប់អស់ទាំងគាត់ថាព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام មិននៅទេ ។ ពួកគាត់បានសម្រេចចិត្តសរសេរសំណួរលើក្រដាសហើយផ្ញើសំណួរទាំងអស់នេះនៅឯអ្នកគ្រួសារព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام ដើម្បីនឹងឲ្យព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام ឆ្លើយតបពេលព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام ត្រឡប់មកវិញ ។ បន្ទាប់ពីបានស្នាក់នៅម៉ាឌីណាស្ស៍ពីរបីថ្ងៃ ពួកគាត់គិតត្រឡប់ទៅលំនៅដ្ឋានវិញ ។ មុនចាកចេញ ពួកគាត់បានកាត់តាមដំណាក់អ៊ីមុាំ صلوات الله عليه والسلام ដើម្បីសូមលាព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام ។ ទីនោះ គេបានប្រគល់ក្រដាសសំណួរឲ្យមកពួកគាត់វិញ ដោយមានសរសេរនូវចម្លើយរបស់សំណួរទាំងអស់ ។ ចម្លើយសំណួរពួកគាត់នោះ ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ស៍ មាក់ស្ស៊ូម៉ាស្ស៍ سلام الله عليها ជាអ្នកផ្តល់ឲ្យ កាលនោះព្រះនាង سلام الله عليها មានព្រះជន្ម ៦ វស្សា ។ អស់លោកបានចាកចេញពីម៉ាឌីណាស្ស៍ដោយពេញចិត្តនឹងចម្លើយ ។ តាមផ្លូវទៅលំនៅដ្ឋានវិញ អស់លោកបានជួបអ៊ីមុាំ អាល់-កាស្ស៊ឹម صلوات الله عليه والسلام ដែលត្រឡប់ទៅម៉ាឌីណាស្ស៍វិញ ។ ពួកគាត់បានតំណាលប្រាប់ព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام ព្រឹត្តិការណ៍ដែលបានកើតឡើង ។ អ៊ីមុាំ صلوات الله عليه والسلام បានសូមមើលក្រដាសដែលមានសំណួរឆ្លើយដោយព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ស៍ ម៉ាក់ស្ស៊ូម៉ាស្ស៍ سلام الله عليها ។ បន្ទាប់ពីបានពិនិត្យមើលចម្លើយដោយឃើញថាសំណួរទាំងអស់បានឆ្លើយតបត្រឹមត្រូវនិងក្បោះក្បាយ ដោយព្រះរាជបុត្រីពៅរបស់ព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام អ៊ីមុាំ صلوات الله عليه والسلام មានវចនៈថា៖ "فِدَاهَا اَبُوهَا (សូមឲ្យព្រះបិតា صلوات الله عليه والسلام ព្រះនាង سلام الله عليها បានធ្វើពលីកម្មដើម្បីព្រះនាង سلام الله عليها) ។" អ៊ីមុាំ صلوات الله عليه والسلام បានថាមួយឃ្លានេះបីដង ។[49]

ព្រះសាស្តា ﷺ ក៏បានប្រើពាក្យពេចន៍នេះដែរឲ្យព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ស៍ ស្ស៊ាស្ស៍រ៉អ៊ុ سلام الله عليها ។[50]

ពាក្យពេចន៍ហ្វាឌីស្ស៍តទៅនេះជាភ័ស្តុតាងបញ្ជាក់ថាព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ស៍ ម៉ាក់ស្ស៊ូម៉ាស្ស៍ سلام الله عليها មានទេពកោសល្យថ្មីដ្បិតព្រះនាង سلام الله عليها ជាកុមារភាព ។ រឿងនេះមិនចម្លែកទេពីព្រោះនៅក្នុងឌូអ៊ាអ៊ ស្ស៊ីយ៉ារ៉ស្ស៍ព្រះនាង سلام الله عليها [ចម្លងមកពីអ៊ីមុាំ អាល់-រីដ្ឋ៍ صلوات الله عليه والسلام] នោះមានសេចក្តីដូចតទៅគឺ៖

اَلسَّلامُ عَلَيْكِ يا فاطِمَةُ بِنْتَ موسَى بْنِ جَعْفَرٍ وَ حُجَّتِهِ وَ اَمينِهِ.

"សូមសិរីសួស្តីកើតមានដល់ព្រះនាង سلام الله عليها ឱ ហ្វាទីម៉ាស្ស៍ سلام الله عليها ព្រះរាជបុត្រីរបស់ មូសា ប៊ិន យ៉ាក់ហ្វារ صلوات الله عليه والسلام ព្រះរាជភ័ស្តុតាង ព្រះរាជបុគ្គលជាទីទុកចិត្ត ។"[51]

[48] កូនប្រុសាររបស់អាយ៉ាទុលឡោះហ៍ សៃយីដ្ អាប៊ូ អាល់-ក្វ៉ាស៊ីម អាល់-ឃ៊ូអ៊ី (سيد ابوالقاسم خوئي) ។

[49] កាស្ស៍ហ្វ៍ អាល់-ឡាអ៊ាលី (كشف اللئالي) ក្បាលទី ៧ ទំព័រ ១៤ ។

[50] ប៊ីហ៊ារ អាល់-អាន់វ៉ារ (بحار الأنوار) ក្បាលទី ៤៣ ទំព័រ ៨៦ និង ៨៨ ។

[51] ប៊ីហ៊ារ អាល់-អាន់វ៉ារ (بحار الأنوار) ក្បាលទី ៤៣ ទំព័រ ៨៨ ។

បន្ទាប់ពីបាននៅក្រោមអាណាព្យាបាលភាពព្រះបិតា صلوات الله عليه والسلام ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ទ័ ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស្ទ័ سلام الله عليها នៅក្រោមការថែរក្សារបស់ព្រះរៀម صلوات الله عليه والسلام អស់ម្ភៃមួយឆ្នាំ ។ ព្រះនាង سلام الله عليها ទទួលបាននូវផលប្រយោជន៍ច្រើនបំផុតពីព្រះរៀម صلوات الله عليه والسلام ព្រះនាង سلام الله عليها ។

ពិតណាស់ ព្រះនាង سلام الله عليها ប្រកបដោយកម្រិតធមិខ្ពស់ណាស់ អាស្រ័យហេតុនេះ ព្រះរៀម صلوات الله عليه والسلام ព្រះនាង سلام الله عليها បានលើកឋានន្តរស័ក្តិឲ្យព្រះនាង سلام الله عليها ថា ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស្ទ័ (អរិរុទ្ធបុគ្គល) ។ នេះគឺថោមនាការកំពូលមួយមកពីអ៊ីម៉ាំ صلوات الله عليه والسلام ។

ព្រះបូជនីយចេតិយព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ទ័ ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស្ទ័ سلام الله عليها

២. ដំណើរទៅគូម

២.១ ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ម៉ាក់ស៊្មម៉ាស្ ؑ سلام الله عليها បែកពី អ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ឋ صلوات الله عليه والسلام

ទោះបីព្រះនាង سلام الله عليها លំបាកអត់ពីព្រះបិតា صلوات الله عليه والسلام ក៏ដោយ តែព្រះនាង سلام الله عليها នៅមានព្រះរៀម صلوات الله عليه والسلام ជាជម្រកអាស្រ័យ ជួយសម្រាលទុក្ខ ។ តែក្នុងឆ្នាំ ២០០ សករាជ ហ៊ីច្រ៉េះត៍ (ឆ្នាំសាកល ៨១៦) [ស្តេចខ៊ិលិហ្វាទី ៧ ត្រកូលអាប់បាស់] ម៉ាក់មូន បានបង្ខំឲ្យអ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ឋ صلوات الله عليه والسلام ទៅកាន់តំបន់ឃូរ៉សាន ។ ចំណាកមាតុភូមិរបស់ព្រះរៀម صلوات الله عليه والسلام ព្រះនាង سلام الله عليها ធ្វើឲ្យព្រះនាង سلام الله عليها កាន់តែបារម្ភខ្លាំងឡើង ។ និរាសព្រាត់ប្រាសនេះបានកន្លងទៅអស់មួយឆ្នាំ តែអកុសលព្រះនាង سلام الله عليها ចាកចោលលោកនេះមុនបានឃើញមុខព្រះរៀម صلوات الله عليه والسلام ។

កាល អាមីន [ស្តេចខ៊ិលិហ្វាទី ៦ ត្រកូល អាប់បាស់] ត្រូវទ័ពរបស់ម៉ាក់មូន ប្អូនខ្លួន សម្លាប់ ម៉ាក់មូន ក៏បានទៅជាស្តេចខ៊ិលិហ្វា ។ ការសោយរាជ្យរបស់ម៉ាក់មូនមិនបិតថេរទេពីដំបូង ។ ម៉ាក់មូនត្រូវការជំនួយដើម្បីបង្រួបបង្រួមអាណាចក្រដែលត្រូវបែងចែកនោះ ។ ដើម្បីទទួលបាននូវការគាំទ្រពីពួកស៊្មីអាស្ ម៉ាក់មូនទទូចសូមឲ្យអ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ឋ صلوات الله عليه والسلام យាងមកឯតំបន់ឃូរ៉សាន ។

លុះទៅដល់ ម៉ាក់មូនបានទទួលព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام ដោយកិត្តិយស ដោយយកលេសថាខ្លួនគោរពព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام ជាព្រះរាជកុលដ្ឋានរបស់ព្រះសាស្តា صلى الله عليه وآله وسلم ថែមទាំងប្រកាសខ្លួនជាអ្នកតាមព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام ។ ស្តេចខ៊ិលិហ្វារូបនេះគួរតែលះបង់អំណាចឲ្យទៅអ៊ីម៉ាំ صلوات الله عليه والسلام ដើម្បីបញ្ជាក់ឲ្យឃើញនូវសេចក្តីស្មោះត្រង់ ។ ផ្ទុយទៅវិញម៉ាក់មូនបែរជាប្រកាសលើកអ៊ីម៉ាំ صلوات الله عليه والسلام ជាអ្នកស្នងខ្លួនដោយលាក់ទុកក្នុងចិត្តថា ថ្ងៃនោះមិនអាចមកដល់បានឡើយ ។

អ៊ីម៉ាំ صلوات الله عليه والسلام ព្រមទទួលការអញ្ជើញនេះទាំងបង្ខំ ។ ព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام បានធ្វើដំណើរទៅកាន់តំបន់ឃូរ៉សាន ។ វត្តមានព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام នៅឯរាជវាំងរបស់ម៉ាក់មូនបម្រើផលប្រយោជន៍ស៊្មីអាស្ និងសាសនាអ៊ីស្លាម ។ អ៊ីម៉ាំ صلوات الله عليه والسلام បានទៅដល់តំបន់ឃូរ៉សានឆ្នាំ ២០០ សករាជហ៊ីច្រ៉េះត៍ (ឆ្នាំសាកល ៨១៦) ។ ម៉ាក់មូនបានដាក់ថ្នាំបំពុលសម្លាប់អ៊ីម៉ាំ صلوات الله عليه والسلام ក្នុងឆ្នាំ ២០៣ សករាជហ៊ីច្រ៉េះត៍ (ឆ្នាំសាកល ៨១៩) ។

ម៉ាក់មូនបានរៀបចំឯកសារវីឡាយ៉ាស្ (ស្នងរាជ្យ) ឲ្យអ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ឋ صلوات الله عليه والسلام ប្រាំច្បាប់ ។ មួយច្បាប់ផ្ញើទៅម៉ាក់កាស្ មួយច្បាប់ផ្ញើទៅម៉ាឌីណាស្ មួយច្បាប់ផ្ញើទៅដែនដីស្ហាំ (ស៊ីរី) មួយច្បាប់ទៅបាក់ដ្ឋាដ្ មួយច្បាប់ទុកនៅឯឃូរ៉សាន ។[1]

ម៉ាក់មូនបានដាក់បញ្ជាថាឲ្យមានឈ្មោះអ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ឋ صلوات الله عليه والسلام នៅក្នុងឃុត្តបាស្ ស៊្វឡាត់ថ្ងៃសុក្រ គ្រប់ដែនដីអ៊ីស្លាមនិងឲ្យបោះពុម្ពកាក់ប្រាក់ដាក់ឈ្មោះអ៊ីម៉ាំ صلوات الله عليه والسلام ។

ស៊្មីអាស្មួយចំនួនធំបានភៀសខ្លួនទៅកាន់តំបន់ឃូរ៉សានដើម្បីបាននៅក្បែរអ៊ីម៉ាំ صلوات الله عليه والسلام ។ អ្នកខ្លះចាញ់កលល្បិចគេដោយសារជឿម៉ាក់មូនដែលសម្តែងសេចក្តីគោរពចំពោះអ៊ីម៉ាំ صلوات الله عليه والسلام តែអាការក្រៅ ដែលគ្រាន់តែជាមធ្យោបាយបោកបញ្ឆោតក្នុងល្បិចនយោបាយ ។

---

[1] មូហ្ហាំម៉ាដ្ ប៊ិន ហ្សាសាន់ អាមីលី, តារីក្ រ៉ីយ៉ាន់ រាយការណ៍ដោយ ណាស៊ី អាល់-ឌីន អាល់-ទូស៊ី ទំព័រ ២១៣ ។

២.២ ដំណើរព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស្(سلام الله عليها) ពីម៉ាឌីណាស្

បែកពីព្រះរៀម(صلوات الله عليه والسلام)ជាទីស្រឡាញ់ជាងមួយឆ្នាំយ៉ាងលំបាក ព្រះនាងហ្វាទីម៉ាស្ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស្(سلام الله عليها)សម្រេចចិត្តចេញដំណើរទៅរកព្រះអង្គ(صلوات الله عليه والسلام) ។ ព្រះនាង(سلام الله عليها)បានចាប់ផ្តើមធ្វើដំណើរពីម៉ាឌីណាស្ទៅតំបន់ឃ្ហូរ៉សានឆ្នាំ ២០១ សករាជហ៊ីជ្រ៉េះត្ន័ជាមួយមនុស្សមួយក្រុមដែលជាសមាជិកគ្រួសារព្រះនាង(سلام الله عليها)និងជាមិត្តរបស់អ៊ីម៉ាំ(صلوات الله عليه والسلام) ។

ប្រវត្តិវិទូខ្លះបានថាដែលព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស្(سلام الله عليها) ធ្វើដំណើរដ៏ឆ្ងាយនិងប្រកបដោយអន្តរាយនេះ ព្រោះតែចង់នៅក្បែរព្រះរៀម(صلوات الله عليه والسلام)ព្រះនាង(سلام الله عليها) ។ តែនេះដូចជាមិនមែនមូលហេតុតែម្យ៉ាងទេ ។
មូលហេតុដែលសក្តិសមជាងគេនៃការធ្វើដំណើរនេះ គឺពីព្រោះព្រះនាង(سلام الله عليها)មានតួនាទីមួយដែរក្នុងការបំពេញបេសកកម្មជាមួយអ៊ីម៉ាំ(صلوات الله عليه والسلام) ។ ចំណេះវិជ្ជាមហាសាលជាមួយជំនឿមុតមាំរបស់ព្រះនាង(سلام الله عليها)អាចនឹងជួយអ៊ីម៉ា(صلوات الله عليه والسلام)បានក្នុងការផ្សព្វផ្សាយព្រះសាសនាអ៊ីស្លាម ជាពិសេសក្នុងចំណោមបណ្តាស្ត្រី ។
ត្រង់ចំណុចនេះ តួនាទីព្រះនាង(سلام الله عليها)ប្រៀបបាននឹងតួនាទីព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ ស្ហាស្ហ៊រ៉អ៊្(سلام الله عليها) ដែលនៅខាងព្រះសាស្តា(صلى الله عليه وآله وسلم) ឬព្រះនាង ស្ហៃណាប់(سلام الله عليها) ដែលនៅខាងអ៊ីម៉ាំ អាលី(صلوات الله عليه والسلام) អ៊ីម៉ាំ ហ្ហាសាន់(صلوات الله عليه والسلام) និងអ៊ីម៉ាំហ្ហ៊ូសៃន៍(صلوات الله عليه والسلام) នៅឯការបាឡាអ៊្និងក្រោយពីនោះ នៅខាងអ៊ីម៉ាំ អាលី ស្ហៃន៍ អាល់-អាប៊ីឌីន(صلوات الله عليه والسلام) ។

មានកំណត់ហេតុផ្សេងៗ ដែលស្តីអំពីមូលហេតុនៃការធ្វើណើររបស់គ្រួសារអ៊ីម៉ាំ(صلوات الله عليه والسلام)ពីម៉ាឌីណាស្ទៅស្រុកសាវ៉េះហ្វ៍និងអំពីព្រឹត្តិការណ៍ដែលបានកើតឡើងក្នុងពេលធ្វើដំណើរនេះ ។
កំណត់ហេតុមួយបានឲ្យដឹងថា អ៊ីម៉ាំ(صلوات الله عليه والسلام)បានសរសេរសំបុត្រទៅព្រះរាជអនុជាព្រះអង្គ(صلوات الله عليه والسلام) ព្រះនាងហ្វាទីម៉ាស្ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស្(سلام الله عليها) តាមរយៈបម្រើម្នាក់របស់ព្រះអង្គ(صلوات الله عليه والسلام) ដោយប្រាប់បម្រើនោះថារួសរាន់ទៅកាន់ម៉ាឌីណាស្មិនឲ្យឈប់តាមផ្លូវនៅកន្លែងណាមួយទេ ។ ក្រោយពីបានទទួលសំបុត្រពីព្រះរៀម(صلوات الله عليه والسلام) ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស្(سلام الله عليها) បានរៀបចំខ្លួនធ្វើដំណើរទៅកាន់តំបន់ឃ្ហូរ៉សានជាបន្ទាន់ដោយកាត់តាមស្រុកសាវ៉េះហ្វ៍ ។[2]

ហ្ហាឌីស្ហ៍មួយបានឲ្យដឹងថា អ៊ីម៉ាំ(صلوات الله عليه والسلام)បានសរសេរសំបុត្រទៅក្រុមគ្រួសារទាំងអស់របស់ព្រះអង្គ(صلوات الله عليه والسلام) ផ្តាំឲ្យមកឯតំបន់ឃ្ហូរ៉សាន ។ គេបានតំណាលថាបន្ទាប់ពីសំបុត្របានទៅដល់មនុស្សមួយក្រុមដោយមានបុត្រានិងសមាជិកគ្រួសារឯទៀតរបស់អ៊ីម៉ាំ(صلوات الله عليه والسلام)និងស្ហ៊ីអាស្ហ៍ឯទៀត មានចំនួន ១២០០០ នាក់ បានចាកចេញទៅកាន់តំបន់ឃ្ហូរ៉សាន ។[3]

ហ្ហាឌីស្ហ៍មួយទៀតបានឲ្យដឹងថាពេលសំបុត្របានទៅដល់បណ្តាសមាជិកគ្រួសារព្រះអង្គ(صلوات الله عليه والسلام) ទុក្ខព្រួយដោយសារបែកពីអ៊ីម៉ាំ(صلوات الله عليه والسلام)បានធ្វើឲ្យពួកគេសម្រេចចិត្តទៅតាមព្រះអង្គ(صلوات الله عليه والسلام) ។ គេបានរៀបចំយានរទេះ

[2] សៃយីដ្ ដ្ហាយីល ប៊ិន ហ្ហ៊ូសៃន៍ (داخل حسن تحميل), ម៉ាន់ ឡា យ៉ាស្ហ៍ឌ្ហ៊ូរុះហ្វ៍ អាល់-ខ្ហ៊ីទីប (من لا يحضره الخطيب) ក្បាលទី ៤ ទំព័រ ២៦១ ។

[3] សៃយីដ្ មូហ្ហាំម៉ាដ្ អាលី រ៉ៅដ្ហ៍ទី (سيد محمد على روضاتی), យ៉ាមិអ៊្ អាន់សាប់ (جامع أنساب) ទំព័ ១៧ ។

សម្រាប់ធ្វើដំណើរក្រោមការដឹកនាំផ្លូវរបស់ អ៊ីបរ៉ហ៊ីម បុត្ររបស់អ៊ីម៉ាំ អាល់-កាស៊្ទីម(صلوات الله عليه والسلام) ហើយក៏បានចេញដំណើរទៅកាន់តំបន់ឃុ័រសាន ។[4]

គេបានតំណាលថាយានរទេះធ្វើដំណើរពីរក្រុមបានឆ្ពោះទៅកាន់តំបន់ឃុ័រសាន ។ ក្រុមមួយមានព្រះនាង ហ្វាទ៊ីម៉ាស្ញ់ ម៉ាក់ស៊្វម៉ាស្ញ់(سلام الله عليها) មានគ្នា ២៣ នាក់ ក្រោមការដឹកនាំផ្លូវរបស់ ហ្វារូន អ៊ីបនូ មូសា អ៊ីបនូ យ៉ាក់ហ្វារ ។[5] ក្រុមមួយទៀតធ្វើដំណើរឆ្ពោះទៅឃុ័រសានមានគ្នា ១២០០០ ក្រោមការដឹកនាំផ្លូវរបស់ អាស៊ម៉ាដ់ អ៊ីបនូ មូសា អាល់-កាស៊្ទីម ។[6]

យានរទេះធ្វើដំណើរបានទៅដល់ស្រុកមួយហៅថាសាវ៉េះហ្វ៍ តាមផ្លូវទៅកាន់តំបន់ឃុ័រសាន តែត្រូវពួកសត្រូវព្រះរាជកុលដ្ឋាន(عليهم السلام)ព្រះសាស្តា(ﷺ)វាយប្រហារ ។ ច្រើននាក់បានស្លាប់ដោយទុក្ករកម្ម រាប់ទាំង ហ្វារូន ផង ។ ច្រើននាក់ទៀតរងរបួសឬត្រូវចាប់ខ្លួនជាឈ្លើយ ខ្លះទៀតរត់រួច ។ នារីសត្រូវម្នាក់បានដាក់ថ្នាំបំពុលក្នុងចំណីព្រះនាង ហ្វាទ៊ីម៉ាស្ញ់ ម៉ាក់ស៊្វម៉ាស្ញ់(سلام الله عليها) ធ្វើឲ្យព្រះនាង(سلام الله عليها)មានជម្ងឺ ។
គេបាននាំព្រះនាង(سلام الله عليها)ទៅខេត្តគុមតាមសំណូមព្រះនាង(سلام الله عليها) ។ បន្ទាប់ពីបានស្នាក់នៅខេត្តគុមពីរបីថ្ងៃ ព្រះនាង(سلام الله عليها)សោយព្រះទិវង្គតដោយសារជម្ងឺ សពព្រះនាង(سلام الله عليها)ត្រូវបញ្ចុះនៅទីនោះ ។[7]

កំណត់ហេតុមួយទៀតបានឲ្យដឹងថា ហ្វារូន និងបណ្ដាសមាជិកគ្រួសារព្រះនាង ហ្វាទ៊ីម៉ាស្ញ់ ម៉ាក់ស៊្វម៉ាស្ញ់(سلام الله عليها) មានចំនួនទាំងអស់ ២៣ នាក់ ត្រូវសម្លាប់ក្នុងការលួចវាយឆ្មក់ដោយពួកអ្នកស្រុកសាវ៉េះហ្វ៍ដែលស្អប់ព្រះរាជកុលដ្ឋាន(عليهم السلام)ព្រះសាស្តា(ﷺ)ណាស់សម័យនោះ ។
នៅក្នុងសាត្រា គ៊ីយ៉ាម អាល់-សាដ្វាត់ អាល់-អុាឡាវី (قیام [آل] سادات [آل] علوي [ین]) គេបានថាការពិតកងទ័ពរបស់ម៉ាក់មូនជាបុគ្គលដែដល់ក្នុងការវាយឆ្មក់នោះ ។
គេបានឲ្យដឹងថាពួកទាហានកាក់រទេះយានធ្វើដំណើរមិនទៅមុខទៀតទេ ។ នៅក្នុងការចរចា ពួកទាហានបាននិយាយបង្ខចថា៖ "អ៊ីម៉ាំអ្នកឯងស្លាប់ហើយ ។"
សម្ដីបង្កាច់នេះបានធ្វើឲ្យអ្នកជំរំស្លុតចិត្ត ។ អ្នកខ្លះសម្រេចចិត្តត្រឡប់ទៅម៉ាឌីណាស្ញ់វិញ អ្នកឯទៀតចង់ធ្វើដំណើរស្រូតទៅមុខ ។ រឿងនេះអាចជាមូលហេតុធ្វើឲ្យមានយល់ខុសថាព្រះនាង ហ្វាទ៊ីម៉ាស្ញ់ ម៉ាក់ស៊្វម៉ាស្ញ់(سلام الله عليها) សោយទិវង្គតដោយសារព្រះរៀម(صلوات الله عليه والسلام)ជាទីស្រឡាញ់របស់ព្រះនាង(سلام الله عليها)សោយព្រះទិវង្គត ។
ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ការច្របូកច្របល់បានកើតឡើង ពួកទាហានបានឆ្លៀតយកឱកាសនេះវាយលុកជំរំអ្នកដំណើរ ។ ក្នុងការវាយប្រហារនេះ ព្រះនាង ហ្វាទ៊ីម៉ាស្ញ់ ម៉ាក់ស៊្វម៉ាស្ញ់(سلام الله عليها) បានឃើញផ្ទាល់ភ្នែកសមាជិកគ្រួសារព្រះនាង(سلام الله عليها) ២៣ នាក់ត្រូវគេសម្លាប់យ៉ាងសាហាវយង់ឃ្នង ។

---

[4] ប៊ីហ្ារ អាល់-អាន់សាប់ (بحر الأنساب) ទំព័រ ៩១-៩៤ ។

[5] អុាលី អាក់បារ តាស្ហៃយ៉ាដ់ (علي اكبر تشيد), គ៊ីយ៉ាម សាដ្វាត់ អុាឡាវី (قيام سادات علوي) ទំព័រ ១៦០ ។

[6] អុាលី អាក់បារ តាស្ហៃយ៉ាដ់ (علي اكبر تشيد), គ៊ីយ៉ាម សាដ្វាត់ អុាឡាវី (قيام سادات علوي) ទំព័រ ១៦៩ ។

[7] អុាលី អាក់បារ តាស្ហៃយ៉ាដ់ (علي اكبر تشيد), គ៊ីយ៉ាម សាដ្វាត់ អុាឡាវី (قيام سادات علوي) ទំព័រ ១៦០ និង ១៦៨ ។ យ៉ាក់ហ្វារ មូរតាដ្ហ៍ អាល់-អុាមីលី (جَعْفَر مُرْتَضى العامِلي), អាល់-ហ្ាយ៉ាស្ញ់ អាល់-ស៊ីយ៉ាស៊ីយ៉ាស្ញ់ លី អ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ហ៍ (الحياة السياسية للإمام الرضا) ទំព័រ ៤២៨ ។

ហេតុដូច្នេះ គេប្រៀបធៀបព្រះនាងسلام الله عليهاនឹងព្រះនាង ស៊្រែណាប់سلام الله عليها ដែលជាសាក្សីផ្ទាល់ភ្នែកការកាប់សម្លាប់សមាជិកគ្រួសារព្រះនាងسلام الله عليهاដែរ ។
ដោយសារសោកនាដកម្មដ៏សែនឈឺចាប់នេះ ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស់سلام الله عليها ធ្លាក់ខ្លួនឈឺ ត្រូវគេនាំទៅខេត្តគុម ។ បន្ទាប់ពីបានស្នាក់នៅទីនោះអស់ ១៦-១៧ ថ្ងៃ ព្រះនាងسلام الله عليهاសោយទិវង្គត សពព្រះនាងسلام الله عليهاត្រូវបញ្ចុះនៅទីនោះ ។[8]

គេបានឲ្យដឹងដែរថាក្រុមទីពីរដែលមានស្ហ៊ីអ៊ុស្ទ ១២០០០ នាក់ក៏ត្រូវគេវាយប្រហារដែរ តាមបញ្ជាម៉ាក់មូន ដោយប្រើដៃអាជ្ញាធរនយោបាយនៃអាណាខេត្ត ហ្វារស៍ (فارس) នៅឯស្រុកមួយដែលហៅថាស៊្ហីរ៉ាស់ (شيراز) ។ អ្នកក្រុមនេះទាំងអស់ត្រូវសម្លាប់ឬបានរត់គេចខ្លួន ។[9]

សេចក្តីរាយការណ៍ខាងលើនេះអាចបំភ្លឺមូលហេតុដែលគេឃើញមានផ្នូរកូនចៅ ច្រើននិងសមាជិកគ្រួសាររបស់អ៊ីម៉ាំصلوات الله عليه والسلامនៅក្នុងប្រទេសអ៊ីរ៉ង់ ។ ឧទាហរណ៍ នៅស្រុកសាវ៉េះហ្វ៍ មានផ្នូរសៃយីដ្ អ៊ីសហ្វាក់, សៃយីដ្ រីដ្ហ៍, អ៊ាលី អាស់ក៉ារ (عَلِيّ ٱلْأَصْغَر) (ទាំងអស់ជាកូនចៅរបស់អ៊ីម៉ាំصلوات الله عليه والسلام) ។ ទាំងអស់សុទ្ធតែជាបូជនីយដ្ឋានសម្រាប់ធ្វើគារវៈកិច្ច (ស៊ីយ៉ារ៉ាស់) រំលឹកឧបការគុណដែលអស់លោកបានបូជាជីវិតដើម្បីព្រះសាសនាអល់ឡោះហ្វ៍عز وجل រាប់ទាំងបណ្តាផ្នូរនៅក្បែរស្រុកសាវ៉េះហ្វ៍នេះដែរដែលចាត់ទុកជាផ្នូររបស់បណ្តាកូនចៅអ៊ីម៉ាំصلوات الله عليه والسلامដែរ ។[10]

២.៣ ដំណើរព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស់سلام الله عليها ពីស្រុកសាវ៉េះហ្វ៍ទៅខេត្តគុម

កាលព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស់سلام الله عليها ឈឺនៅស្រុកសាវ៉េះហ្វ៍ ព្រះនាងسلام الله عليهاបានសួរកនព្រះនាងسلام الله عليها អំពីចម្ងាយពីទីនោះទៅខេត្តគុម ។ គេបានប្រាប់ព្រះនាងسلام الله عليهاថាឆ្ងាយ ១០ ហ្វារសាក់ (ប្រមាណ ៦០ គីឡូម៉ែត្រ) ។[11]
ព្រះនាងسلام الله عليهاសូមឲ្យគេសែងព្រះនាងسلام الله عليهاទៅគុម ប្រជានិករខេត្តនេះជាស្ហ៊ីអ៊ុស្ទ ។[12] អ្នកស្រុកសាវ៉េះហ្វ៍ម្ខាងទៀតស្អប់គ្រួសារព្រះសាស្តាصلى الله عليه وآله وسلم ។[13]

អ៊ុឡាម៉ាស់ អាល់-ម៉ាច់លីស៊ី មានប្រសាសន៍ថា៖ "កំណត់ហេតុច្បាស់បំផុតគឺ ពេលគ្រួសាររបស់ សាអ៊ុដ្ អាស្ហ៊ូអ៊ុរី ត្រកូលស្ហ៊ីអ៊ុស្ទធំមួយនៅខេត្តគុម បានដំណឹងថាព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស់عليهم السلام នៅស្រុកសាវ៉េះហ្វ៍មានជម្ងឺ ទាំងអស់គ្នាបាននាំគ្នាទៅសាវ៉េះហ្វ៍ដើម្បីសូមអញ្ជើញព្រះនាងسلام الله عليهاទៅគុម ។ នៅក្នុងត្រកូលនេះ មានបុរសម្នាក់ជាសាវករបស់អ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ហ៍صلوات الله عليه والسلام ឈ្មោះ មូសា អ៊ីបន្ ខ៉ុស្រ៉ជ់ អ៊ីបន្

[8] ស្ហៃខ៍ ម៉ាស់ឌី ម៉ាន់ស៊្វូរី (شيخ مهدي منصوري) ហ្វាយ៉ាត់ អាល់-ស៊ីត (حياة الست) ទំព័រ ១៦០ ។
[9] គ៊ីយ៉ាម សាដ្វាត់ អ៊ុឡាវី (قيام سادات علوي) ទំព័រ ១៦៩ ។
[10] គ៊ីយ៉ាម សាដ្វាត់ អ៊ុឡាវី (قيام سادات علوي) ទំព័រ ១៦៦ ។
[11] ប៊ីហ្វារ អាល់-អាន់វ៉ារ (بحار الأنوار) ក្បាលទី ៦០ ទំព័រ ២១៩ ។
[12] ស៊ីនដេ្គី (زِنْدَگی حضرت موسا بن جعفر) ក្បាលទី ២ ទំព័រ ៣៨៤ ។
[13] កាន់ឃ្ជីណាស់ អាស្ហារ គុម (گنجينه آثار قم) ក្បាលទី ១ ទំព័រ ៣៨២ ។

សាអុាដុំ អាស្សអុារី ។ ពេលលោកបានទៅជួបព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្សុំ ម៉ាក់ស៊្សូម៉ាស្សុំ عليها السلام លោកបានដឹកព្រះនាង سلام الله عليها លើអូដ្ឋព្រះនាង سلام الله عليها ទៅគុំម ឲ្យព្រះនាង سلام الله عليها ស្នាក់ឯលំនៅដ្ឋានលោក ។ ព្រះនាង سلام الله عليها បាននៅទីនេះច្រើនថ្ងៃចុងក្រោយនៃជីវិតព្រះនាង سلام الله عليها (១៦ ឬ ១៧ ថ្ងៃ) ។[14]

គេថាព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្សុំ ម៉ាក់ស៊្សូម៉ាស្សុំ عليها السلام សោយទិវង្គតថ្ងៃទី ១០ ឬទី ១២ ខែ រ៉បីអុាល់-ស្សានី ថាព្រះនាង سلام الله عليها មានព្រះជន្ម ១៦ ឬ ១៧ ថ្ងៃចុងក្រោយនៃជីវិតព្រះនាង سلام الله عليها នៅឯខេត្តគុំម ។ អាស្រ័យហេតុនេះ យើងអាចស្មានបានថាព្រះនាង سلام الله عليها បានមកដល់ខេត្តគុំមប្រហែលថ្ងៃទី ២៤ ខែ រ៉បីអុាល់-អៅវ៉ាល់ ។

លំនៅដ្ឋានរបស់ មូសា អ៊ីបនូ ខុស្សរ៉ជ្ញ អ៊ីបនូ សាអុាដុំ អាស្សអុារី ដែលព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្សុំ ម៉ាក់ស៊្សូម៉ាស្សុំ عليها السلام បានស្នាក់នៅច្រើនថ្ងៃនោះ សព្វថ្ងៃនេះបានទៅជាមន្ទីរសិក្សាហៅថា "ម៉ាដ្រ៉ាសាស្សុំ ស៊ីតទីយ៉ាស្សុំ (المدرسة الستّية)" [ស៊ីតទី មានន័យ ម្ចាស់ស្ត្រី ពោលគឺ មន្ទីរសិក្សាម្ចាស់ស្ត្រី] ។ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ នៅទល់មុខទ្វារសាលានេះក្នុងបរិវេណលំនៅដ្ឋាន នៅមានអាសនៈសម្រាប់ធ្វើសក្ការៈ (មិះហ្រ៉ាប អ៊ីបាដាស្សុំ) របស់ព្រះនាង سلام الله عليها ។ ព្រះនាង سلام الله عليها បានធ្វើសក្ការៈអល់ឡោះហ្វ៍ عز وجل នៅទីនេះច្រើនថ្ងៃចុងក្រោយនៃជីវិតព្រះនាង سلام الله عليها ។ គេហៅកន្លែងនេះដែរថា "បៃត៍ អាល់-នូរ (بيت النور មន្ទីររស្មី)" ។ បណ្តាបូជនីយេសក៍ឬអ្នកធម្មយាត្រាស្គាល់កន្លែងនេះច្បាស់ មកកាន់ទីនេះដើម្បីធ្វើគារវៈកិច្ច ។

២.៤ ព្រឹត្តិការណ៍នៅពេលបញ្ចុះព្រះរាជសពព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្សុំ ម៉ាក់ស៊្សូម៉ាស្សុំ سلام الله عليها

កន្លែងបញ្ចុះព្រះរាជសពព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្សុំ ម៉ាក់ស៊្សូម៉ាស្សុំ سلام الله عليها ឈ្មោះ "បាបាឡាន់ (بابلان)" សម័យនោះ ។ វាជាកន្លែងរហោឋានគ្មានសំណង់ ជាកម្មសិទ្ធិរបស់ មូសា អ៊ីបនូ ខុស្សរ៉ជ្ញ ។ លោកបានបរិច្ចាគដីនេះក្នុងគោលដៅបញ្ចុះព្រះរាជសពមហានារីថ្លៃថ្លាអង្គនេះ سلام الله عليها ។

បន្ទាប់ពីបានជ្រើសរើសកន្លែងបញ្ចុះព្រះរាជសពព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្សុំ ម៉ាក់ស៊្សូម៉ាស្សុំ سلام الله عليها ហើយសមាជិកគ្រួសាររបស់ សាអុាដុំ បានរៀបចំកន្លែងសម្រាកអវសានរបស់ព្រះនាង سلام الله عليها ដោយជីកផ្នូរធ្វើចេតិយដាក់ព្រះរាជបូជនីយសពព្រះនាង سلام الله عليها ។
ផ្ងូតទឹកព្រះរាជសពហើយ រុំសំពត់[កាហ្វាន់]ស្រេចហើយ គ្រួសារ សាអុាដុំ បានពិភាក្សាគ្នាជ្រើសរើសអ្នកដែលមានកិត្តិយសលើកព្រះរាជបូជនីយសពទៅតម្កល់ក្នុងព្រះចេតិយ ។ បន្ទាប់ពីបានប្រឹក្សាគ្នាមួយរយៈពេលធំទាំងអស់គ្នាបានមូលមតិគ្នាជ្រើសរើសបុរសម្នាក់ឈ្មោះ ក៏ដៀរ (قادر) ។ ក៏ដៀរ ជាបុរសចំណាស់ម្នាក់ដែលមានជំនឿ ខ្លាចអល់ឡោះហ្វ៍ عز وجل ដែលស្រឡាញ់ព្រះរាជកុលដ្ឋាន عليهم السلام ព្រះសាស្តា صلى الله عليه وآله ។
ព្រមនឹងពេលនោះ ពួកគេបានឃើញមនុស្សបិទមុខពីរនាក់ជិះសេះមកពីវាលរហោឋាន ។ មនុស្សបិទមុខទាំងពីរនាក់នេះបានចូលមកដល់យ៉ាងលឿន ចុះពីលើសេះនៅខាងកន្លែងបញ្ចុះព្រះរាជសព ។ ពួកគេបានចូលមក ហើយបានធ្វើពិធីនមស្ការសព (ស្ម៉ឡាត់ ម៉ាយិត) ឲ្យព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្សុំ ម៉ាក់ស៊្សូម៉ាស្សុំ سلام الله عليها ។ ម្នាក់បានចូលទៅក្នុងព្រះចេតិយ ម្នាក់ទៀតលើកព្រះរាជបូជនីយសពព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្សុំ ម៉ាក់ស៊្សូម៉ាស្សុំ

[14] ប៊ីហ្ការ អាល់-អាន់វ៉ារ (بحار الأنوار) ក្បាលទី ៦០ ទំព័រ ២១៩ ។

سلام الله عليها ឲ្យទៅគាត់ ។ ការបញ្ចុះព្រះរាជបូជនីយសពបានប្រព្រឹត្តទៅដូច្នេះ ។
កិច្ចបញ្ចុះព្រះរាជបូជនីយសពបានចប់សព្វគ្រប់ហើយ មិនបាននិយាយជាមួយអ្នកណាម្នាក់សោះ មនុស្សបិទមុខទាំងពីរនាក់បានឡើងជិះសេះចាកចេញទៅវិញ ។[15]
ពុំមានអ្នកណាដឹងទេថាបុរសបិទមុខទាំងពីរនាក់នោះជាអ្នកណា ។ តែបណ្តាអ្នកដែលស្គាល់លក្ខណសម្បត្តិនិងចរិយារបស់អ៊ីម៉ាំصلوات الله عليه والسلامដឹងច្បាស់ថាឥស្សរជនទាំងពីរអង្គនោះគឺអ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ឋ៏صلوات الله عليه والسلام និងព្រះរាជបុត្រព្រះអង្គصلوات الله عليه والسلام អ៊ីម៉ាំ អាល់-តាគ្គីصلوات الله عليه والسلام ។

ព្រះអង្គទាំងពីរعليهم السلامបានមកពីតំបន់ឃូរ៉សាននិងម៉ាឌីណាស់ ដោយសារអានុភាពអាចឆ្លងកាត់ចម្ងាយច្រើនយោជន៍បានតែមួយភ្លែត (طيّ الأرض ពង្រួញដី ឬ មូរដី) ដើមមកចូលរួមក្នុងពិធីបុណ្យព្រះរាជបូជនីយសពព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស្ហ៊ូម៉ាស់سلام الله عليها ។

វត្តមានព្រះសន្តអ៊ីម៉ាំصلوات الله عليه والسلامនៅក្នុងពិធីបុណ្យសព្វស្ទីអ្នុស្ម័ស្មោះត្រង់មិនមែនព្រឹត្តិការណ៍មិនធម្មតាទេ ពីព្រោះមានឧទាហរណ៍ច្រើនមកហើយនៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រ ។
គេបានឲ្យដឹងនៅក្នុងកំណត់ហេតុមួយថាអ៊ីម៉ាំ អាល់-កាស្ហ៊ីមصلوات الله عليه والسلام បានយាងមកពីម៉ាឌីណាស់ មកកាន់ស្រុកណៃស្ហាប៊ូរ (نيشابور) ដើម្បីចូលរួមក្នុងពិធីបុណ្យសពជីដូនចំណាស់ម្នាក់ដែលមានឈ្មោះថា "ស្ហាទីតោះត៍ (شَطِيطَة)" ដែលជាស្ទីអ្នុស្ម័ស្មោះស៊ប់ចិត្ត ។ កាលនោះអ៊ីម៉ាំصلوات الله عليه والسلامបានប្រាប់ អាប៊ូ យ៉ាក្វ៉ុប្ហារណៃស្ហាប៊ូរី ដែលមានវត្តិមាននៅទីនោះដែរ ដែលឆ្ងល់អំពីវត្តមានអ៊ីម៉ាំصلوات الله عليه والسلامឆ្ងាយពីម៉ាឌីណាស់ ថាៈ
اِنّي وَ مَنْ جَرَى مَجْرايَ مِنْ أَهْلِ الْبَيْتِ، لا بُدَّ لَنا مِنْ حُضورِ جَنائِزِكُمْ في أيِّ بَلَدٍ كُنْتُمْ، فَاتَّقُوا اللهَ في اَنْفُسِكُمْ وَ أَحْسِنوا الأَعْمالَ، لِتُعينونا عَلى خَلاصِكُمْ وَ فَكِّ رِقابِكُمْ مِنَ النّارِ. (الثاقب فى المناقب ج١ ص٤٣٩)
"ខ្ញុំصلوات الله عليه والسلامនិងអ៊ីម៉ាំصلوات الله عليه والسلامអាស្ហ៊ុលុល-បៃត៍عليهم السلامបន្ទាប់ពីខ្ញុំصلوات الله عليه والسلام នឹងមានវត្តិមានក្នុងការហែហាមអមសពអស់លោក ទោះបីអស់លោកអស់ជីវិតនៅដែនដីណាក៏ដោយ ។ ដូច្នេះចូរខ្លាចអល់ឡោះហ្ម៍عز وجل ចូរជឿស៊ប់ចិត្ត ចូរអត់ធ្មត់ក្នុងការធ្វើល្អ ដើម្បីយើងعليهم السلامនឹងមករំដោះអស់លោកពីភ្លើងនរក ។"[16]

យោលតាមពាក្យពេចន៍ហាឌីស្ហខាងលើនេះ មិនមែនមិនសមហេតុផលទេដែលសន្មតថាបុរសបិទមុខជិះសេះពីរនាក់ដែលលេចខ្លួនឡើងពីទីនីមួយដែលពុំមានអ្នកណាដឹង ដើម្បីចូលរួមក្នុងពិធីបុណ្យព្រះរាជបូជនីយសពព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស្ហ៊ូម៉ាស់سلام الله عليها នោះការពិតគឺ អ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ឋ៏صلوات الله عليه والسلام និងអ៊ីម៉ាំ អាល់-តាគ្គីصلوات الله عليه والسلام ។

[15] ប៊ីហ្ការ អាល់-អាន់វ៉ារ (بحار الأنوار) ក្បាលទី ៤៨ ទំព័រ ២៩០ ។ តារីក្ហ៍ កាឌីម គូម (تاريخ قم) ទំព័រ ២១៣ ។
[16] អ៊ិបនូ ហ៊ាំស្ហាស្ហ៊ុ, អាល់-ស្ហាគ៊ីប ហ្វី អាល់-ម៉ាណាគ៊ីប (الثاقب فى المناقب) ទំព័រ ៤៩៥ ។

២.៥ សពឥស្សរជនឯទៀតបញ្ចុះនៅក្បែរព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស់سلام الله عليها

ច្រើនឆ្នាំបន្ទាប់ពីបានបញ្ចុះព្រះរាជសពព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស់سلام الله عليها ព្រះរាជសពព្រះនាង អ៊ូម មូហ៊ាំម៉ាដ់ បុត្រីរបស់ មូសា មូបារក៏អ៊ុ័ (موسى المُبَرْقَع) ព្រះរាជបុត្ររបស់អ៊ីម៉ាំ អាល់-តាគ្គីصلوات الله عليه والسلام ត្រូវបានបញ្ចុះក្បែរព្រះចេតិយព្រះនាងسلام الله عليها ។ ច្រើនឆ្នាំក្រោយមក ព្រះនាង ម៉ៃមូណាស់ បងប្អូនស្រីរបស់ព្រះនាង អ៊ូម មូហ៊ាំម៉ាដ់ បានទទួលទិវង្គត ហើយត្រូវបានបញ្ចុះនៅក្បែរព្រះរាជចេតិយព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស់سلام الله عليها ដែរ ។
ដោមចេតិយព្រះនាងទាំងពីរដាច់ពីដោមព្រះចេតិយព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស់سلام الله عليها ។ បន្ទាប់មកសពព្រះនាង ប៊ូរ៉យ់ហ្វ៊ីយ៉ាស់ (بريهية) បុត្រីរបស់ មូសា ព្រះរាជបុត្ររបស់អ៊ីម៉ាំ អាល់-តាគ្គីصلوات الله عليه والسلام ត្រូវបានបញ្ចុះនៅទីនេះដែរ ។[17]

ស្ហៃខ៍ អាប់បាស់ គុម្មី (شيخ عباس قمي) អ្នករាយការណ៍ជាទីគោរពបានឲ្យដឹងថា សពម្ចាស់ស្ត្រីច្រើនអង្គទៀតត្រូវបានបញ្ចុះនៅទីនេះ ដូចជាព្រះនាង ស៊ៃណាប់ បុត្រីអ៊ីម៉ាំ អាល់-តាគ្គីصلوات الله عليه والسلام, អ៊ូម អ៊ីសហ្វាក់ បម្រើរបស់ មូហ៊ាំម៉ាដ់ អ៊ីបនូ មូសា មូបារក៏អ៊ុ័ និង អ៊ូម ហ្វាប៊ីប បម្រើរបស់ មូហ៊ាំម៉ាដ់ អ៊ីបនូ អាស៊ុម៉ាដ់ អ៊ីបនូ មូសា មូបារក៏អ៊ុ័ ។[18]
ហេតុការណ៍ដែលសពបណ្តាស្ត្រីថ្លៃថ្លាឯទៀតដែលជារាជវង្សរបស់អ៊ីម៉ាំصلوات الله عليه والسلام ត្រូវបានបញ្ចុះនៅក្បែរព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស់سلام الله عليها នោះ ជាហេតុផលធ្វើឲ្យយើងយល់ថាហេតុអ្វីបានជាគេឃើញមានមួយឃ្លានេះនៅក្នុងកម្រងពាក្យពេចន៍សម្តែងសេចក្តីគោរព (ស៊ីយ៉ារ៉េះត៏ زيارة) ថា៖

السَّلامُ عَلَيْكُنَّ يا بَناتِ رَسولِ اللهِ، السَّلامُ عَلَيْكُنَّ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكاتُهُ

"សូមសិរីសួស្តីកើតមានដល់ព្រះនាងទាំងពួង ព្រះរាជបុត្រីរបស់ព្រះសាសនៈទូតអល់ឡោះហ្វ៍عزّ وجلّអើយ ! សូមព្រះសិរីសួស្តី ព្រះមេត្តាធម៌និងព្រះពរអល់ឡោះហ្វ៍ عزّ وجلّកើតមានដល់ព្រះនាងទាំងពួង ។"

---

[17] ប៊ីហ្វារ អាល់-អាន់វ៉ារ (بحار الأنوار) ក្បាលទី ៦០ ទំព័រ ២២០ និង ២២៩ ។

[18] មុនតាហ្វា អាល់-អាម៉ាល់ (مُنتَهى الآمال) ក្បាលទី ២ ទំព័រ ១៦២ ។

ភ័ស្តុតាងមួយទៀតដែលបញ្ជាក់ថា សពបុគ្គលឯទៀតនៅក្នុងព្រះរាជវង្សព្រះសាស្តាﷺត្រូវបានបញ្ចុះទីនេះគឺព្រឹត្តការណ៍មួយនេះរាយការណ៍ដោយ អាយ៉ាទុលឡោះហ៍ ហាច្ច អាក៏ ហ៊្វសែន៍ មុច្ចតាហ៊្វិដ្ វ ដែលបានទទួលអនិច្ចកម្មទៅហើយ បានឲ្យដឹងថា៖ "សម័យស្តេច ណាស្សៀរ អាល់-ឌីន ស្វាស្ (ناصر الدين شاه ស្លាប់ឆ្នាំ ១៣១៣ ស.ហ្វ. ត្រូវនឹងឆ្នាំសាកល ១៨៩៥) កាលគេបានឃើញកម្រាលព្រះចេតិយព្រះនាង ហ្វាទ្វីម៉ាស្ ម៉ាក់ស៊្វម៉ាស្ سلام الله عليها ក្រាលដោយថ្មកែវរបើកនៅប៉ែកខាងបន្ទប់បញ្ចុះព្រះរាជសព (ضَريح) គេបានសម្រេចថាត្រូវជួសជុលបំណែកបំណាក់នេះនៅក្នុងព្រះចេតិយ ។

គេបានជ្រើសរើសស្ត្រីមានជំនឿស៊ប់ចិត្តពីរនាក់ឲ្យចូលទៅក្នុងព្រះចេតិយ ដើម្បីជួសជុលបំណែកបំណាក់នោះ ។ ពេលបានចូលទៅក្នុងព្រះចេតិយស្ត្រីទាំងពីរនាក់នោះបានឃើញថាបំណែកនោះ មិនមែននៅក្នុងព្រះចេតិយព្រះនាង ហ្វាទ្វីម៉ាស្ ម៉ាក់ស៊្វម៉ាស្ سلام الله عليها ទេ តែវាបែកចេញទៅឯចេតិយមហាស្ត្រីបីអង្គដែលនៅក្បែរនោះទេ ។ ស្ត្រីទាំងពីរនាក់នោះបានឲ្យដឹងថាសពស្ត្រីបីអង្គនោះមានសភាពដដែលហាក់ដូចជាទើបនឹងបានបញ្ចុះថ្ងៃនោះ ។"

ក្រោយពីបានស៊ើបអង្កេតរួច គេបានឲ្យដឹងថាសពទាំងនោះគឺសពព្រះនាង ម៉ៃមូណាស្ បុត្រីរបស់ មូសា មូបារក៏អ៊ុ ព្រះរាជបុត្ររបស់អ៊ីម៉ាំ អាល់-តាគ្គី صلوات الله عليه والسلام និងសពរបស់បម្រើពីរនាក់របស់ព្រះនាងឈ្មោះ អ៊្វម អ៊ីសហ្វាក់ និង អ៊្វម ហ្វាប៊ីប ដែលត្រូវបានបញ្ចុះកាលពី ១១ សតវត្សរ៍កន្លងមក ។[19]

ព្រឹត្តិការណ៍ខាងលើនេះមិនគួរឲ្យភ្ញាក់ផ្អើលទេ បើគេពិនិត្យមើលពាក្យពេចន៍ហាឌីស្សព្រះសាស្តាមូហាំម៉ាដ់ صلى الله عليه وآله وسلم គឺ៖

اِنَّ اللهَ حَرَّمَ لُحُومَنا عَلَى الأَرْضِ فَلا يَطْعُمُ مِنْها شَيْئاً

"ការពិតអល់ឡោះហ៍ عز وجل បានហាមផែនដីប៉ះពាល់សាច់យើង عليهم السلام ។ ខ្លួនប្រាណយើង عليهم السلام នឹងពុំត្រូវដីស៊ីឡើយ ។"[20]

ដោមលើព្រះបូជនីយដ្ឋានព្រះនាង ហ្វាទ្វីម៉ាស្ ម៉ាក់ស៊្វម៉ាស្ سلام الله عليها

[19] មៀរស្សា មូសា ហ្វារ៉ហ្វានី (مرزا موسى فراهانى), អ៊ីក្ក៏ម៉ាស្ អាល់-ប៊ូរហ្វាន ដ្វារ អ៊្វស្ស៊ូល អាល់-ឌីន ទំព័រ ៤៧៩ ។

[20] ប៊ីហ្វារ អាល់-អានវ៉ារ (بحار الأنوار) ក្បាលទី ២២ ទំព័រ ៥៥០ ។ ម៉ាន់ ឡា យ៉ាស្ហ្វូរុះហ៍ អាល់-ហ្វាគ្គិះហ៍ (مَنْ لَا يَحْضُرُهُ ٱلْفَقِيه) ក្បាលទី ១ ទំព័រ ១២១ ។

៣. ព្រះចេតិយព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្វម៉ាស់سلام الله عليها

៣.១ ប្រវត្តិសង្ខេប

បន្ទាប់ពីបានបញ្ចប់កិច្ចបញ្ចុះព្រះរាជសពព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្វម៉ាស់سلام الله عليها មូសា អ៊ីបនូ ខុស្រ៉ជ៍ បាន ដាក់ពិតានធ្វើអំពីឈើត្បាញពីលើព្រះរាជផ្នូរឥតផ្លាស់ប្តូររហូតមកដល់ព្រះនាង ស្រៃណាប់ ព្រះរាជបុត្រី របស់អ៊ីម៉ាំ អាល់-តាគ្គីصلوات الله عليه والسلام បានមកឯគុម ហើយបានសាងដោមពីលើព្រះរាជផ្នូរនេះ ។[1] ដោមនោះធ្វើអំពី ឥដ្ឋប៉ាតបាយអ ។ ព្រឹត្តិការណ៍នេះបានកើតឡើងក្នុងសតវត្សរ៍ទី ៣ នៃសាសនា អ៊ីស្លាម (ឆ្នាំ ៣០០ សករាជហ្ស៊ីច្ចរ៉ោះត៏ ត្រូវនឹងឆ្នាំសាកល ៩១៣) ។
ច្រើនឆ្នាំកន្លងមក ដោមពីរទៀតត្រូវបានសាងសង់ឡើងក្បែរដោមដំបូង ។ ដោមនោះនៅពីលើព្រះរាជផ្នូរ ព្រះនាង ស្រៃណាប់ ព្រះរាជបុត្រីរបស់អ៊ីម៉ាំ អាល់-តាគ្គីصلوات الله عليه والسلام ។
ដោមទាំងបីនេះនៅរហូតមកដល់ឆ្នាំ ៤៥៧ សករាជហ្ស៊ីច្ចរ៉ោះត៏ (ឆ្នាំសាកល ១០៦៥) កាលមន្ត្រីរបស់ស្តេច ទុក្ករូល មៀរ អាប៊ូ អាល់-ហ្វាដ្ឋ៌ល អ៊ីរ៉ាគ្គី បានសាងដោមខ្ពស់ត្រដែតជួសដោមទាំងបីតាមសំណូមរបស់វិញ្ញូ ស្ហៃខ៍ ទូស៊ី (الشيخ الطوسي) អនិច្ចកម្មឆ្នាំ ៤៦០ ស.ហ្ស. ត្រូវនឹងឆ្នាំសាកល ១០៦៨) ។

៣.២ រជ្ជកាល ស៊្វហ្វារី

ចាប់តាំងពីពេលផ្លាស់ដោមបីជាដោមមួយ រហូតមកដល់រជ្ជកាលស្តេចត្រកូល ស៊្វហ្វារី[2] សភាពព្រះចេតិយ ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្វម៉ាស់سلام الله عليها មិនសូវប្រែប្រួលប៉ុន្មានទេ ។ សម័យនោះពុំមានសាលនៅពីលើព្រះ រាជផ្នូរពុំមានសាំយ៉ាបឬទីធ្លាទេ ។

ឆ្នាំ ៩២៥ សករាជហ្ស៊ីច្ចរ៉ោះត៏ (ឆ្នាំសាកល ១៥១៩) ស្តេច ស្ហាស់ អ៊ីសម៉ាអ៊ីល ទីមួយ បានសាងសំយ៉ាបធ្វើ ពីមាសនៅខាងជើងព្រះចេតិយ បានចាក់គ្រឹះ (នៅខាងត្បូង) កន្លែងដែលគេហៅសព្វថ្ងៃនេះថាទីធ្លា ចាស់ ។ បន្ទាប់ពីស្តេចនេះ ស្តេច ស្ហាស់ តាស្ហ៍ម៉ាស់ព៍ ទី ១ (شاه تهماسب) ស្ថាបនាសាលបញ្ចុះព្រះរាជសព ដោយដាំការ៉ូរលោងជុំវិញព្រះរាជផ្នូរ ហើយបានសាងសំយ៉ាបនៅខាងត្បូងព្រះចេតិយ (ក្នុងទីធ្លាចាស់) ។

ឆ្នាំ ១០៧៧ សករាជហ្ស៊ីច្ចរ៉ោះត៏ (ឆ្នាំសាកល ១៦៦៧) ស្តេច ស្ហាស់ ស៊្វហ្វី (شاه صفي) បានសាងទីធ្លា

[1] ប៊ីហ្ការ អាល់-អាន់វ៉ារ (بحار الأنوار) ក្បាលទី ៦០ ទំព័រ ២១៩ ។

[2] ស្តេចត្រកូល ស៊្វហ្វារី បានសោយរាជ្យនៅប្រទេសអ៊ីរ៉ង់អស់រយៈពេល ២៣០ ឆ្នាំ ពីឆ្នាំ ៩០៥ សករាជហ្ស៊ីច្ចរ៉ោះត៏ (ឆ្នាំ សាកល ១៥០០) ដល់ឆ្នាំ ១១៣៥ សករាជហ្ស៊ីច្ចរ៉ោះត៏ (ឆ្នាំសាកល ១៧២៣) ។ អ្នកកាន់អំណាចមាន ស្ហាស់ អ៊ីសម៉ាអ៊ីល ទី ១ (شاه اسماعیل یکم), ស្ហាស់ តាស្ហ៍ម៉ាស់ព៍ ទី ១ (شاه تهماسب یکم), ស្ហាស់ អ៊ីសម៉ាអ៊ីល ទី ២ (شاه اسماعیل دوم), ស្ហាស់ អាប់បាស់ ទី ១ (شاه عباس بزرگ), ស្ហាស់ ស៊្វហ្វី (شاه صفی), ស្ហាស់ អាប់បាស់ ទី ២ (شاه عباس دوم), ស្ហាស់ ស៊ូឡៃម៉ាន (شاه سلیمان), ស្ហាស់ ស៊ុលតុន ហ៊្វសែន៍ (شاه سلطان حسین), ស្ហាស់ តាស្ហ៍ម៉ាស់ព៍ ទី ២ (شاه تهماسب دوم), ស្ហាស់ អ៊ីសម៉ាអ៊ីល ទី ៣ (شاه اسماعیل سوم), ស្ហាស់ អាប់បាស់ ទី៣ (شاه عباس سوم) ។

សម្រាប់ស្ត្រីនៅខាងត្បូងនៃជើងព្រះរាជផ្នូរ ។ សព្វថ្ងៃនេះទីធ្លានេះព័ទ្ធជុំវិញម៉ាស់យ៉ិដ្ឋ ត្ព៌បាត្ព៌បាអ៊ី (الطباطبائي) ។ ទីធ្លានេះជាកន្លែងចញ្ចុះសព ស្ហាស្ហ់ អុាប់បាស់, ស្ហាស្ហ់ ស៊ូឡៃម៉ាន, ស្ហាស្ហ់ ស៊ុលត្ពន ហ៊្សៃន៍ ។
ក្នុងរជ្ជកាលសម្តេច ស្ហាស្ហ់ អុាប់បាស់ សាលបញ្ចុះព្រះរាជសពត្រូវពាសដោយសន្លឹកដែកភ្លឺ ។ សម័យនេះនៅមានសន្លឹកដែកភ្លឺនេះមួយប៉ែកជាមួយសន្លឹកប្រាក់ជាបន្ថែម ។

៣.៣ រជ្ជកាល ក៏ហ្ញ៉ារ (قاجار)

បន្ទាប់ពីរជ្ជកាលស្វ៏ហ្វាវី ពុំមានការកែប្រែ ពុំមានការជួសជុលព្រះរាជចេតិយព្រះនាង ហ្វាទ៏ម៉ាស្ហ់ ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស្ហ់ﷺ ទេ រហូតដល់រជ្ជកាល ក៏ហ្ញ៉ារ នៅប្រទេសអ៊ីរ៉ង់ ។[3]

ឆ្នាំ ១២១៨ សករាជហ្ញ៉ីចរ៉ោះត៏ (ឆ្នាំសាកល ១៨០៣) ស្តេច ហ្វាត់ហ្ញ៉ា អុាលី ស្ហាស្ហ់ ក៏ហ្ញ៉ារ បានសាងដោមមាសខ្ពស់ដោយដុំឥដ្ឋពាសមាសចំនួន ១២០០០ ដុំ។ ឆ្នាំ ១២៣៦ សករាជហ្ញ៉ីចរ៉ោះត៏ (ឆ្នាំសាកល ១៨២១) ម៉ាស់យ៉ិដ្ឋមួយឈ្មោះថា ម៉ាសយ៉ិដ្ឋ បាឡ្យាសារ (مسجد بالاسر) [ម៉ាស់យ៉ិដ្ឋនៅខាងព្រះសិរព្រះរាជសពព្រះនាង ហ្វាទ៏ម៉ាស្ហ់ ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស្ហ់ﷺ] ត្រូវបានសាងឡើង ។

ឆ្នាំ ១២៧៦ (ឆ្នាំសាកល ១៨៦០) សម្តេច ស្ហាស្ហ់ អ៊ីសម៉ាអ៊ីល ស្វ៏ហ្វាវី បានតាក់តែងលំអសំយាបដោយមាស ។ ក្នុងឆ្នាំ ១២៧៥ (ឆ្នាំសាកល ១៨៥៩) សករាជហ្ញ៉ីចរ៉ោះត៏ សម្តេច ស្ហាស្ហ់ អុាប់បាស់ បានស្ថាបនាសាលព្រះរាជផ្នូពាសសន្លឹកដែកដោយសន្លឹកប្រាក់ ។

ក្បែរចុងសតវត្សរ៍ទី ១៣ សករាជហ្ញ៉ីចរ៉ោះត៏ គេបានចាក់គ្រឹះសាងទីធ្លាថ្មីធំជាងមុន ។ ការសាងសង់នេះបានចប់ក្នុងរជ្ជកាលស្តេច ណាស្សៀរ អាល់-ឌីន ស្ហាស្ហ់ ក្នុងឆ្នាំ ១៣០៣ សករាជហ្ញ៉ីចរ៉ោះត៏ (ឆ្នាំសាកល ១៨៨៦) ។[4]

៣.៤ ក្រោយបដិវត្តន៍អ៊ីស្លាមមានជ័យជំនះ

នៅក្នុងប្រវត្តិព្រះចេតិយព្រះនាង ហ្វាទ៏ម៉ាស្ហ់ ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស្ហ់ﷺ ការស្ថាបនា តាក់តែងលំអច្រើនដោយប្រើវត្ថុធាតុផ្សេងៗនិងសិល្បអក្សរសាស្ត្រ ត្រូវបានបន្ថែមទៅលើព្រះចេតិយនោះ ។
បន្ទាប់ពីបដិវត្តន៍អ៊ីស្លាមនៃប្រទេសអ៊ីរ៉ង់បានទទួលជ័យជំនះ លោកអគ្គប្រមុខ អាយ៉ាទុលឡោះហ្វ៍ អាល់-

---

[3] រជ្ជកាលត្រកូល ក៏ហ្ញ៉ារ នៅប្រទេសអ៊ីរ៉ង់ ចាប់ពីឆ្នាំ ១២០០ សករាជហ្ញ៉ីចរ៉ោះត៏ (ឆ្នាំ សាកល ១៧៨៦) ដល់ឆ្នាំ ១៣៣៩ សករាជហ្ញ៉ីចរ៉ោះត៏ (ឆ្នាំសាកល ១៩២១) ។ អ្នកកាន់ អំណាចមាន អាក៉ា មូហ៊ាំម៉ាដ្ឋ ខ្ញាន (آغا محمد خان), ហ្វាត់ហ្ញ៉ា អុាលី ស្ហាស្ហ់ (فتح علیشاه), មូហ៊ាំម៉ាដ្ឋ ស្ហាស្ហ់ (محمد شاه), ណាស្សៀរ អាល់-ឌីន ស្ហាស្ហ់ (ناصر الدين شاه), មូស្ហហ្វ៉ាហ្វារ អាល់-ឌីន ស្ហាស្ហ់ (مظفر الدين شاه), មូហ៊ាំម៉ាដ្ឋ អុាលី ស្ហាស្ហ់ (محمد علی شاه), អាស្ហ់ម៉ាដ្ឋ ស្ហាស្ហ់ (احمد شاه) ។
[4] កាន់យ៉ីណាស្ហ់ អាស្ញារ គ្ញុម (گنجینه آثار قم) ក្បាលទី ១ ទំព័រ ១០ ។

ឃ្មែនី (آية الله الخميني) បានអនុញ្ញាតឲ្យមានការផ្លាស់ប្តូរសំខាន់ៗមួយចំនួនពាក់ព័ន្ធនឹងការសម្រួល និងការរៀបចំព្រះបូជនីយចេតិយ ។ ការបង្កើតឲ្យមានសេវាកម្មសម្រាប់បូជនីយេសក៍ ។ អាយ៉ាទុលឡោះហ៊្ប៊ូរូយ៉ារឌី (بروجردى) បានសាង ម៉ាស់យ៊ិដ្ឋ អាគ្គស្នាំ (مسجد اعظم) ភ្ជាប់នឹងព្រះចេតិយ ។ ព្រះចេតិយត្រូវបានពង្រីករហូតមកដល់សម័យឥឡូវ គ្រោងការពង្រីកនៅតែអនុវត្តបន្ត ។ មានការផ្លាស់ប្តូរច្រើនទៀតតែសូមស្លេះត្រឹមនេះ ។

៣.៥ ការសាងបន្ទប់បញ្ចុះព្រះរាជសព

ក្នុងឆ្នាំ ៦០៥ សករាជហ៊្ចឺរ៉ោះត៍ (ឆ្នាំសាកល ១២០៩) អាមៀរ អាស៊ុម៉ាដ្ឋ អ៊ីបនូ អ៊ីសម៉ាអ៊ីល បានប្រគល់មុខការតែងលំអព្រះរាជផ្នូរព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស៊្ម ម៉ាក់ស៊្ឆូម៉ាស៊្មﷺ ឲ្យទៅជាងផលិតការ៉ូកែវនិងជាងចម្លាក់សម័យនោះឈ្មោះ ម៉ូហាំម៉ាដ្ឋ អ៊ីបនូ អាប៊ី ត៍ហ្វៀរ កាស៊្ហីការ គូម៉ី ។ កិច្ចការនេះទាមទាររយៈពេល ៨ ឆ្នាំទើបបានសម្រេចជាស្ថាពរ ។

ក្នុងឆ្នាំ ៩៥០ សករាជហ៊្ចឺរ៉ោះត៍ (ឆ្នាំសាកល ១៥៤៣) ស្តេច ស្វាស៊្ហ តាស្ហ៊ម៉ាស់ព៍ បានសាងបន្ទប់បញ្ចុះព្រះរាជសពពីឥដ្ឋតែងលំអដោយការ៉ូប្រាំពីរពណ៌ជុំវិញព្រះរាជផ្នូរ ។ បន្ទប់មានប្រឡោះសម្រាប់បូជនីយេសក៍មើលព្រះរាជផ្នូរ សម្រាប់ដាក់អំណោយនិងលិខិតសំណូម ។
ច្រើនឆ្នាំក្រោយមក ស្តេច ស្វាស៊្ហ អាប់បាស់ បានដាក់បញ្ជាឲ្យដាក់របាំងដែកនៅពីខាងមុខបន្ទប់បញ្ចុះព្រះរាជសព ។

ក្នុងឆ្នាំ ១២៣០ សករាជហ៊្ចឺរ៉ោះត៍ (ឆ្នាំសាកល ១៨១៥) ស្តេច ហ្វាត់ហ៍ អាលី ស្វាស៊្ហ ក៍យ៉ារ ពាសរនាំងដែកនេះដោយប្រាក់ ។ រនាំងនេះនៅរហូតដល់ខូច ។ ក្នុងឆ្នាំ ១២៨០ សករាជហ៊្ចឺរ៉ោះត៍ (ឆ្នាំសាកល ១៨៦៤) បន្ទប់ថ្មីត្រូវបានសាងឡើងដោយយកប្រាក់ពីបន្ទប់ចាស់មកប្រើនិងដោយបន្ថែមប្រាក់ពីរតនាគារ ។ បន្ទប់នេះជាជំនួសបន្ទប់ចាស់ទាំងអស់ ។

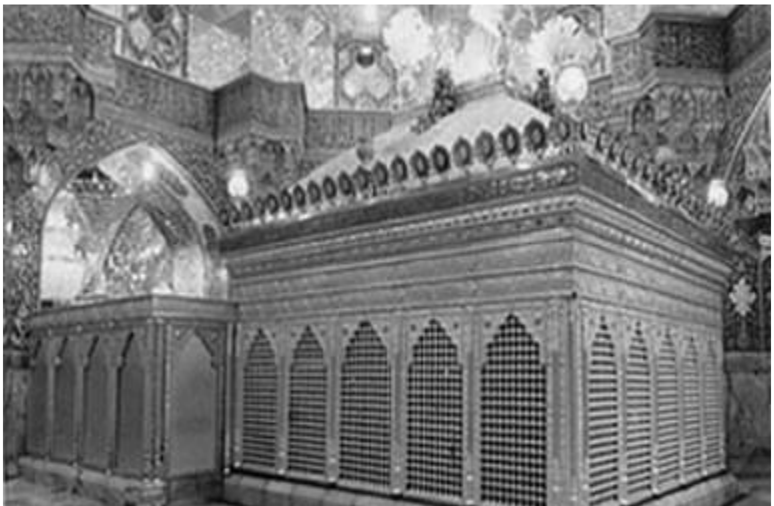

បន្ទប់ចាស់ជុំវិញព្រះរាជផ្នូរព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស៊្ម ម៉ាក់ស៊្ឆូម៉ាស៊្មﷺ

បន្ទប់ថ្មីនេះនៅយូរអង្វែងពីលើព្រះរាជផ្នូរព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្សុំ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស្សុំﷺ ត្រូវបានជួសជុលតាមការចាំបាច់ រហូតដល់ឆ្នាំ ១៣៦៨ សករាជហ៊ីជ្រះត៍ (ឆ្នាំសាកល ១៩៤៩)។ បន្ទាប់មក លោកអ្នកថែរក្សាបានដាក់បញ្ជាឲ្យសាងបន្ទប់ថ្មីដោយមានសណ្ឋានខុសពីមុន ជួសបន្ទប់ចាស់។ ជាង ៤០ ឆ្នាំក្រោយមក ដោយសារកំណើនបូជនីយេសក៍មកកាន់ព្រះបូជនីយចេតិយនិងការខូចខាត
តាមធម្មជាតិ រនាំងបាំងបន្ទប់ព្រះរាជផ្នូររងការរបេះរបោច។
ម្យ៉ាងទៀត ឈើដែលគេបានដាក់នៅខាងក្នុងបន្ទប់ជាងមួយរយឆ្នាំរងការខូចខាតខ្លាំង។ សំខាន់លើសនេះ ការលាងបន្ទប់ដោយទឹកផ្កាជានិច្ចជាកាលធ្វើឲ្យបន្ទប់មានពណ៌ក្រហម មានស្នាមប្រេះនៅលើគ្រឹះ។ បន្ទប់រងការខូចខាតច្រើន ចាំបាច់ត្រូវតែផ្លាស់ប្តូរ។

លោកអ្នកថែរក្សាព្រះពូជនីយចេតិយ អាយ៉ាទុល្លឡោះហ្វ៍ ម៉ាស់អ៊ូឌី បានសម្រេចចិត្តផ្លាស់បន្ទប់បញ្ចុះព្រះរាជសពក្នុងឆ្នាំ ១៤១៥ សករាជហ៊ីជ្រះត៍ (ឆ្នាំ សាកល ១៩៩៥)។ គេបានប្រគល់មុខការគូរប្លង់បន្ទប់ថ្មីឲ្យទៅលោកអ្នកឯកទេស អាក្ហា ហ្វ៊ូសៃន៍ ប៉ារវារេស្ហ អ៊ីស្វហ្វាហ្វានី។ លោកបានទទួលអនិច្ចកម្មមុនចប់កិច្ចការ លោក អាក្ហា មូហ៊ាំម៉ាដ់ ហ្វ៊ូសៃន៍ អ៊ាប់បាស់ពូរ អ៊ីស្វហ្វាហ្វានី បានបញ្ចប់កិច្ចសាងបន្ទប់ថ្មីនេះ។

បន្ទប់ (ضَريح) ថ្មីជុំវិញព្រះរាជផ្នូរព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្សុំ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស្សុំﷺ

មានការផ្លាស់ប្តូរខ្លះ ក្នុងការសាងសង់បន្ទប់បញ្ចុះព្រះរាជសពលំដាប់ចុងក្រោយនេះ គឺះ
-កំណាព្យនិងឃ្លោងឃ្លាកាព្យដែលបានចារនៅប៉ែកខាងលើបន្ទប់ចាស់នោះ ត្រូវបានប្រមូលមកចារដោយអក្សរមាសនៅលើដំបូលបន្ទប់ថ្មី។

-ប៉ែកនៅចន្លោះដំបូលបន្ទប់និងប៉ែកដែលបូជនីយេសក៍អាចបានទៅមកបាន កាលពីមុនដែលធ្វើពីប្រាក់ត្រូវផ្លាស់ដោយមាស។

-បន្ទប់ខាងលើនិងបំពង់ទីបដែលមាន ៥០០០ ដុំមូលត្រូវផ្លាស់ចេញ ហើយធ្វើឲ្យក្រាស់និងមាំជាងមុនៗ។ តែចំពោះតែប៉ែកនេះ គេបានប្រើប្រាក់សុទ្ធ ២០០ គីឡូក្រាម ។

-គ្រឹះចាស់ដែលធ្វើអំពីឈើ មើលមិនឃើញនោះ ក៏ត្រូវផ្លាស់ចេញដែរដោយឈើ ល្អជាងមុន ។

បន្ទប់មានកម្ពស់ ៤ ម៉ែត្រ បណ្តោយ ៥,២៥ ម៉ែត្រ ទទឹង ៤,៧៣ ម៉ែត្រ ។ មើលពីក្រៅ បន្ទប់ថ្មីដូចជាមិនសូវខុសពីបន្ទប់ចាស់ប៉ុន្មាន តែមាំជាង ជាប់និងបិតថេរជាង ។
ការស្ថាបនាទាំងអស់នេះថ្លៃប្រមាណ ៣ ០០០ ០០០ ០០០ រីយ៉ាល (ریال) អ៊ីរ៉ង់ ស្មើនឹងប្រមាណ £២៥០០០០ ។
គ្រោងការស្ថាបនានេះទាមទារពេលវេលា ៥ ឆ្នាំទើបបានសម្រេចជាស្ថាពរ ។ ដោយសារជាងសំណង់បំពេញកិច្ចការរហ័សរហួនបីមុខការក្នុងមួយថ្ងៃ សំណង់បន្ទប់ថ្មីនៃព្រះរាជសពបានហើយស្រេចបាច់ក្នុងមួយខែ ដើម្បីនឹងមិនរំខានដល់បូជនីយេសក៏លើសពីចាំបាច់ ។
អាយ៉ាទុល្លឡោះហ្វ៍ មូហ៊ាំម៉ាដ្ធ តាគ្គី បាស្ង់យ៉ាត់ បានបើកបន្ទប់ថ្មីនៃព្រះរាជសពឲ្យសាធារណជនឡើងវិញក្នុងថ្ងៃ កុំដៀរ ឆ្នាំ ១៤២២ (ឆ្នាំសាកល ២០០១) សករាជហ្វ៊ីចូរ៉េះត៍ ។

៣.៦ ព្រះបូជនីយចេតិយក្នុងបច្ចុប្បន្ន

ផ្ទៃដីព្រះបូជនីយចេតិយមានទំហំ ១៣ ០០០ ម៉ែត្រក្រឡា ដោយរាប់បញ្ចូលបន្ទប់បញ្ចុះព្រះរាជសព (ضَریح) សំយាប សាល ទីធ្លាទាំងបី ម៉ាស់យ៉ិដ្ធដើមទាំងពីរ (ម៉ាស់យ៉ិដ្ធ បាឡាសារ និង ម៉ាស់យ៉ិដ្ធ ត៍បាត៍បាអ៊ី)

ថ្មីៗនេះ ម៉ាស់យ៉ិដ្ធថ្មីមួយ (ម៉ាស់យ៉ិដ្ធ អាក់ស្នាំ (مسجد اعظم)) សាងសង់ដោយ ម៉ារយ៉ា (مَرجَع) អាយ៉ាទុល្លឡោះហ្វ៍ ប៊ូរូយ៉ារឌី (البروجردي) ត្រូវភ្ជាប់នឹងបូជនីយដ្ឋាន ។ ទំហំផ្ទៃដីថ្មីរបស់ព្រះបូជនីយចេតិយនេះលើសពី ២៥ ០០០ ម៉ែត្រក្រឡា ។ ផ្ទះរបស់លោកស្ថិតនៅមាត់ផ្លូវចូលម៉ាស់យ៉ិដ្ធដែលលោកបានសាងនោះ ។

នៅក្នុងម៉ាស់យ៉ិដ្ធនេះ លោកអ្នកប្រាជ្ញបច្ចុប្បន្នផ្តល់វគ្គសិក្សាដល់បណ្ឌិតស្សិតដែលមានចំណេះកម្រិតខ្ពស់ស្រាប់ហើយ ។ ម៉ាស់យ៉ិដ្ធនេះជាកន្លែងធ្វើសក្ការជុំគ្នាដែរ ។ ត្រង់ចន្លោះម៉ាស់យ៉ិដ្ធ អាក់ស្នាំ និងព្រះរាជផ្នូរព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ង់ ម៉ាក់ស៊្ហម៉ាស្ង់ﷺ មានម៉ាស់យ៉ិដ្ធមួយទៀតដែលហៅថា បាឡាសារ ។ នៅទីនេះមានផ្នូរលោកអ្នកប្រាជ្ញល្បីៗសម័យមុនច្រើននាក់ គឺ៖
-អាយ៉ាទុល្លឡោះហ្វ៍ ស្ហៃខ៍ អាប់ដ្វាល់-ការីម អាល់-ហ៊ាអ៊ីរី (عبد الكريم الحائري)
-អាយ៉ាទុល្លឡោះហ្វ៍ ស្ហៃខ៍ មូហ៊ាំម៉ាដ្ធ អាលី អារ៉ាគី (محمد علي أراكي)
-អាយ៉ាទុល្លឡោះហ្វ៍ សៃយីដ្ធ មូហ៊ាំម៉ាដ្ធ រីដ្ធ៍ អាល់-គុលប៉ៃកានី (محمد رضا الكلبيكاني)
-អាយ៉ាទុល្លឡោះហ្វ៍ សៃយីដ្ធ ស្វាដ្ធ៍រ អាល់-ឌីន អាល់-ស្វាដ៍រ (صدر الدين الصدر)
-អាយ៉ាទុល្លឡោះហ្វ៍ សៃយីដ្ធ មូហ៊ាំម៉ាដ្ធ តាគ្គី ខ៉ូវ៉ាន់សារី (سید محمد تقی خوانساری)

-អាយ៉ាទុលឡោះហ៍ សៃយីដ្ មូហាំម៉ាដ្ ហាសាន់ អាល់-ស្ហីរ៉ស៊ី (السيد محمد حسن الحسيني الشيرازي)
-អ៊ូឡាម៉ាស្ សៃយីដ្ មូហាំម៉ាដ្ ហ៊ូសៃន៍ អាល់-ត្ហ៍បាត្ហ៍បាអ៊ី (العلامة السيد محمد حسين الطباطبائي)
-ស្ហាហ៊ីដ្ ស្ហៃខ៍ មូរតាដ្ហ៍ អាល់-ត្មោះហ៍ហារី (الشهيد الشيخ مرتضى المطهري)

ផ្នូររបស់អាយ៉ាទុលឡោះហ៍នៅក្នុងម៉ាស់យ៉ិដ្ បាឡាសារ នៅក្នុងព្រះចេតិយព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស្ ﷺ

៣.៧ ដោមមាស

ឆ្នាំ ១២១៨ សករាជហ៊ីចរ៉ោះត៍ (ឆ្នាំសាកល ១៨០៣) ស្តេច ហ្វាត់ហ៊ា អ៊ាលី ស្ហាស់ ក៏យ៉ារ បានតែងតាំងគណៈកម្មការធ្វើដោមមាសដំបូងលើព្រះចេតិយព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ ម៉ាក់ស៊្ហូម៉ាស្ ﷺ ដោយប្រើឥដ្ឋជ្រលក់ទឹកមាសចំនួន ១២០០០ ដុំ ។ ដោមមិនត្រូវផ្លាស់ប្តូរអស់រយៈពេលជាង ២០០ ឆ្នាំ ។

ឆ្នាំ ១៤២១ សករាជហ៊ីចរ៉ោះត៍ (ឆ្នាំសាកល ២០០០) គេបានធ្វើគម្រោងការផ្លាស់ ប្តូរដោម ។ ហេតុការណ៍បានកើតឡើងដូចតទៅ ។ អាយ៉ាទុលឡោះហ៍ ម៉ាស់អ៊ូឌី អ្នកថែរក្សាព្រះបូជនីយចេតិយ បានឲ្យដឹងថា៖ "ថ្ងៃមួយខ្ញុំបានទៅពិនិត្យមើលដោម ។ ខ្ញុំបានឃើញថាមាសរបកដោយកន្លែង ឥដ្ឋនៅប៉ែកខាងក្រោមចាស់ទ្រុឌទ្រោម ។ គេបានសួរយោបល់លោកអ្នកឯកទេស ។ បន្ទាប់ពីបានពិភាក្សាគ្នា លោកអ្នកឯកទេសបានឲ្យយោបល់ថាជួសជុលដោមមាសមិនកើតទេក្នុងសភាពនេះ ។ ចាំបាច់ត្រូវពាសដោមដោយស្ពាន់សិនមុននឹងអាចដាក់មាសពីលើដោមបាន ។ គេបានគណនាឃើញថាអាចយកមាសមកពីដោមចាស់វិញបាន ២០ គិឡូក្រាម តែការជួសជុលទាមទារស្ពាន់ចំនួន ១០ តោន មាស ២៤ ការ៉ាត់ ចំនួន ២០០ គីឡូក្រាម ត្រូវចំណាយប្រាក់សាមសិបពាន់លាន ប្រាក់រីយ៉ាល់ (ស្មើនឹង £៣ ០០០ ០០០០) ។
នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំសម្ងាត់ ជាមួយបណ្តាអស់លោកដែលដឹងរឿងនេះ ថ្លៃចំណាយត្រូវបានលើកយកមកពិភាក្សា ។ ខ្ញុំបានថា៖ "ខ្ញុំមិនអាចទទួលខុសត្រូវរកថវិកាថ្លៃចំណាយនេះបានទេ ។ ម្យ៉ាងទៀត ខ្ញុំមិនអាចទទួលកិច្ចការនេះបានទេព្រោះខ្ញុំមានវ័យចំណាស់ហើយ ។"
ច្រើនថ្ងៃក្រោយមក ខ្ញុំបានទៅជួប អាយ៉ាទុលឡោះហ៍ អ៊ូស្ហ្មា មូហាំម៉ាដ្ តាគ្គី បាស្ហ៍យ៉ាត់

(العظمی محمد تقی بهجت) ដើម្បីពិភាក្សារឿងកសាងដោមឡើងវិញ ។ លោកមិនបានដឹងជាមុនទេថាខ្ញុំមកជួបលោក ។

ខ្ញុំឆ្ងល់ណាស់ បន្ទាប់ពីបានសម្ដែងសេចក្ដីគួរសម លោកបានសួរសុខទុក្ខខ្ញុំហើយបានសួរខ្ញុំដោយខ្លួនឯងថា៖ "ហេតុអ្វីដោមព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ម៉ូ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស្ម៉ូسلام الله عليها មិនជាប់ ? ដោមចាស់ណាស់ ។ សូមលោកចាប់ផ្ដើមធ្វើការនេះ ។ អល់ឡោះហ្ម៍عز و جل នឹងផ្ដល់ថវិកាសម្រាប់កិច្ចការនេះ ។ ព្រះអង្គعز و جل នឹងឲ្យលោកមានអាយុវែងដែរ ។"

ខ្ញុំឆ្ងល់ណាស់ពីព្រោះរឿងសាងសង់ឡើងវិញ បញ្ហាថវិកាពាក់ព័ន្ធនឹងការសំណង់នេះនិងការបម្រុងទុករបស់ខ្ញុំ មិនបានឲ្យសាធារជនដឹងទេ ។ វាជាបញ្ហាដែលពុំមានអ្នកណាទេក្រៅពីអស់លោកដែលបានចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំដំបូង ។ ខ្ញុំបានតបថា៖ "ចំណាយក្នុងសំណង់នេះថ្លៃណាស់ ។ ឥឡូវៗនេះយើងពុំមានថវិកាគ្រប់គ្រាន់ទេ ។" ច្រើនថ្ងៃក្រោយមក អាយ៉ាទុលឡោះហ្ម៍ បាស្ម៉ូយ៉ាត់ បានទាក់ទងខ្ញុំ លោកមានប្រសាសន៍ថា៖ "លោកចាប់ផ្ដើមការសាងសង់ទៅ ។ អល់ឡោះហ្ម៍عز و جل នឹងផ្ដល់ថវិកាសម្រាប់ការនេះ ។ ចន្លោះពេលនេះ ចូរលោកប្រាប់លោកអគ្គប្រមុខអ៊ីរ៉ង់ អាទុលឡោះហ្ម៍ ខ៊ុំម៉ានេអ៊ី ឲ្យដឹងចុះ ។"

ខ្ញុំបានទៅការិយាល័យលោកអគ្គប្រមុខ បានអធិប្បាយជម្រាបលោកឲ្យជ្រាបរឿងនេះ ។ លោកអគ្គប្រមុខបានតបថា៖ "ខ្ញុំយល់ព្រមនឹងការណែនាំផ្ដាំផ្ញើទាំងអស់របស់អាយ៉ាទុលឡោះហ្ម៍ បាស្ម៉ូយ៉ាត់ ។"

បន្ទាប់ពីលោកអគ្គប្រមុខយល់ព្រមហើយ ខ្ញុំក៏បានសម្រេចចាប់ផ្ដើមការសាងសង់ដោមព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ម៉ូ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស្ម៉ូسلام الله عليها ។ អាយ៉ាទុលឡោះហ្ម៍ បាស្ម៉ូយ៉ាត់ បានប្រគល់ប្រាក់ចំនួន ១០០ ០០០ ០០០ រីយ៉ាល់ឲ្យមកខ្ញុំនិងមាសមួយចំនួនដើម្បីចាប់ផ្ដើមការសំណង់ ។[5]

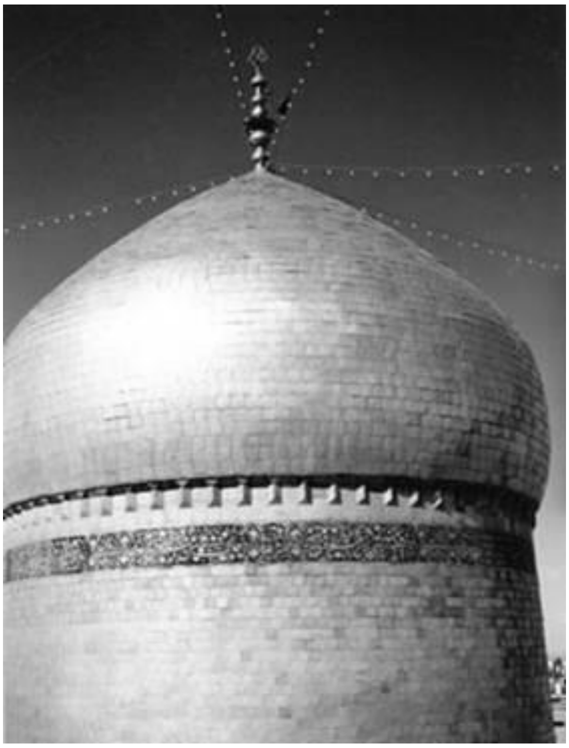

ដោមមាសចាស់ព្រះចេតិយព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ម៉ូ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស្ម៉ូسلام الله عليها

---

[5] ដកស្រង់ពីកាសែតប្រចាំខែ[នៃព្រះបូជនីយស្ថាន]ហ្វារ៉ម ប៉ាយ៉ាំ អាស្តាន (پیام آستان) ២៣/០៩/១៣៧៩ ហ្វ៊ីជ្ជរី ស្យ៉ាំស៊ី (هجری شمسی) ទំព័រ ៤ ។

ការសំណង់បានចាប់ផ្តើមដើមឆ្នាំថ្មីអ៊ីរ៉ង់ កាលពីពីរឆ្នាំមុន នៅតែបន្តទៅទៀតសព្វថ្ងៃនេះ (ទសវត្សរ៍ ២០០០)។ យើងសង្ឃឹមថានឹងបានសម្រេចជាស្ថាពរក្នុង ឆ្នាំ ១៤២៦ សករាជហ៊ីជ្រ៉ោះត៍ (ឆ្នាំសាកល ២០០៥) អ៊ីនស្ហា អល់ឡោះហ្ម៍ ﷻ ។
របាយការណ៍អំពីដំណើរការសាងសង់ ត្រូវបានបោះពុម្ពផ្សាយនៅក្នុងកាសែតប្រចាំខែ[នៃព្រះបូជនីយស្ថាន]ហ្ការ៉ម ប៉ាយ៉ាំ អាស្តាន (پیام آستان) ។

សារៈសំខាន់ក្នុងការថែរក្សាជាប់លាប់ និងការអភិរក្សព្រះបូជនីយស្ថានត្រូវបានបញ្ជាក់ដោយព្រះសាស្តា ﷺ នៅក្នុងពាក្យពេចន៍ព្រះអង្គ ﷺ កាលព្រះអង្គ ﷺ បានប្រាប់អ៊ីម៉ាំ អាលី صلوات الله عليه والسلام ថា៖

يا عَلِيُّ مَنْ عَمَّرَ قُبورَكُمْ وَتَعاهَدَها، فَكَأَنَّما اَعانَ سُلَيْمانَ ابْنَ داوُدَ عَلى بِناءِ بَيْتِ الْمُقَدَّس. (بحار الأنوار – الجزء : ١٠٠ صفحة : ١٢١ الحديث: ٢٢)

"អាលី صلوات الله عليه والسلام អឺយ ! អ្នកណាថែរក្សាជាប់លាប់ ជួសជុល ស្ថាបនាឲ្យល្អឡើងវិញផ្នូរអស់ទាំងអ្នក عليهم السلام ព្រមលះបង់ខ្លួនជានិច្ចក្នុងកិច្ចការនេះ ដូចអ្នកនោះបានជួយស៊ូឡៃម៉ាន عليه السلام ប៊ិន ដាវុដ عليه السلام សាងសង់ព្រះបូជនីយដ្ឋានមហាគ្រឹះ បៃត៍ អាល់-មូក្វដ្ដាស់ ដែរ ។"[6]

៣.៨ អក្សរចារឹកនៅក្នុងព្រះបូជនីយដ្ឋាន

នៅលើផ្ទៃជញ្ជាំងអគារព្រះបូជនីយដ្ឋានមានចំណារកំណាព្យ ពាក្យពេចន៍ ហាឌីស្ហនិងអាយ៉ាស់គួរអានដោយលាយលក្ខណ៍អក្សរផ្សេងៗ ដោយប្រើវត្ថុធាតុផ្សេងៗ។ ចំណារទាំងនេះតាក់តែងជញ្ជាំង ដំបូលរោងនិងតួប៉ម ។ សូមលើកយកមកនូវគំរូចំណារអក្សរខ្លះក្នុងវគ្គតទៅនេះ ដើម្បីឲ្យលោកអ្នកអានបានស្គាល់ត្រួសៗ ។

៣.៩ អក្សរចារឹកនៅក្នុងដោម

ប៉ែកខាងក្នុងដោមនិងនៅក្នុងបន្ទប់បញ្ចុះព្រះរាជសព ដែលបានសម្ភោធក្នុងឆ្នាំ ១២៤០ សករាជហ៊ីជ្រ៉ោះត៍ (ឆ្នាំសាកល ១៨២៤) មានចំណារកំណាព្យជាអក្សរផ្ចង់ក្បាច់ ណាស់តាក់លិក្វ (نستعليق) ស្នាដៃករបស់កវីហ្វាត់ហ៍ អាលី ខាន ស្ហ៊ូបា (فتح على خان صبا)។ កំណាព្យទាំងពីរសម្តែងនូវថោមនាការដល់ព្រះនាងហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស្ហូម៉ាស់ سلام الله عليها និង អាស្ហលុល-បៃត៍ عليهم السلام ។

ប៉ែកខាងក្នុងដោម គេបានសាងឡើងដោយប្រើបន្ទះការ៉ូរលោងចម្រុះពណ៌។ នៅពីលើផ្ទៃពណ៌ផ្ទៃមេឃរលោង គេចារអាក្សរផ្ចង់ក្បាច់ ស្ហ៊ូលុស្ហ (ثُلُث) ពាក្យពេចន៍ហាឌីស្ហដូចតទៅជាភាសាអារ៉ាប់ (ពាក្យពេចន៍ហាឌីស្ហរាយការណ៍ដោយលោកអ្នកប្រាជ្ញ ស្ហ៊ីអាស់ និង អាស្ហលុល-ស៊ុនណាស់) គឺ៖

روى الزّمخشري في تفسيره الموسوم بالكشّاف والثّعلبي في تفسيره الموسوم بكشف البيان، عن رسول الله (ص) قال: ألا ومن مات على

[6] ប៊ីហារ អាល់-អាន់វ៉ារ (بحار الأنوار) ក្បាលទី ១០០ ទំព័រ ១២១ ។

حبّ آل محمّد مات شهيداً، ألا ومن مات على حبّ آل محمّد مات مغفوراً، ألا ومن مات على حبّ آل محمّد مات مؤمناً متكمّلاً، ألا ومن مات على حبّ محمّد وآل محمّد بشّره ملك الموت ونكير ومنكر بالجنّة، ألا من مات على حبّ محمّد وآل محمّد زفّ الى الجنّة، ألا من مات على حبّ محمّد وآل محمّد فتح الله له فى قبره بابين الى الجنّة، ألا ومن مات على حبّ محمّد وآل محمّد جعل الله قبره مزار ملائكة الرّحمة، ألا ومن مات على بغض محمّد وآل محمّد جاء يوم القيامة مكتوب بين عينيه آيس من رحمة الله، ألا ومن مات على بغض آل محمّد مات كافراً، ألا ومن مات على بغض آل محمّد لم يشمّ رائحة الجنّة.

មានន័យថា៖

លោក អាល់-ស្មាម៉ាក់ស្សារី បានរាយការណ៍នៅក្នុងតាហ្វសៀរលោក អាល់-កាស្ស៊ស្សាហ្វ និងលោក ស្សាក់ឡាប៊ី បានរាយការណ៍នៅក្នុងតាហ្វសៀរលោក កាស្ស៊ស្សាហ្វ អាល់-បាយ៉ាន តមកពី រ៉ស៊ូលុលឡោះហ្ល៍ﷺ ថា៖ "ចូរដឹងថាអ្នកណាស្លាប់ដោយស្រឡាញ់ព្រះរាជវង្សعليهم السلامរបស់មូហ្ហាំម៉ាដ្ឋﷺ អ្នកនោះស្លាប់ក្នុងឋានៈទុក្ករបុគ្គល ។ ចូរដឹងថាអ្នកណាស្លាប់ដោយស្រឡាញ់ព្រះរាជវង្សعليهم السلامរបស់មូហ្ហាំម៉ាដ្ឋﷺ អ្នកនោះស្លាប់ក្នុងឋានៈបុគ្គលដែលត្រូវលើកលែងទោសឲ្យ ។ ចូរដឹងថាអ្នកណាស្លាប់ដោយស្រឡាញ់ព្រះរាជវង្សعليهم السلامរបស់មូហ្ហាំម៉ាដ្ឋﷺ អ្នកនោះស្លាប់ក្នុងឋានៈជាអ្នកមានជំនឿ ជាបុគ្គលសុក្រឹត ។ ចូរដឹងថាអ្នកណាស្លាប់ដោយស្រឡាញ់មូហ្ហាំម៉ាដ្ឋﷺនិងព្រះរាជកុលដ្ឋានعليهم السلامរបស់មូហ្ហាំម៉ាដ្ឋﷺ ទេវតាយកព្រលឹងعليه السلامនិងទេវតាទាំងពីរ ណាកៀរعليه السلام និង មុនការعليه السلام នឹងប្រាប់ដំណឹងល្អអំពីឋានសួគ៌ឲ្យអ្នកនោះជ្រាប (ថាអ្នកនោះបានចូលឋានសួគ៌) ។ ចូរដឹងថាអ្នកណាស្លាប់ដោយស្រឡាញ់មូហ្ហាំម៉ាដ្ឋﷺនិងព្រះរាជកុលដ្ឋានعليهم السلامរបស់មូហ្ហាំម៉ាដ្ឋﷺ គេនឹងលើកអ្នកនោះទៅដាក់ក្នុងឋានសួគ៌ ។ ចូរដឹងថាអ្នកណាស្លាប់ដោយស្រឡាញ់មូហ្ហាំម៉ាដ្ឋﷺនិងព្រះរាជកុលដ្ឋានعليهم السلامរបស់មូហ្ហាំម៉ាដ្ឋﷺ អល់ឡោះហ្ល៍عزّ وجلّនឹងបើកទ្វារពីរទៅកាន់ឋានសួគ៌នៅក្នុងផ្នូរអ្នកនោះ ។ ចូរដឹងថាអ្នកណាស្លាប់ដោយស្រឡាញ់មូហ្ហាំម៉ាដ្ឋﷺនិងព្រះរាជកុលដ្ឋានعليهم السلامរបស់មូហ្ហាំម៉ាដ្ឋﷺ អល់ឡោះហ្ល៍عزّ وجلّនឹងទុកផ្នូរអ្នកនោះជាបូជនីយដ្ឋានជាទីគោរពសម្រាប់អស់ទេវតានៃព្រះមេត្តាធម៌ ។ ចូរដឹងថាអ្នកណាស្លាប់ក្នុងឋានៈជាសត្រូវមូហ្ហាំម៉ាដ្ឋﷺនិងព្រះរាជកុលដ្ឋានعليهم السلام របស់មូហ្ហាំម៉ាដ្ឋﷺ ថ្ងៃជំនុំជម្រះ គេនឹងចារនៅចន្លោះភ្នែកទាំងពីររបស់អ្នកនោះថា៖ "បុគ្គលនេះមិនសង្ឃឹមនឹងបាននូវព្រះមេត្តាធម៌របស់អល់ឡោះហ្ល៍عزّ وجلّទេ ។" ចូរដឹងថាអ្នកណាស្លាប់ក្នុងឋានៈជាសត្រូវរបស់ព្រះរាជវង្សعليهم السلامរបស់មូហ្ហាំម៉ាដ្ឋﷺ អ្នកនោះស្លាប់ក្នុងឋានៈជាមនុស្សអសទ្ធា (កាហ្វៀរ) ។ ចូរដឹងថាអ្នកណាស្លាប់ក្នុងឋានៈជាសត្រូវរបស់ព្រះរាជវង្សعليهم السلامរបស់មូហ្ហាំម៉ាដ្ឋﷺ អ្នកនោះនឹងពុំបានធុំក្លិនឋានសួគ៌ទេ ។

នៅពីក្រោមដោម មានចារថា៖

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى الْمُصْطَفَى مُحَمَّدٍ، والمرتضى عليٍّ، والبتول فاطمة، والسّبطين الحسن والحسين، وزين العابدين علي، والباقر محمّد، والصّادق جعفر، والكاظم موسى، والرّضا علي، والتّقي محمّد، والنّقي علي، والزكيّ الحسن، والحجّة القائم المهدي صاحب الزّمان، ائمة الهُدى ومصابيح الدّجى، بهم أتولّى، ومن أعدائهم اتبرّءُ

បកប្រែថា៖

អល់ឡោះហ្ល៍عزّ وجلّអើយ ! សូមព្រះអង្គعزّ وجلّប្រសិទ្ធព្រះពរដល់ទៅ អាល់-មុស្ទត៉្វហ្វា មូហ្ហាំម៉ាដ្ឋﷺ ដល់ទៅ អាល់-មូរតាដ្ឋ៏ អាុលីصلوات الله عليه والسلام ដល់ទៅ អាល់-បាទុល ហ្វាទី៉ម៉ាស្ស៊سلام الله عليها ដល់ទៅព្រះរាជនត្តាទាំងពីរ[របស់ព្រះសាស្តាﷺ] អាល់-ហ្សាសាន់صلوات الله عليه والسلام និង អាល់-ហ្វ៊ូសៃន៍صلوات الله عليه والسلام ដល់ទៅ ស្សៃណាល់ អាុប៊ីឌ្វីន អាុលីصلوات الله عليه والسلام ដល់ទៅ អាល់-បាក្វៀរ មូហ្ហាំម៉ាដ្ឋصلوات الله عليه والسلام ដល់ទៅ អាល់-ស្វ៊ឌ្ទិក យ៉ាក្វហ្វារصلوات الله عليه والسلام ដល់ទៅ អាល់-កាស្ស៊ីម មូសាصلوات الله عليه والسلام

ដល់ទៅ អាល់-រីជ្ជ៍ អ៊ុលី عليه السلام ដល់ទៅ អាល់-តាគ្គី មូហ៊ាំម៉ាដ្ឋ عليه السلام ដល់ទៅ អាល់-ណាគ្គី អ៊ុលី عليه السلام ដល់ទៅ អាល់-ស៊ាក់គី អាល់-ហ៊ាសាន់ عليه السلام ដល់ទៅ អាល់-ហ៊ុច្ចយ៉ាស់ អាល់-ក៏អ៊ីម عجل الله فرجه ម្ចាស់សម័យកាល ។ បុគ្គលទាំងអស់នេះ عليهم السلام ជាអ៊ីម៉ាំព្រះមគ្គទេសក៍ដឹកនាំ ជាពន្លឺរស្មីនៅក្នុងអន្ធការ ។ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំសូមយកអស់ព្រះអង្គ عليهم السلام ជាអាណាព្យាបាលទូល ព្រះបង្គំជាខ្ញុំសូមតាំងខ្លួនជាសត្រូវរបស់ពួកសត្រូវរបស់ព្រះអង្គ عليهم السلام ។

៣.១០ អក្សរចារឹកនៅពីលើព្រះរាជផ្នូរ

ព្រះរាជផ្នូរត្រូវសាងសង់ឡើងដោយឥដ្ឋតាក់តែងលំអដោយបន្ទះកែវពណ៌បួនជ្រុង ។ នៅពីលើនោះមានចារ ៖

-អាយ៉ាស់ អាល់-គូរស៊ី (២:២៥៥) ដោយប្រើអក្សរផ្ទង់ក្បាច់ ណាស់ខ៍ (نسخ)

-អាយ៉ាស់ផ្សេងៗ ចារដោយប្រើអក្សរផ្ទង់ទឹកមាសក្បាច់ ណាស់ខ៍ (نسخ)

-អាយ៉ាស់ផ្សេងៗ ចារដោយប្រើអក្សរផ្ទង់ក្បាច់ (كوفي)

-ស៊ូរ៉ោះត៍ អាល់-មុលក៍ ចារដោយប្រើអក្សរផ្ទង់ទឹកមាសក្បាច់ ណាស់ខ៍ (نسخ)

-អាយ៉ាស់គួរអានច្រើនទៀត ។

នៅពីក្រោមចំណារ មានចារជាអក្សរផ្ទង់ក្បាច់ ណាស់ខ៍ (نسخ) ថា៖ "សរសេរនិង ឆ្លាក់អក្សរដោយ មូហ៊ាំម៉ាដ្ឋ អ៊ីបនូ អាប៊ី ត៉ូហ្ទៀរ អ៊ីបនូ អាប៊ី អាល់-ហ៊្វូសៃន៍ ។"

ព្រះរាជផ្នូរព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊ូម៉ាស់ سلام الله عليها

នៅពីលើបន្ទះការ៉ូកែវជុំវិញព្រះរាជផ្នូរ ពីលើដល់ក្រោម មានឆ្លាក់ ៖

-ស៊ូរ៉ោះត៍ យ៉ាស៊ីន

-ស៊ូរ៉េះត៌ អាល់-រ៉េះហ៍ម៉ាន
-ស៊ូរ៉េះត៌ អាល់-មុលក៏
-ស៊ូរ៉េះត៌ ហ្វាល់ អាត្ថ៍ (هل اتی ស៊ូរ៉េះត៌ អាល់-អ៊ីនសាន)
-ស៊ូរ៉េះត៌ អាល់-ក្វដ្ឋ៍រ៍
និងពាក្យពេចន៍ហ្វាឌីស្ហព្រះសាស្តាﷺច្រើនទៀត មានដូចតទៅ ៖[7]
*ហ្វាឌីស្ហ ១

قالَ النَّبي (ص): مَنْ كَفَّ لِسانَهُ عَنْ اَعْراضِ النّاسِ، اَقالَهُ اللهُ عَثْرَتَهُ يَوْمَ الْقِيامَةِ

"អ្នកណាទប់មាត់ មិននិយាយអាក្រក់អំពីអ្នកដទៃទេ ថ្ងៃជំនុំជម្រះ អល់ឡោះហ៍ﷻនឹងអត់ឱនឲ្យដែលបានប្រព្រឹត្តខុស ។"

*ហ្វាឌីស្ហ ២

مَنْ فَرَّقَ بَيْنَ والِدَةٍ وَوَلَدِها، فَرَّقَ اللهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجَنَّةِ

"អ្នកណាធ្វើឲ្យម្តាយនិងកូនបែកបាក់គ្នា អល់ឡោះហ៍ﷻនឹងឲ្យអ្នកនោះបែកចាកពីឋានសួគ៌ ។"

*ហ្វាឌីស្ហ ៣

حُسْنُ السّؤالِ نِصْفُ الْعِلْمِ

"សំណួរត្រូវជាពាក់កណ្តាលនៃចំណេះ ។"

*ហ្វាឌីស្ហ ៣

اللهُ تَعالی عَوْنُ الْعَبْدِ ما دامَ الْعَبْدُ في عَوْنِ اَخيهُ

"អល់ឡោះហ៍تعالىជួយអ្នកណាដែលជួយបងប្អូនខ្លួន ។"

៣.១១ អព្ភូតហេតុអស្ចារ្យបានកើតឡើងនៅឯព្រះចេតិយ

ព្រឹត្តិការណ៍អស្ចារ្យបានកើតឡើងនៅឯព្រះបូជនីយចេតិយព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ហ់ ម៉ាក់ស្ហ៊ូម៉ាស្ហ់عليها السلام រៀងសតវត្សរ៍ ។ បូជនីយេសក៏មកទីនេះដោយប៉ងនឹងបាននូវពរពីមហាស្ត្រីថ្លៃថ្លាអង្គនេះ គេមិនដែលខកចិត្តទេ ។ គេកត់ត្រាទុកព្រឹត្តិការណ៍អស្ចារ្យយ៉ាងហ្មត់ចត់ក្នុងការិយាល័យពិសេសនៅក្នុងព្រះបូជនីយដ្ឋាន ។ ព្រឹត្តិការណ៍អស្ចារ្យខ្លះត្រូវបានចេញផ្សាយនៅក្នុងកាសែតប្រចាំខែនៃព្រះបូជនីយដ្ឋាន ប៉ាយ៉ាំ អាស្តាន (پیام آستان)

ព្រឹត្តិការណ៍អស្ចារ្យច្រើនដែលបានកើតឡើងនៅឯព្រះមហាបូជនីដ្ឋាននេះ មិនលើកយកមកអធិប្បាយទាំងអស់បានទេ ។ ក្រៅពីព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ហ់ ម៉ាក់ស្ហ៊ូម៉ាស្ហ់عليها السلام ព្រឹត្តិការអស្ចារ្យឯទៀតបានកើតឡើងនៅឯបូជនីយដ្ឋានវរបុរស អ៊ុប់បាស់ﷺ នៅឯការបាឡាអ៊ុ និងព្រះនាង ស៊ែណាប់عليها السلام នៅឯនគរដូម៉ាស់ ។

[7] ដកស្រង់ពី ហ្វាដ្ឋ៉ារ៉ត់ ម៉ាក់ស្ហ៊ូម៉ាស្ហ់ ហ្វាទីម៉ាស្ហ់ ឌូរូម (حضرت معصومه فاطمه دوم) ទំព័រ ២២៧ និង ២២៨ ។

តទៅនេះសូមលើកឡើងនូវព្រឹត្តិការអស្ចារ្យខ្លះមកជូនលោកអ្នក អាន ។

១. ព្យាបាលដំបៅរលួយ

បុរសម្នាក់ឈ្មោះ មៀរស្សា អាសាឌុលឡោះហ្ន៍ (ميرزا أسد الله) មុខងារជាឆ្មាំព្រះបូជនីយដ្ឋានព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្សូម៉ាស់ سلام الله عليها កើតរោគលំបៅរលួយនៅលើជើងម្ខាង ។ រោគនេះបានក្លាយទៅជាធ្ងន់ដល់ថ្នាក់គ្រូពេទ្យស្នើឲ្យកាត់ជើងនោះចោលដើម្បីកុំឲ្យរោគរាលដាល ។
យប់មុនថ្ងៃចូលមន្ទីរពេទ្យវះកាត់ជើង លោក មៀរស្សា អាសាឌុលឡោះហ្ន៍ បានសម្រេចចិត្តទៅឯព្រះរាជបូជនីយដ្ឋានព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្សូម៉ាស់ سلام الله عليها ធ្វើនមស្ការចំពោះអល់ឡោះហ្ន៍ عزّ وجلّ សូមនូវជំនួយអព្ភូត ។ លោកធ្វើនមស្ការដោយស្មោះអស់ពីចិត្តចំពោះអល់ឡោះហ្ន៍ عزّ وجلّ នៅក្នុងព្រះរាជបូជនីយដ្ឋានក្នុងពេលយប់ជ្រៅ ទាល់តែគេបិទទ្វារព្រះបូជនីយដ្ឋានលែងទទួលភ្ញៀវ ។ លោកបាននៅក្នុងទីនោះ យំសូមឲ្យព្រះនាង سلام الله عليها ជួយ ។ ស្អែកព្រឹកព្រលឹម ថ្ងៃមិនទាន់រះទេ ឆ្មាំដែលមកបើកទ្វារព្រះបូជនីយដ្ឋានវិញបានឮលោកស្រែកថា៖ "បើកទ្វារ ! ព្រះនាង سلام الله عليها ចិត្តល្អចំពោះរូបខ្ញុំ បានធ្វើអន្តរាគមន៍ឲ្យខ្ញុំ ខ្ញុំជាហើយ !" ពួកឆ្មាំបានបើកទ្វារ ឃើញលោក មៀរស្សា អាសាឌុលឡោះហ្ន៍ ឈរនៅពីក្រោយទ្វា ជាអស់ពីរោគដំបៅរលួយ ។ លោកបាននិយាយរៀបរាប់ព្រឹត្តិការណ៍នោះ រហូតដល់បានជាអស់ពីជម្ងឺថា៖ "នារីថ្លៃថ្លាម្នាក់បានមកក្បែរខ្ញុំ សួរខ្ញុំថា៖ "លោកត្រូវការអ្វី ?" ខ្ញុំបានតបថា៖ "ទូលបង្គំចង់ឲ្យជាពីរោគនៅលើជើងទូលបង្គំ ។ សូមព្រះនាងមេត្តាជួយសូមអល់ឡោះហ្ន៍ عزّ وجلّ ឲ្យទូលបង្គំបានជាឬឲ្យទូលបង្គំបានស្លាប់ ។" ព្រះនាងបានយកចុងកន្សែងព្រះនាងជូតលើជើងខ្ញុំច្រើនដង ហើយថា៖ "អល់ឡោះហ្ន៍ عزّ وجلّ បានឲ្យលោកជាហើយ ។" ខ្ញុំក៏មានអាការប្រសើរឡើងភ្លាមៗ ឯអាការឈឺឥតស្រាកនៅលើជើងខ្ញុំនោះក៏បាត់ភ្លាមដែរ ។ ខ្ញុំបានសួរសូមស្គាល់អត្តសញ្ញាណព្រះនាងៗបានតបថា៖ "ម្តេចក៏លោកមិនស្គាល់ខ្ញុំ سلام الله عليها ដ្បិតលោកជាឆ្មាំព្រះបូជនីយដ្ឋានខ្ញុំ سلام الله عليها ? ខ្ញុំ سلام الله عليها ហ្វាទីម៉ាស់ سلام الله عليها បុត្រីរបស់ មូសា អ៊ីបនូ យ៉ាក់ហ្វារ صلوات الله عليه والسلام ។""[8]

២. មូឡា ស្វាដ្ឋ់រ៉ (ملا صدرا) សូមការណែនាំពីព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊្សូម៉ាស់ سلام الله عليها

ស្វាដ្ឋ់រ៉ អាល់-ឌីន មូហុាំម៉ាដ្ឋ អ៊ីបនូ អ៊ីបរ៉ហ៊ីម ស៊្សីរ៉ាស៊ី (صدر الدين محمد بن إبراهيم الشيرازي) ដែលគេស្គាល់ឈ្មោះថា មូឡា ស្វាដ្ឋ់រ៉ (ملا صدرا) ឬ ស្វាដ្ឋ់រ៉ អាល់-មូតាអាល្លីហ៊ីន (صدر المتألهين) ជាទស្សនវិទូល្បីល្បាញមួយរូបក្នុងសម័យស្តេចត្រកូលស្វ៉ាហ្វាវីសោយរាជ្យ ។ ក្រោយពីឪពុកលោកទទួលអនិច្ចកម្ម លោកបានចាកមាតុភូមិទៅកាន់ភូមិមួយទៀតឈ្មោះ "កាហ្វាក់ (كهك)" (ក្បែរខេត្តគូម) លោកបានលះបង់ពេលវេលាច្រើនក្នុងការរិះគិតផ្នែកចិត្តសាស្ត្រនិងផ្នែកព្រះធម៌ ។
មូឡា ស្វាដ្ឋ់រ៉ តែងតែទៅធ្វើធម្មយាត្រានានគរម៉ាក់កាស់ឥតខាន ។ ពេលត្រឡប់មកពីធ្វើធម្មយាត្រាលើកទី ៧ លោកបានទទួលអនិច្ចកម្មនៅឯស្រុកបាស្វ៉ារ៉ោះត៍ ឆ្នាំ ១០៥០ សករាជហ៊ីច្ចរ៉ោះត៍ (ឆ្នាំសាកល ១៦៤០) ។
វណ្ណកម្មផ្នែកអក្សរសាស្ត្ររបស់លោកមានដូចតទៅ គឺ៖

---

[8] អាន់វ៉ារ អាល់-ម៉ាស្វ៉អ្ញស្វាអ៊ីន (أنوار المشعشعين) ក្បាលទី ១ ទំព័រ ២១៦ ។

-ហ៊ីកម៉ាស្ហ់ អាល់-មូតាអ៊ុលីយ៉ាស្ហ់ ហ្វី អាល់-អាស់ហ្វារ អាល់-អ៊ុក្ហ៌លីយ៉ាស្ហ់ អាល់-អារបីអ៊ុស្ហ់ (الحكمة المتعالية في الأسفار العقلية الأربعة - ដំណើរទាំងបួនរបស់ ប្រាជ្ញាញាណ)
-គីតាម អាល់-ម៉ាស្ហាអ៊ៀរ (كتاب المشاعر - The Book of Metaphysical Penetrations)
-ហ៊ីកម៉ាស្ហ់ អាល់-អ៊ុរស្ហ៊ីយ៉ាស្ហ់ (الحكمة العرشية-The Wisdom of the Throne)

រាល់គ្រាដែល មូឡា ស្វុដ្ឌ៉រ ជួបប្រទះបញ្ហាផ្លូវប្រាជ្ញា លោកធ្វើដំណើរទៅកាន់ខេត្តគុម ទៅគោរពព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ហ់ ម៉ាក់ស្ហ៊ូម៉ាស្ហ់سلام الله عليها ។ អាស្រ័យការណែនាំរបស់ព្រះនាងسلام الله عليها លោកអាចដោះស្រាយបញ្ហាទាំងនោះបាន ។[9]

សៃយីដ្ធ ស្ហាហ្ហាប់ អាល់-ឌីន អាល់-ម៉ារអ៊ុស្ហ៊ី អាល់-ណាយ៉ាហ្វី (السيد شهاب الدين المرعشي النجفي) ដែលទទួលអនិច្ចកម្មទៅហើយ ធ្លាប់មានប្រសាសន៍ថា៖ "រាល់គ្រាដែល មូឡា ស្វុដ្ឌ៉រ ជួបប្រទះបញ្ហាផ្នែកទស្សនវិជ្ជាឬប្រការនីមួយដែលលោកពិបាកយល់ លោកមកកាន់ព្រះបូជនីយដ្ឋានព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ហ់ ម៉ាក់ស្ហ៊ូម៉ាស្ហ់سلام الله عليها សូមជំនួយពីព្រះនាងسلام الله عليها ។ អាស្រ័យការជួយជ្រោមជ្រែងរបស់ព្រះនាងسلام الله عليها លោកអាចរកឃើញនូវចម្លើយដែលលោកស្វែងរក ។"[10]

៣. ដំណោះស្រាយបញ្ហារបស់ អាយ៉ាទុលឡោះហ៍ ណាយ៉ាហ្វី ដោយព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ហ់ ម៉ាក់ស្ហ៊ូម៉ាស្ហ់سلام الله عليها

សៃយីដ្ធ ស្ហាហ្ហាប់ អាល់-ឌីន អាល់-ម៉ារអ៊ុស្ហ៊ី អាល់-ណាយ៉ាហ្វី ដែលទទួល អនិច្ចកម្មទៅហើយបានតំណាលថា៖ "កាលខ្ញុំនៅក្មេង ខ្ញុំបានជួបប្រទះពេលលំបាក ។ ពេលលំបាកបំផុតគឺពេលខ្ញុំចង់រៀបការឲ្យកូនស្រីតែពុំមានថវិកាសម្រាប់សម្ភារកូនក្រមុំទេ ។
ទាំងខ្លោចចិត្ត ខ្ញុំបានទៅឯព្រះបូជនីយដ្ឋានព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ហ់ ម៉ាក់ស្ហ៊ូម៉ាស្ហ់سلام الله عليها ដោយទឹកភ្នែក អង្វរព្រះនាងسلام الله عليهاដោយបន្ទោសថា៖ "ព្រះនាងسلام الله عليها ម្ចាស់ស្ត្រីسلام الله عليها! ហេតុអ្វីព្រះនាងسلام الله عليهاមិនអើពើចំពោះជីវិតទូលបង្គំ ? ឲ្យទូលបង្គំរៀបការឲ្យកូនស្រីបានដូចម្ដេចបើមានតែបាតដៃទទេ ?"
បន្ទាប់ពីបានសុំព្រះនាងسلام الله عليهاដូចនេះ ខ្ញុំបានត្រឡប់ទៅផ្ទះវិញ ។ ខ្ញុំបានដេករលីវៗ យល់សប្តិឃើញគេគោះទ្វារ ។ ខ្ញុំបានបើកទ្វារ ឃើញគេឈរនៅឯមាត់ទ្វារ ប្រាប់ខ្ញុំថា៖ "ព្រះនាងسلام الله عليهاរង់ចាំលោក ។" ខ្ញុំក៏បានទៅឯព្រះបូជនីយដ្ឋានយ៉ាងរួសរាន់ ។
ពេលទៅដល់បរិវេណ ខ្ញុំបានឃើញនារីច្រើននាក់កំពុងបោសសម្អាតសំយាបមាស ! ខ្ញុំបានសួរអស់ស្ត្រីទាំងនោះថាហេតុបោសសម្អាតយ៉ាងហ្មត់ចត់ដូច្នេះ ។
អស់ទាំងស្ត្រីនោះបានប្រាប់ខ្ញុំថាម្ចាស់ស្ត្រីជិតមកដល់ហើយ ។ មិនយូរប៉ុន្មានព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ហ់ ម៉ាក់ស្ហ៊ូម៉ាស្ហ់سلام الله عليها បានប្រាកដខ្លួនឡើង ។ រូបរាងនិងចរិយាព្រះនាងسلام الله عليهاដូចព្រះអយ្យិកា (យាយ) របស់ខ្ញុំ ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ហ់ ស្ហាស្ហ់រ៉អ៊ុسلام الله عليها ដែលខ្ញុំធ្លាប់បានឃើញរួចមកហើយបីដងក្នុងយល់សប្តិ ។

---

[9] ស្ហៃខ្ហ៍ អ៊ុប់បាស់ គូម្មី (الشيخ عباس القمي) ហ្វាវ៉ាអ៊ីដ្ធ អាល់-រ៉ដ្ហ៍វីយ៉ាស្ហ់ (الفوائد الرضوية) ទំព័រ ៣៧៩ ។
[10] កាន់ឃ្ជីណាស្ហ់ ដ្ហានេស្ហម៉ាន់ដ្ហាន់ (گنجینه دانشمندان) ក្បាលទី ១ ទំព័រ១៦ និង ៣៩ ។

ខ្ញុំបានចូលទៅជិតព្រះបិតុលានី سلام الله عليها (ម្ដាយធំ ឬ ម្ដាយមីង) របស់ខ្ញុំ ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស្ស៊ូម៉ាស់ سلام الله عليها ហើយខ្ញុំបានថើបដៃព្រះនាង سلام الله عليها ។ ព្រះនាង سلام الله عليها បាននិយាយរកខ្ញុំថា៖ "ស្ហាហ្វាប់ អឺយ! អ្នកគិតថាយើងមិននឹកនាដល់អ្នកទេ ? អ្នកគិតថាយើងគ្មានទឹកចិត្ត ធ្វើឲ្យអ្នកត្អូញត្អែរ ? អ្នកនៅក្រោមខ្សែភ្នែកយើងតាំងអ្នកបានមកដល់នគរគុ្មម្ល៉េះ ។ យើងបានបំពេញបំណងអ្នកហើយ ។"
ពេលភ្ញាក់ពីដំណេក ខ្ញុំដឹងខ្លួនថាបានប្រព្រឹត្តអគប្បីដែលបានស្ដីបន្ទាសព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស្ស៊ូម៉ាស់ سلام الله عليها ហើយក៏បានប្រញាប់ទៅកាន់ព្រះបូជនីយដ្ឋានដើម្បីសូមខមាទោស សូមព្រះនាង سلام الله عليها អត់ឱនកុំយកទោសពៃរ៍ ។ ក្រោយពីនោះមិនយូរប៉ុន្មាន បញ្ហាផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ខ្ញុំក៏មានដំណោះស្រាយ ជីវភាពខ្ញុំក៏ប្រសើរឡើងដែរ ។[11]

នេះគឺអព្ភូតហេតុអស្ចារ្យមួយ ក្នុងបណ្ដាអព្ភូតហេតុអស្ចារ្យច្រើនទៀត ពុំអាចលើកយកអធិប្បាយទាំងអស់នៅក្នុងកូនភៅដ៏តូចនេះបានទេ ។ ក៏ប៉ុន្តែអព្ភូតហេតុអស្ចារ្យដែលធំដាច់អស់អព្ភូតហេតុនោះ គឺឥទ្ធិពលព្រះនាង سلام الله عليها ដែលជះទៅលើទឹកដីគុ្មមនេះដែលឈានដល់ដំណាក់ការ ដែលគេបានឃើញស្រាប់ហើយសព្វថ្ងៃនេះ ដោយសារវត្តមានព្រះនាង سلام الله عليها ដោយសារការណែនាំ ដោយសារការជួយបណ្ដុះចិត្តនិងព្រះពររបស់ព្រះនាង سلام الله عليها ។

ទឹកដីស័ក្តិសិទ្ធិ - ព្រះបូជនីយដ្ឋានព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស្ស៊ូម៉ាស់ سلام الله عليها

[11] អាុលី រ៉ហ្វីអ៊ី (علی رفیعی), ស្ហាហ្វាប់ ស្ហារីអាុត់ (شهاب شریعت ជីវប្រវត្តិរបស់ អាយ៉ាទុ្ទលឡោះហ្វ៍ ម៉ារអាុស្ស៊ី ណាយ៉ាហ្វី) ទំព័រ ២៨៨ ។

៤. ព្រះបូជនីយរាជធានីគុ្មម

៤.១ អារម្ភកថា

គុ្មមជាអាណាខេត្តតូចមួយនៃប្រទេសអ៊ីរ៉ង់ ។ កាលពីដើមគុ្មមនៅក្នុងចំណុះរដ្ឋ អារ៉ាក់ (اراک) ក្រោយមកត្រូវភ្ជាប់មកនឹងតេះរ៉ន់ (ឬ តេហេរ៉ង់ تهران) ទាល់តែគេទទួលស្គាល់ថាជាខេត្តឯករាជមិននៅក្នុងចំណុះរដ្ឋដទៃ ។ ខេត្តគុ្មមមានផ្ទៃដី ១២ ០០០ គីឡូម៉ែត្រក្រឡា ។ គុ្មមមានគមនាគមន៍ជាប់នឹងខេត្តតេះរ៉ន់និងខេត្តសាវ៉េះហ្វ៍នៅប៉ែកខាងជើង ជាប់នឹងខេត្តដេលីយ៉ាន់ (دلیجان) និងខេត្តកាស្ញាន់ (کاشان) នៅប៉ែកខាងត្បូងជាប់នឹងបឹងអំបិលនិងខេត្តតាហ្វ៉រេស្ញ (تفرش) នៅប៉ែកខាងកើត ។ ខេត្តនេះមានទីក្រុងមួយ មាន ៤ តំបន់ មាន ៩ តំបន់ជនបទ មាន ២៥៦ ភូមិ ។ ព្រោះតែខេត្តគុ្មមនៅជាប់នឹងវាលខ្សាច់ បានជាមានអាកាសធាតុស្ងួតពាក់កណ្ដាល ។

ឆ្នាំ ១៩៤៧ (ឆ្នាំសាកល) ប្រជារាស្ត្រខេត្តគុ្មមមិនលើសពី ១៥០ ០០០ នាក់ទេ តែចាប់ពីសម័យបដិវត្តន៍អ៊ីស្លាមឆ្នាំ ១៩៧៩ ឆ្នាំសាកល ប្រជាពលរដ្ឋខេត្តគុ្មមបានកើនឡើងដល់ ៤០០ ០០០ នាក់ ។ ក្រោយបដិវត្តន៍ ទីក្រុងបានរីកចម្រើនគួរឲ្យស្ងើច ប្រជារាស្ត្របានកើនឡើងជិត ១០០០ ០០០ នាក់ ។ ភាគច្រើនអ្នកស្រុកនេះជានិស្សិតដែលមកពីគ្រប់ប្រទេស ដើម្បីសិក្សាសាសនានៅឯមជ្ឈមណ្ឌលសិក្សាអ៊ីស្លាមក្រោមព្រះបរិរក្សនិងព្រះសិរីវត្តមានរបស់ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ញ់ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស្ញ់ﷺ ។
គុ្មមមិនត្រឹមតែជាមជ្ឈមណ្ឌលសិក្សាអ៊ីស្លាម ល្បីពេញពិភពលោកតែម្យ៉ាងទេ ថែមទាំងជា៖
-ទីក្រុងកសិកម្ម ផលិតស្រូវសាលី កប្បាស ផ្លែទទឹម ផ្លែល្វា ផ្លែ "ពីស្តាច់ឆូ" និង ត្រសក់ស្រូវផ្អែម ។
-ទីក្រុងឧស្សាហកម្ម ផលិតព្រំបែបសិប្បកម្ម ផលិតកុម្ភភណ្ឌ (ផលិតចានឆ្នាំងដី) ផលិតវត្ថុធ្វើពីផ្លាស្ទិចនិងគ្រឿងសំណង់ ។
-ទីក្រុងពាណិជ្ជកម្ម ព្រោះតែនៅចំកណ្ដាលទីប្រជុំជនដែលតភ្ជាប់ប៉ែកខាងជើង ជាមួយនឹងប៉ែកខាងត្បូងនៃប្រទេសអ៊ីរ៉ង់និងបូជយេសក៍ច្រើនមហិមា ។

ផលវិបាកស្រោលគឺទីតាំងខេត្តគុ្មម ។ ការផ្ដល់ទឹកសាបសម្រាប់ខេត្តគុ្មមមកពីបណ្ដាស្ទឹងទឹកប្រៃដែលហូរមកពីបណ្ដាភ្នំនៅជុំវិញនោះ ។

៤.២ ប្រវត្តិខេត្តគុ្មម

នាយុគមុនសម័យអ៊ីស្លាម ប្រជារាស្ត្រស្រុកគុ្មមជាអ្នកកាន់សាសនា "ស្សូរ៉អាស់ត្រ័" (Zoroastrianism) ។ ពួកមុស្លីមបានវាយយកបានក្រុងគុ្មមក្រោមបញ្ជារបស់ អាប៊ូ មូសា អ៊ុស្ញ់អ៊ុរី (أَبُو مُوسَى ٱلْأَشْعَرِي) ក្នុងឆ្នាំ ២៣ សករាជហ៊ីជ្រ៉េះត៍ (ឆ្នាំសាកល ៦៤៣) ហើយក៏បានទៅជាមុស្លីមតាំងពីពេលនោះតរៀងមក ។[1]

---

[1] អាល់-បាឡាស្ញូរី (أحمد بن يحيى بن جابر البلاذري), ហ្វាត់ហ៊ុ អាល់-ប៊ូលដាន់ (فتوح البلدان) ទំព័រ ៣៨៤ ។ តារីក៊ កាឌីម គុ្មម (تاريخ قم) ទំព័រ ២៥-២៦ ។

ឆ្នាំ ៦៦ សករាជហ៊ីជ្រ៉េះត៍ (ឆ្នាំសាកល ៦៨៥) ក្រោយពី មុក្ខតារ បានបះបោរ (ដើម្បីសងសឹកឃាតកម្មអ៊ីម៉ាំហ៊្វូសៃន៍صلوات الله عليه والسلامនៅការបាឡាអ៍) ស្ហ៊ីអ្ាស់ ចេះដឹង បានី អាសាដ៍ មួយក្រុមបានចាកចេញពីគូហ្វាស់ទៅកាន់ខេត្តគុំម ហើយបានតាំងលំនៅនៅឯតំបន់ឃុំការ៉ាន់ (جمكران) ។[2]
ឆ្នាំ ៨៣ សករាជហ៊ីជ្រ៉េះត៍ (ឆ្នាំសាកល ៧០២) ពួកអារ៉ាប់ប្រជាជាតិ អ្ាស់អ្ារី ច្រើននៃប្រទេសយេមេនបានភៀសខ្លួនហើយបានមករស់នៅឯតំបន់នេះបានទៅជាប្រជារាស្ត្ររបស់ទីក្រុងនេះ ។
ចាប់តាំងពីដើមប្រវត្តិអ៊ីស្លាមរបស់ទីក្រុងនេះមក ទីក្រុងគុំមបានក្លាយទៅជាមជ្ឈមណ្ឌលសិក្សាស្ហ៊ីអ្ាស់ ។ ស្ហ៊ីអ្ាស់ ៦០០០ នាក់បានរស់នៅឯទីក្រុងនេះចុងសតវត្សរ៍ទីមួយនៃសករាជអ៊ីស្លាម ។
ស្ហ៊ីអ្ាស់ទីក្រុងនេះបានបះបោរប្រឆាំងពួកស្តេចត្រកូលអ៊ូម៉ៃយ៉ាស់ ។ បន្ទាប់ពីស្តេចខ៍លិហ្វត្រកូលអ្ាប់បាស់បានដណ្តើបរាជ្យក្នុងឆ្នាំ ១៣២ សករាជ ហ៊ីជ្រ៉េះត៍ (ឆ្នាំសាកល ៧៤៩) ពួកស្ហ៊ីអ្ាស់ក៏នៅតែមិនចុះសម្រុងនឹងពួកស្តេចខ៍លិហ្វត្រកូលអ្ាប់បាស់ដែរ ។
ឆ្នាំ ២០០ សករាជហ៊ីជ្រ៉េះត៍ (ឆ្នាំសាកល ៨១៥) កាលអ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ហ៍صلوات الله عليه والسلام បានចាកចេញពីម៉ាឌីណាស់ទៅកាន់តំបន់ឃូរ៉សាន ព្រះអង្គصلوات الله عليه والسلامបានកាត់តាមខេត្តគុំម ។ ផ្ទះដែលព្រះអង្គصلوات الله عليه والسلامបានស្នាក់នៅបានក្លាយទៅជាមជ្ឈមណ្ឌលសិក្សាអ៊ីស្លាម (ម៉ាដ្ឋ៉រសាស់ مَدْرَسَة) ក្រោយមក ។[3]
ឆ្នាំ ២០១ សករាជហ៊ីជ្រ៉េះត៍ (ឆ្នាំសាកល ៨១៦) ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ ម៉ាក់ស៊ូម៉ាស់سلام الله عليها បានមកដល់ទីក្រុង ក្រោយពីមានជម្ងឺមួយរយៈពេលខ្លី បានសោយព្រះទិវង្គតហើយត្រូវបានបញ្ចុះព្រះរាជសពនៅក្នុងទីក្រុងនេះ ។ ព្រះបូជនីយផ្នូរព្រះនាងسلام الله عليهاបានទៅជាបូជនីយដ្ឋានសម្រាប់សម្តែងសេចក្តីគោរពរបស់ស្ហ៊ីអ្ាស់ ។ បន្ទាប់មកទីក្រុងត្រូវហៅជាទូទៅថា "គុំម អាល់-មូក្កដ្ឋ៉ាស់ قم المقدس គុំមពិសិដ្ឋ" ។

រាប់សតវត្សរ៍តរៀងមក កិត្តិសព្ទទីក្រុងគុំមឮសុសសាយនិងមានឥទ្ធិពល ព្រោះទីក្រុងនេះជាមជ្ឈមណ្ឌលសិក្សាស្ហ៊ីអ្ាស់ធំបំផុត ។ សិក្ខាសាលាអ៊ីស្លាម (الحوزة العلمية) នៅទីក្រុងគុំមទៅជាពេញនិយមណាស់ក្រោយពីបដិវត្តន៍អ៊ីស្លាមនៃប្រទេសអ៊ីរ៉ង់ និងដោយសារសិក្ខាសាលាអ៊ីស្លាមនៃទីក្រុងណាយ៉ាហ្វបានអន់ថយដោយសារការសង្កត់សង្កិនពីរបបប្រឆាំងនៅប្រទេសអ៊ីរ៉ាក់ ។

៤.៣ សិក្ខាសាលាទីក្រុងគុំម

ទីក្រុងគុំមល្បីខាងសិក្ខាសាលានិងវិទ្យាស្ថានអ៊ីស្លាមច្រើន ដែលផ្តល់នូវការសិក្សាលំដាប់ខ្ពស់ ។ ទាំងអស់នេះសរុបជាហៅស្សាស់ (ហៅស្សាស់ អាល់-អ៊ីលមីយ៉ាស់ - សិក្ខាសាលាអ៊ីស្លាម (الحوزة العلمية) - ប្រភេទខ្លី) ដែលប្រជុំមជ្ឈមណ្ឌលនិងអង្គការអប់រំនិងស្រាវជ្រាវជាង ២០០ ដោយមានលោកអ្នកប្រាជ្ញនិងនិស្សិតមកពីជាង ៨០ ប្រទេស ជាង ៩០ ០០០ នាក់ ។

ចាប់តាំងពីស្ហ៊ីអ្ាស់ដំបូងបានមកដល់ក្នុងសតវត្សរ៍អ៊ីស្លាមទីមួយ សាលានិង ម៉ាដ្ឋ៉រសាស់ (មជ្ឈមណ្ឌលអប់រំ) ត្រូវបានរៀបចំឡើងដើម្បីសិក្សានិងបណ្តុះបណ្តាលផ្សព្វផ្សាយសិក្ខាបទព្រះធម៌របស់ព្រះសាស្តា

[2] តារីក្ កាឌ្ហីម គុំម (تاريخ قم) ទំព័រ ៣៨ ។

[3] សៃយីដ្ឋ អ៊ីបន្ទ ត៏វុស (سيد بن طاووس), ហ្វារហ៊ាស់ អាល់-ក៏រី (فرحة الغري) ទំព័រ ១០៥ ។

ﷺនិងព្រះរាជកុលដ្ឋានعليهم السلامព្រះអង្គﷺ ។

អ្នកដែលបានរៀបចំម៉ាដ្ទ៉រ៉សាស្ទ់ដំបូងបង្អស់គឺត្រកូល អាស្ញ់អ្ញុរី ដែលបានតាំងលំនៅនៅឯទីក្រុងគុ្មនាចុងសតវត្សរ៍ទីមួយនៃសករាជហ៊ុីច្ជរ៉េះត៍្ន ហើយបានបង្កើតហ៊ៅស៊្រាស្ទ់នៅទីនេះ ។ ពេលអ៊ីម៉ាំ អាល់-ស្វ៉ាឌិក្ជុ صلوات الله عليه والسلام បានឮឈ្មោះមជ្ឈមណ្ឌលនេះ ព្រះអង្គصلوات الله عليه والسلامបានប្រាប់ដំណឹងអនាគតរុងរឿងរបស់ទីក្រុងគុ្មម ។[4]

ហ៊ៅស៊្រាស្ទ់បានក្លាយទៅជាមជ្ឈមណ្ឌលសំខាន់ ដោយសារបុណ្យបារមីអ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ឋ៉صلوات الله عليه والسلامនាដើមសតវត្សរ៍ទីបីនៃសករាជហ្ស៊ីច្ជរ៉េះត៍្ន កាលព្រះអង្គصلوات الله عليه والسلامបានមកកាន់ទីនេះ (ស្នាក់នៅមុនទៅកាន់តំបន់ឃ្ជុរ៉សាន)។ ក្រោយមក ផ្ទះដែលអ៊ីម៉ាំصلوات الله عليه والسلامបានស្នាក់នៅត្រូវផ្លាស់ទៅជាម៉ាដ្ទ៉រ៉សាស្ទ់ឈ្មោះថា "អាល់-រ៉ដ្ឋ៉វីយ៉ាស្ទ់" ។[5]

ក៏ប៉ុន្តែក្រោយពីបានបញ្ចុះព្រះរាជសពព្រះនាង ហ្វាទ្ទីម៉ាស្ទ់ ម៉ាក្ញ៉ស្វ៉ូម៉ាស្ទ់سلام الله عليها នៅឯគុ្មមទើបអស់លោកអ្នកប្រាជ្ញស៊្វីអ្ញុស្ទ់ចាប់ផ្ដើមទៅប្រជុំគ្នាជុំវិញព្រះចេតិយព្រះនាងسلام الله عليها គុ្មមក៏មានឈ្មោះល្បីល្បាញជាមជ្ឈមណ្ឌលអប់រំសាសនាជាន់ខ្ពស់តាំងពីពេលនោះមក ។

ក្នុងអំឡុងពេលនេះមានលោកអ្នកប្រាជ្ញល្បីៗច្រើននាក់ ដូចជាលោក អាស៊្រម៉ាដ្ទ់ អ៊ីបន្វ អ៊ីសហ៊្រាក្ជុ អាស្ញ់អ្ញុរី គុ្មម៊ី (أحمد بن إسحاق الأشعري القمي - ទទួលអនិច្ចកម្ម ចន្លោះឆ្នាំ ២៦០ ស.ហ្ញ./ឆ្នាំសាកល ៨៧៣) និងឆ្នាំ ២៦០ ស.ហ្ញ./ឆ្នាំសាកល ៨៧៦) ជាដើម ដែលជាតំណាងរបស់អ៊ីម៉ាំ អាល់-អ្ញុស់ការីصلوات الله عليه والسلام នៅទីក្រុងគុ្មម ។ លោក អាស៊្រម៉ាដ្ទ់ អ៊ីបន្វ អ៊ីសហ៊្រាក្ជុ អាស្ញ់អ្ញុរី គុ្មម៊ី មានសំណាងបានទទួលនូវព្រះឯកសិទ្ធិបានឃើញព្រះរាជកុមារ អ៊ីម៉ាំ អាល់-ម៉ាស្ញ់ឌ្វីعجل الله فرجه ។

លោក អាស៊្រម៉ាដ្ទ់ អ៊ីបន្វ អ៊ីសហ៊្រាក្ជុ អាស្ញ់អ្ញុរី គុ្មម៊ី បានទទួលព្រះរាជបញ្ជាពីអ៊ីម៉ាំ អាល់-អ្ញុស់ការីصلوات الله عليه والسلام ឲ្យសាងម៉ាស់ឃ្ជិដ្ទមួយដែលចាស់ជាងគេសព្វថ្ងៃនេះនៅទីក្រុងគុ្មម ឈ្មោះ អាល់-ម៉ាស់ឃ្ជិដ្ទ អ៊ីម៉ាំ ។[6]

លោកអ្នកប្រាជ្ញត្រកូលគុ្មម៊ីដែលល្បីជាងគេ ក្នុងសតវត្សរ៍ទីបួននៃសករាជហ៊ុីច្ជរ៉េះត៍្នអាចជាលោក ស្ញែខ្ញ៉ អាប៊ូ យ៉ាក្ជុ៉ហ្វារ មូហ៊្រាំម៉ាដ្ទ់ អ៊ីបន្វ អ្ញុលី បាបាវ៉ៃហ្ញ៍ គុ្មម៊ី (أَبُو جَعْفَر مُحَمَّد ٱبْن عَلِيّ بَابَوَيْه ٱلْقُمِيّ) ដែលហៅជាសាមញ្ញថា ស្ញែខ្ញ៉ ស្វ៉ាឌុក្ជុ (អនិច្ចកម្មឆ្នាំ ៣៨១ ស.ហ្ញ./ឆ្នាំសាកល ៩៩១) ។ គេបានរាយការណ៍ថាលោកបានចាប់កំណើតមកដោយសារអ៊ីម៉ាំ អាល់-ម៉ាស្ញ់ឌ្វីعجل الله فرجه បានបួងសួងសូមអល់ឡោះហ្ញ៍عز وجل ។

ហ៊ៅស៊្រាស្ទ់កាន់តែមានឥទ្ធិពលឡើង ។ លោកអ្នកនិពន្ធនៃសតវត្សរ៍ទី ៦ ឈ្មោះ ស្ញែខ្ញ៉ អ្ញុប់ដ្វាល់-យ៉ាលិលរ៉ស៊្រី (عبد الجليل الرازى) បានរាយការណ៍ថាមានម៉ាដ្ទ៉រ៉សាស្ទ់ដំណើរការជាង ១០ នៅទីក្រុងគុ្មមសម័យលោក ។

ស្ដេចត្រកូល ស្វ៉ាហ្វារី ដែលបានសោយរាជ្យប្រទេសអ៊ីរ៉ង់ពីឆ្នាំ ៩០៥ សករាជហ្ស៊ីច្ជរ៉េះត៍្ន (ឆ្នាំសាកល ១៥០០) ដល់ឆ្នាំ ១១៣៥ សករាជហ្ស៊ីច្ជរ៉េះត៍្ន (ឆ្នាំ សាកល ១៧២៣) ជាអ្នកឧបត្ថម្ភហ៊ៅស៊្រាស្ទ់ ជួយផ្ដល់ថវិកានិងគាំទ្រការសាងសង់សាលាម៉ាដ្ទ៉រ៉សាស្ទ់ថ្មីៗ និងជួយស្ថាបនាគ្រឿងសម្ភារៈឲ្យប្រសើរឡើងសម្រាប់បណ្ដានិស្សិត ។ សម័យនោះឯងដែលគេបានសាងសង់មជ្ឈមណ្ឌល ម៉ាដ្ទ៉រ៉សាស្ទ់ ហ្វៃឌ្វីយ៉ាស្ទ់ (المدرسة الفيضية) ។

---

[4] មើលវគ្គទី ៤.៥ ខាងក្រោមស្ដីអំពីបារមីទីក្រុងគុ្មម ។

[5] ហ្វារហ៊្រាស្ទ់ អាល់-ក៊្ញ៉រី (فرحة الغري) ទំព័រ ១០៥ ។

[6] អាក្ញ៉យ៉ាន់ អាល់-ស៊្ញីអ្ញុស្ទ់ (أعيان الشيعة) ក្បាលទី ២ ទំព័រ ៤៧៨ ។

លោកអ្នកប្រាជ្ញល្បីៗសម័យនេះមាន មូឡា ស្វាដ្រ៉ា ស្ហ៊ីរ៉ាស៊ី (អ្នកនិពន្ធវណ្ណកម្ម អាល់-អាស់ហ្វារ) និងកូនប្រសាល្បីល្បាញពីរនាក់របស់ មុលឡា មុះហ្វ៉ាស៊ិន អាល់-ហ្វៃដ្ឋ៍ (ملا محسن الفيض) និង មុលឡា អ៊ុាប់ឌុល់-រ៉ស្សាក់ ហ្វៃយ៉ាដ្ឋ៍ (مُلّا عَبْدُ الرّزاق على بن حسين لاهیجی مشهور به فَيّاض)។ គេបានឲ្យដឹងថា ស្ហៃខ៍ បាហ្វាអ៊ី (الشيخ البهائي) បានប្រើពេលវេលាខ្លះនៅឯមជ្ឈមណ្ឌល ម៉ាដ្រ៉សាស់ ហ្វៃឌ្ហីយ៉ាស់ សម័យនេះ ។[7]

វត្តមានអស់លោកអ្នកប្រាជ្ញជំនាញកំពូលទាំងនេះនៅទីក្រុងគុម ជាការលើកស្ទួយធំនូវកិត្តិសព្ទហោ្វសាស់ឥទ្ធិពលរបស់អស់លោកនៅតែមានជាដរាបក្នុងរជ្ជកាលក្សត្រាត្រកូលក្វ៉ាជ៉ារ ដែលបានសោយរាជ្យនៅប្រទេសអ៊ីរ៉ង់ចន្លោះឆ្នាំ ១២០០ សករាជហ្ស៊ីជ្រ៉ោះត៍ (ឆ្នាំសាកល ១៧៨៥) និងឆ្នាំ ១៣៣៩ សករាជហ្ស៊ីជ្រ៉ោះត៍ (ឆ្នាំសាកល ១៩២០)។ នៅក្នុងសម័យនេះ ហោ្វសាស់នៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់អស់លោកអ្នកប្រាជ្ញជំនាញកំពូលៗដូចជា អាយ៉ាទុល្លោះហ្វ៍ មៀរស្សា អាប៊ូ អាល់-ក្វ៉ាស៊ីម អាល់-គុម្មី (ميرزا ابو القاسم القمي), អាយ៉ាទុល្លោះហ្វ៍ មៀរស្សា មូហ្វាំម៉ាដ់ ហ្វៃដ្ឋ៍ និង អាយ៉ាទុល្លោះហ្វ៍ ស្ហៃខ៍ អ៊ុាប់ដ្វាល់-ការីម អាល់-ហ្វាអ៊ីរី (អនិច្ចកម្មឆ្នាំ ១៣៥៥ ស.ហ្វ./ឆ្នាំសាកល ១៩៣៦)។

គេចាត់ទុក អាយ៉ាទុល្លោះហ្វ៍ អាល់-ហ្វាអ៊ីរី ជាអ្នកធ្វើឲ្យហោ្វសាស់ទីក្រុងគុមរស់រវើកឡើងវិញនិងជាអ្នកចាក់គ្រឹះមូលដ្ឋាននៃការរៀបចំហោ្វសាស់ពួថ្ងៃនេះ។ លោកជាអ្នកចាត់ចែងថ្នាក់និងមុខវិជ្ជាសិក្សា លោកជាអ្នកបង្កើតប្រព័ន្ធប្រកួតប្រឡង លោកជាអ្នកចាត់ឲ្យមានថវិកាឧបត្ថម្ភសម្រាប់និស្សិត និងជាអ្នករៀបចំឲ្យមានសំលៀកបំពាក់ស្មើភាពគ្នាសម្រាប់លោកអ្នកប្រាជ្ញ។

សម័យលោក ហោ្វសាស់ទទួលបាននូវកិត្តិនាមពីពិភពលោកទាំងមូល និស្សិត ៣០០០ នាក់ចោមគ្នានៅទីក្រុងគុមដើម្បីសិក្សា។ លោកអ្នកប្រាជ្ញល្បីៗច្រើនអ្នកបានសិក្សានៅក្រោមការឧបត្ថម្ភរបស់លោក។ អស់លោកអ្នកប្រាជ្ញល្បីៗទាំងនេះគឺ៖ អាយ៉ាទុល្លោះហ្វ៍ ស្ហៃខ៍ មូហ្វាំម៉ាដ់ អ៊ុាលី អារ៉ាគី (محمد علي الأراكي), អាយ៉ាទុល្លោះហ្វ៍ សៃយីដ្ទ មូហ្វាំម៉ាដ់ រីដ្ឋ៍ អាល់-គុលប៉ៃកានី, អាយ៉ាទុល្លោះហ្វ៍ សៃយីដ្ទ រូហ៊ុល្លោះហ្វ៍ អាល់-ឃ៉ុមៃនី (روح الله الخميني)។

ក្រោយពីអាយ៉ាទុល្លោះហ្វ៍ អាល់-ហ្វាអ៊ីរី បានទទួលអនិច្ចកម្ម ការរៀបចំ គ្រប់គ្រងហោ្វសាស់ធ្លាក់ទៅក្នុងការទទួលខុសត្រូវរបស់អាយ៉ាទុល្លោះហ្វ៍ សៃយីដ្ទ មូហ្វាំម៉ាដ់ ហ៊ុជ្ជយ៉ាត់ (محمد الحجة) បន្ទាប់មកបានទៅអាយ៉ាទុល្លោះហ្វ៍ សៃយីដ្ទ ស្វាដ្រ៉ រ៍ អាល់-ឌីន ស្វាដ្រ៉រ៍ (صدر الدين الصدر) បន្ទាប់មកបានទៅអាយ៉ាទុល្លោះហ្វ៍ សៃយីដ្ទ មូហ្វាំម៉ាដ់ តាគ៊ី ខ៍វ៉ាន់សារី (سید محمد تقی خوانساری)

បន្ទាប់ពីនោះ ដល់សម័យលោកអ្នកប្រាជ្ញឯក អាយ៉ាទុល្លោះហ្វ៍ សៃយីដ្ទ ហ៊្សៃសែន៍ (حسين البروجردي អនិច្ចកម្មឆ្នាំ ១៣៨០ ស.ហ្វ./ឆ្នាំសាកល ១៩៦០)។ ហោ្វសាស់បានឈានដល់កម្រិតខ្ពស់ត្រដែតថ្មីក្រោមការដឹកនាំរបស់លោក។ លោកបានសាងម៉ាស់ឃ៊ិដ្ទធំក្បែរព្រះចេតិយព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស់ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស់ﷺ ឈ្មោះថា "ម៉ាស់ឃ៊ិដ្ទ អាក់ស្ដាំ (مسجد اعظم)"។

បន្ទាប់ពីបដិវត្តន៍អ៊ីស្លាមនៅប្រទេសអ៊ីរ៉ង់បានជ័យជំនះ សម្ពាធនយោបាយលើហោ្វសាស់ លើលោកអ្នកប្រាជ្ញសាសនានិងលើនិស្សិត ត្រូវលើកចេញ។ សកម្មភាពរបស់ហោ្វសាស់ក៏បានរីកចម្រើនកើនឡើង។

---

[7] តារីក្ខ ម៉ាស្ហ៍ហ្វាប៊ី គុម (تاريخ مذهبی قم) ទំព័រ ១៣១។

សម័យបច្ចុប្បន្ន ក្រុមប្រឹក្សាអ្នកប្រាជ្ញជាន់ខ្ពស់ តែងតាំងដោយលោកអគ្គប្រមុខ និងអាយ៉ាទុល្លឡោះហ្វ៍ជាន់ខ្ពស់ (ម៉ារ៉យ៉ិអ៍ مراجع) ជាអ្នកត្រួតត្រាហៅស៊ាស្ទំ ។ ក្រោមការត្រួតត្រារបស់ក្រុមប្រឹក្សានេះ ស្ថាប័នរដ្ឋបាលជាអ្នកចាត់ចែងការបណ្តុះបណ្តាលផ្នែកសាសនារបស់និស្សិតជាង ៤០០០០ នាក់នៅទីក្រុងគុម ។

៤.៤ កន្លែងឯទៀតនៅរាជធានីគុមដែលគួរចាប់អារម្មណ៍

-សារមន្ទីរព្រះបូជនីយចេតិយ

សារមន្ទីរដែលហៅថា "សារមន្ទីរ អាស្តាន" ស្ថិតជាប់នឹងមជ្ឈដ្ឋានម៉ាដ្រ័សាស្ទ ហ្វៃឌ្ហីយ៉ាស្ទ ទល់នឹងទីធ្លាថ្មី ។ សារមន្ទីរនេះដាក់តាំងអំណោយនិងកេរដំណែលផ្សេងៗឲ្យទៅព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ទ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស្ទ ﷺ ច្រើនកាលមកហើយដោយបណ្តាអ្នកមានចិត្តសប្បុរសនានា ។

មុនបង្កើតសារមន្ទីរក្នុងឆ្នាំ ១៣១៤ សករាជហ៊្សីច្រ៉េាះត៍ (ឆ្នាំសាកល ១៨៩៧) ទ្រព្យអំណោយទាំងអស់របស់ព្រះបូជនីយចេតិយដែលត្រូវបានដាក់តាំងសព្វថ្ងៃនេះ ត្រូវទុកនៅឯកន្លែងនីមួយដែលហៅថា "រតនាគារ" ។ បន្ទាប់ពីរងការលួចច្រើនលើកចុងរជ្ជកាលស្តេចត្រកូលស្វ៉ហ្វាវី រតនវត្ថុទាំងនោះត្រូវអភិរក្សដោយឆ្មាំព្រះបូជនីយចេតិយ ។

ឆ្នាំ ១៩៩២ ឆ្នាំសាកល សារមន្ទីរបាននូវវត្ថុអំណោយថែមទៀត ហេតុដូច្នេះ ជាន់ខាងក្រោមដីរបស់អគារត្រូវស្ថាបនាភ្ជាប់ទៅនឹងសារមន្ទីរ ។ លទ្ធផលក្រោយពីស្ថាបនារួច ជាន់ខាងក្រោមដីនោះក្លាយទៅជាសារមន្ទីរដែលមានច្រើនវិចិត្រសាល ដោយមានសាលចាត់ការ មានកន្លែងតាំងបង្ហាញ មានកន្លែងជួសជុលប្រមាណ ១០០០ ម៉ែត្រក្រឡា ។ ពីរជាន់អគារជាកន្លែងតាំងបង្ហាញ រាប់បញ្ចូលកម្រាលព្រំថ្លៃៗ ប្រាក់កាក់ សិល្បកម្ម ព្រះគម្ពីរគួរអានសរសេរដោយដៃដ៏កម្រៗ ។

-ម៉ាស់យ៉ិដ្ឋ យ៉ាំការ៉ន់ (مسجد جمکران)

ម៉ាស់យ៉ិដ្ឋនេះត្រូវសាងសង់ឡើងឆ្នាំ ២៩៣ នៃសករាជហ៊្សីច្រ៉េាះត៍ (ឆ្នាំសាកល ៩០៦) នាពេលអ៊ីម៉ាំ ម៉ាស្ទ់ឌី عجل الله فرجك ចូល កុយបាស្ទ ស៊្វុក្ក័រ (الْغَيْبَةُ الصُّغْرَى ពេលកុយបាស្ទតូច ពោលគឺកំបាំងខ្លួនពីភ្នែកសត្វលោកមួយរយៈពេលខ្លី) និងតាមការណែនាំរបស់ព្រះអង្គ عجل الله فرجك ។

ម៉ាស់យ៊ិដ្ឋ យ៉ាំការ៉ន់ (مسجد جمكران)

អាយ៉ាទុល្លោះហ្វ៍ សៃយីដ្ឋ ស្វាហ្វាប់ អាល់-ឌីន អាល់-ម៉ារអ៊ុស្ស៊ី អាល់-ណាយ៉ាហ្វី (កើតឆ្នាំ ១៣១៥ ស.ហ្វ./ឆ្នាំសាកល ១៨៩៨ , អនិច្ចកម្មឆ្នាំ ១៤១១ ស.ហ្វ./ឆ្នាំសាកល ១៩៩១) បានសរសេរថា៖ "ម៉ាស់យ៊ិដ្ឋនេះត្រូវបានសាងសង់ឡើងដើមកុយ់បាស្ទ... ។[8] គេបានឃើញអ៊ីម៉ាំ អាល់-ម៉ាស្ទ៉ូឌី عجل الله فرجك ឥតខាន នៅឯម៉ាស់យ៊ិដ្ឋនេះតាំងពីពេលនោះមក... ។ ស្ហៃខ៍ ស្វ៍ឌុក្ក (الشيخ الصدوق) បានពង្រីកម៉ាស់យ៊ិដ្ឋនេះ ។ សម័យរជ្ជកាលស្ដេចត្រកូលស្វ៍ហ្វាវី គេបានជួសជុលម៉ាស់យ៊ិដ្ឋនេះច្រើនដង... ។ ខ្ញុំបានឃើញផ្ទាល់ភ្នែក នូវអព្ភូតហេតុអស្ចារ្យនៅឯម៉ាស់យ៊ិដ្ឋនេះ... ។ និយាយឲ្យខ្លី ទីនេះពិតជាកន្លែងមួយដែលអ៊ីម៉ាំ ម៉ាស្ទ៉ូឌី عجل الله فرجك ទៅមកញឹកញយ ។ បន្ទាប់ ម៉ាស់យ៊ិដ្ឋ សាស្ទ៉ូឡាស្ទ (مسجد السهلة) នៃទីក្រុងគូហ្វាស្ទ ម៉ាស់យ៊ិដ្ឋនេះជាកន្លែងមួយដែលគេអាចឃើញអ៊ីម៉ាំ ម៉ាស្ទ៉ូឌី عجل الله فرجك ។"[9]

ម៉ាស់យ៊ិដ្ឋនេះស្ថិតនៅឆ្ងាយពីទីក្រុងគូម ៦ គីឡូម៉ែត្រ នៅទិសខាងត្បូងឆៀងកើត ។ មនុស្សកុះករទៅកាន់ម៉ាស់យ៊ិដ្ឋនេះ ជាពិសេសរាល់យប់ថ្ងៃអង្គារ ។ យោលតាមសេចក្ដីរាយការណ៍ច្រើន នេះគឺយប់ដែលអ៊ីម៉ាំ عجل الله فرجك មកកាន់ម៉ាស់យ៊ិដ្ឋនេះ ។

-មូស្វ្ហល់ឡា គូដ្ធស៍

ម៉ាស់យ៊ិដ្ឋធំស្ថិតនៅក្បែរវិសាលដ្ឋាន ស្វ៍ហ្វាអ៊ីយ៉ាស្ទ (صفائيه) ក្បែរទីក្រុងគូមជាកន្លែងធ្វើនមស្ការប្រចាំថ្ងៃសុក្រ (ស្វ៍ឡាត់ថ្ងៃសុក្រ) ។ សព្វថ្ងៃនេះ (ទសវត្សរ៍ ២០០០) អ៊ីម៉ាំដឹកនាំស្វ៍ឡាត់ថ្ងៃសុក្របីនាក់គឺ៖ អាយ៉ាទុល្លោះហ្វ៍ អ៊ុលី មេស្ហគីនី (علي مشكيني), អាយ៉ាទុល្លោះហ្វ៍ អ៊ីបរ៉ហ្វីម អាមីនី (إبراهيم أميني) និង អាយ៉ាទុល្លោះហ្វ៍ យ៉ាវ៉ាឌី អាមូលី (الجوادي الآملي) ។

---

[8] រឿងលំអិតនៃការសាងសង់ម៉ាស់យ៊ិដ្ឋនេះ សូមអានសាត្រា ប៊ីហ្ការ អាន់វ៉ារ (بحار الأنوار) ក្បាលទី ៣ ទំព័រ ១៧៥ ។

[9] ជីវប្រវត្តិរបស់អាយ៉ាទុល្លោះហ្វ៍ ស្វាហ្វាប់ អាល់-ឌីន ម៉ារអ៊ុស្ស៊ី ណាយ៉ាហ្វី, បារ សេទីក នូរ (بر ستيغ نور) ទំព័រ ៩៤ ។

ដំបូលដោមទឹកប្រាក់ចម្រុះពណ៌ដ៏ធំពីលើម៉ាស់យិុដ្ធដ៏ស្អាតនេះ ដែលកំពុងតែសាងសង់ (ក្នុងទសវត្សរ៍ ២០០០) ជាគ្រឿងសម្គាល់ច្បាស់នៅទីក្រុងគុ្មម ។

-ព្រះចេតិយនានារបស់ព្រះរាជបុត្ររបស់អ៊ីម៉ាំعليهم السلام

សមាជិកច្រើននៃព្រះរាជកុលដ្ឋានعليهم السلامបានភៀសខ្លួនទៅប្រទេសអ៊ីរ៉ង់ បន្ទាប់ពី អ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ធ៏صلوات الله عليه والسلام បានចាកចេញទៅកាន់តំបន់ឃ្ហូរ៉សាន ។ ក្រោយពីអ៊ីម៉ាំصلوات الله عليه والسلامបានបូជាព្រះជន្ម សមាជិកព្រះរាជកុលដ្ឋាន عليهم السلام មួយចំនួនធំបានមករស់នៅឯទីក្រុងគុ្មមដែលជាមជ្ឈមណ្ឌលស្ហ៊ីអ៊ាស្ហ៊ុធំសម័យនោះ ។ តាមការស្មាន មានផ្នូរប្រមាណ ៤០០ របស់បណ្តាសមាជិកព្រះរាជកុលដ្ឋានរបស់អ៊ីម៉ាំعليهم السلام (អ៊ីម៉ាំ ស្ហាដេ្ទះហ្ទ៍ إمام زاده អ្នកកើតមកពីអ៊ីម៉ាំعليهم السلام) នៅទីក្រុងគុ្មម ។[10]
ផ្នូររបស់បណ្តាសមាជិកព្រះរាជកុលដ្ឋានមួយចំនួនរបស់អ៊ីម៉ាំعليهم السلام នៅក្នុងព្រះចេតិយព្រះនាង ហ្វាទិ៍ម៉ាស្ហុ ម៉ាក់ស្ហ៊ូម៉ាស្ហុسلام الله عليها ស្ថិតនៅកន្លែងផ្សេងៗក្នុងព្រះចេតិយ ខ្លះមានដោមតូចៗពីលើ ។ សព្វថ្ងៃ សាលដែលមានផ្នូរបណ្តាសមាជិកព្រះរាជកុលដ្ឋានមួយចំនួនរបស់អ៊ីម៉ាំعليهم السلامនៅខាងក្នុងនោះ គេប្រើជាការិយាល័យដែររបស់នាយកដ្ឋានផ្សេងៗដែលទទួលខុសត្រូវព្រះចេតិយ ។
ផ្នូរឯទៀតមាននៅកន្លែងផ្សេងៗជុំវិញទីក្រុងគុ្មម ដូចជា៖

-ផ្នូរ មូសា អាល់-មូបារក្ហ៊អ៊្ញ (موسی المبرقع) បុត្ររបស់អ៊ីម៉ាំ អាល់-តាគ្គីصلوات الله عليه والسلام នៅឯ វិសាលដ្ឋាន អាស្ទារ ។ នៅទីនោះមានកន្លែងបញ្ចុះសពមួយធំដែរហៅថា "ស្ហេហោល អាក់តារ៉ន់ (چهل اختران)" ដែលទុកជាទីបញ្ចុះសពបណ្តាអស់បុគ្គលដែលជារាជបុត្ររាជនត្តារបស់ព្រះសាស្តាមូហាំម៉ាដ្ទ៍صلى الله عليه وآله وسلم ។

-ផ្នូរ អ៊ីម៉ាំ ស្ហាដេ្ទះហ្ទ៍ អាស្ហ៊ុម៉ាដ្ទ៍ ចៅរបស់អ៊ីម៉ាំ អាល់-ស្ហ៊ដ្ឌិក្កصلوات الله عليه والسلام នៅឯ "ដ្ទារវ៉ាស្ហេះហ្ទ៍ កូល់អេះហ្ទ៍ (دروازه قلعه)" នៅប៉ែកខាងត្បូងនៃទីក្រុងគុ្មម ។

-ផ្នូរ អ៊ាលី អ៊ីបនូ យ៉ាក់ហ្វារ នៅឯ "ស្ហាហ្ទារ ម៉ារដ្ទាន់ (چهار مردان)" ។

មានកំណត់ហេតុមួយថា រាល់ពេលដែលគេទៅគោរពចំពោះចេតិយរបស់អស់រាជបុត្ររាជនត្តារបស់ព្រះសាស្តាមូហាំម៉ាដ្ទ៍صلى الله عليه وآله وسلم ដែលមានសទ្ធាជ្រះថ្លាទាំងអស់នេះ គេគប្បីសម្តែងសេចក្តីគោរពដោយថា៖[11]
اَلسَّلاَمُ عَلَيْكَ أَيُّها اَلسَّيِّدُ الزَّكِيُّ، الطَّاهِرُ الْوَلِيُّ، وَ الدَّاعِي الْحَفِيُّ، أَشْهَدُ أَنَّكَ قُلْتَ حَقّاً وَ نَطَقْتَ حَقّاً وَ صِدْقاً وَ دَعَوْتَ إِلَى مَوْلاَيَ وَ مَوْلاَكَ عَلاَنِيَةً وَ سِرّاً، فَازَ مُتَّبِعُكَ وَ نَجَا مُصَدِّقُكَ وَ خَابَ وَ خَسِرَ مُكَذِّبُكَ وَ الْمُتَخَلِّفُ عَنْكَ، اِشْهَدْ لِي بِهَذِهِ الشَّهَادَةِ لِأَكُونَ مِنَ الْفَائِزِينَ بِمَعْرِفَتِكَ وَ طَاعَتِكَ وَ تَصْدِيقِكَ وَ اِتِّبَاعِكَ، وَ السَّلاَمُ عَلَيْكَ يَا سَيِّدِي، وَ اِبْنَ سَيِّدِي، أَنْتَ بَابُ اَللَّهِ الْمُؤْتَى مِنْهُ وَ الْمَأْخُوذُ عَنْهُ، أَتَيْتُكَ زَائِراً وَ حَاجَاتِي لَكَ مُسْتَوْدِعاً، وَ هَا أَنَا ذَا أَسْتَوْدِعُكَ دِينِي وَ أَمَانَتِي وَ خَوَاتِيمَ عَمَلِي وَ جَوَامِعَ أَمَلِي إِلَى مُنْتَهَى أَجَلِي، وَ اَلسَّلاَمُ عَلَيْكَ وَ رَحْمَةُ اَللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ.

[10] ហ្ហាដ្ទ៍រ៉ត់ ម៉ាក់ស្ហ៊ូម៉ាស្ហុ ហ្វាទិ៍ម៉ាស្ហុ ឌ្ហូម (حضرت معصومه فاطمه دوم) ទំព័រ ២៧២ ។
[11] ប៊ីហ្ហារ អាល់-អាន់វ៉ារ (بحار الأنوار) ក្បាលទី ១០២ ទំព័រ ២៧២ ។

៩.៥ ពាក្យពេចន៍ហាឌីស្ទស្ដីអំពីបារមីរាជធានីគុំម

មានពាក្យពេចន៍ហាឌីស្ទមកពីព្រះសាស្ដា ﷺ និងអ៊ីម៉ាំ عليهم السلام ស្ដីអំពីបារមីរបស់រាជធានីគុំម ។ សូមលើកយកមកនូវពាក្យពេចន៍ហាឌីស្ទខ្លះដូចតទៅ ។

១. អាុហ្វហ្សាន បាស្វរី បានរាយការណ៍ថាអ៊ីម៉ាំ អាល់-ស្វឌិក្ក صلوات الله عليه والسلام បានសួរលោកថា៖

أَتَدْرِي لِمَ سُمِّيَتْ قُمّ قُمّ

"លោកដឹងទេថាហេតុអ្វីគេហៅគុំមថា "គុំម" ?

ខ្ញុំបានតបថា៖ "មានតែអល់ឡោះហ៍ عز وجل ព្រះសាស្ដា ﷺ និងព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام ទេដែល ដឹងជាងគេ ។" អ៊ីម៉ាំ صلوات الله عليه والسلام មានវចនៈថា៖

إِنَّمَا سُمِّيَتْ قُمّ، لِأَنَّ أَهْلَها يَجْتَمِعُونَ مَعَ قائِمِ آلِ مُحَمَّدٍ وَيَقُومُونَ مَعَهُ، وَيَسْتَقيمُونَ عَلَيْهِ وَيَنْصُرُونَهُ. (بحار الأنوار – ج ٥٧ – الصفحة ٢١٦ – ح٣٨ internet)

"គេហៅគុំមដូចនេះពីព្រោះប្រជានិករគុំម នឹងប្រជុំគ្នាជុំវិញអ៊ីម៉ាំខ្ជាប់ខ្ជួនរបស់ព្រះរាជកុលដ្ឋាន عليهم السلام ព្រះសាស្ដា ﷺ [កុំអ៊ីម អាលី មូហ៊ាំម៉ាដ្ឌ ﷺ អ៊ីម៉ាំ ម៉ាស្វឌី عجل الله فرجه] ។ ពួកគេនឹងប្រួតគ្នាជាគោលជំហរតែមួយនៅក្រោមទង់ព្រះអង្គ عجل الله فرجه ។ ស្មោះត្រង់ចំពោះព្រះអង្គ عجل الله فرجه ជំនួយគាំទ្រព្រះអង្គ عجل الله فرجه ។"[12]

២. ព្រះសាស្ដា ﷺ មានព្រះវចនៈថាកាលព្រះអង្គ ﷺ ឡើងមិអ្រ៉ាជ់ ព្រះអង្គ ﷺ ឃើញដែនដីមួយប្លែកពីគេទាក់ទាញអារម្មណ៍ព្រះអង្គ ﷺ ។ ព្រះអង្គ ﷺ បានសួរយ៉ិបរ៉អ៊ីល عليه السلام អំពីដែនដីនេះ ។ យ៉ិបរ៉អ៊ីល عليه السلام បានតបថា៖

بُقْعَةُ شيعَتِكَ وَشيعَةِ وَصِيِّكَ عَلِيٍّ (بحار الأنوار ج٦٠ ص٢٣٨)

"នេះគឺដែនដីស្ទីអាុស់ព្រះអង្គ ﷺ និងស្ទីអាុស់អាលី صلوات الله عليه والسلام ព្រះឧត្ដរាធិការី صلوات الله عليه والسلام របស់ព្រះអង្គ ﷺ ។"

នៅដើមហាឌីស្ទ គេបានឲ្យដឹងថាព្រះសាស្ដា ﷺ បានបណ្ដេញស្ហៃតន لعنه الله ចេញពីដែនដីនេះថា៖

قُمْ يا مَلْعُونُ

"ចេញឆ្ងាយទៅបុគ្គលត្រូវបណ្ដាសា !"

ឈ្មោះថា "គុំម" បានកើតមានឡើងដូចនេះឯង ។[13]

៣. អ៊ីម៉ាំ អាល់-កាស្ទិម صلوات الله عليه والسلام មានវចនៈថា៖

قُمُّ عُشُّ آلِ مُحَمَّدٍ وَ مَأْوَى شِيعَتِهِمْ، وَ لَكِنْ سَيَهْلِكُ جَمَاعَةٌ مِنْ شَبَابِهِمْ بِمَعْصِيَةِ آبَائِهِمْ وَ الِاسْتِخْفَافِ وَ السُّخْرِيَّةِ بِكُبَرَائِهِمْ وَ مَشَايِخِهِمْ، وَ مَعَ ذَلِكَ يَدْفَعُ اَللَّهُ عَنْهُمْ شَرَّ اَلْأَعَادِي وَ كُلَّ سُوءٍ. (بحار الأنوار ج٥٧ ص٢١٤ internet)

"គុំមជាគ្រឹះស្ថានរបស់គ្រួសារ عليهم السلام មូហ៊ាំម៉ាដ្ឌ ﷺ និងជាព្រះបូជនីយដ្ឋានរបស់ស្ទីអាុស់ពួកគេ عليهم السلام ។ តែ

---

[12] ប៊ីហ៊ារ អាល់-អាន់វ៉ារ (بحار الأنوار) ក្បាលទី ៦០ ទំព័រ ២១៦ ។ តារីក្ហ កាឌីម គុំម (تاريخ قم) ទំព័រ ១០០ ។

[13] ប៊ីហ៊ារ អាល់-អាន់វ៉ារ (بحار الأنوار) ក្បាលទី ១៨ ទំព័រ ៤០៧ ។ ស្ហៃខ្ទ័ ស្វឌុក្ក, អ៊ីឡាល់ អាល់-ស្ហារ៉អ៊ីអ៊ (عِلَل الشَّرائع) ទំព័រ ៥៧២ ។

បណ្តាកូនចៅជំនាន់ក្រោយមួយក្រុមរបស់ពួកគេនិងត្រូវ វិនាសព្រោះពួកគេល្មើសបង្គាប់បណ្តាឪពុកខ្លួន ។ ក្រុមនេះនឹងបង្គាប់តម្លៃនិងប្រមាថមើលងាយបណ្តាអ្នកមានបុណ្យស័ក្តិនិងបណ្តាចាស់ទុំ ។ តែអល់ឡោះហ្ទ៍ﷻនឹងការពារពួកគេ (អ្នកស្រុកគុំម) ពីបំណងអាក្រក់របស់ពួកសត្រូវនិងពីព្រឹត្តិការណ៍មិនល្អ ។"[14]

៤. អ៊ីម៉ាំ អាល់-កាស្ទ៊ីមصلوات الله عليه والسلامមានវចនៈថា៖

رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ قُمَّ يَدْعُو اَلنَّاسَ إِلَى اَلْحَقِّ، يَجْتَمِعُ مَعَهُ قَوْمٌ كَزُبَرِ اَلْحَدِيدِ، لاَ تُزِلُّهُمُ اَلرِّيَاحُ اَلْعَوَاصِفُ، وَ لاَ يَمَلُّونَ مِنَ اَلْحَرْبِ، وَ لاَ يَجْبُنُونَ، وَ عَلَى اَللَّهِ يَتَوَكَّلُونَ، وَ اَلْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ. (بحار الأنوار ج٥٧ ص٢١٦ internet)

"បុរសអ្នកស្រុកគុំមម្នាក់នឹងហៅមនុស្សទៅរកសច្ចធម៌ ។ បុរសមួយក្រុមនឹងត្រូវទាក់ទាញចិត្តទៅរកបុរសនោះដូចកម្ទេចដែកទៅរកលោហាកាន្ត (មេដែកឆក់) ។ ព្យុះសង្ឃរាមិនធ្វើឲ្យពួកគេរង្គើរង្គោះទេ ។ ពួកគេនឹងមិនរលាស់ខ្លួនចេញពីសង្គ្រាមទេ ពួកគេនឹងមិនខ្លាចទេ ។ ពួកគេនឹងទុកចិត្តអល់ឡោះហ្ទ៍ﷻ ។ អវសាន[ល្អ]នឹងបានទៅលើបណ្តាអ្នកមានសទ្ធាស៊ប់ចិត្ត ។"[15]

៥. អ៊ីម៉ាំ អាល់-ស្វ៍ឌិក្វصلوات الله عليه والسلام មានវចនៈថា៖

سَتَخْلُو كُوفَةُ مِنَ الْمُؤمِنينَ وَ يَأْزِرُ عَنهَا الْعِلْمُ كَما تَأزِرُ الحَيَّةُ فى جُحْرِها، ثُمَّ يَظْهَرُ الْعِلْمُ بِبَلْدَةٍ يُقالُ لَها قُمُّ، وَ يَصيرُ مَعْدِناً لِلْعِلْمِ وَ الفَضْلِ حَتَّى لاَ يَبْقَى فِي الأَرْضِ مُسْتَضْعَفٌ فى اَلدِّينِ حَتَّى الْمُخَدَّراتِ فِي الْحِجالِ، وَ ذلِكَ عِنْدَ قُرْبِ ظُهُورِ قائِمِنَا (بحار الأنوار ج٥٧ ص٢١٣ internet)

"បន្តិចទៀតគូហ្វាស្ងាត់នឹងឃែតគ្មានអ្នកមានសទ្ធាជ្រះថ្លា ។ ចំណេះនឹងចាកចេញ ពីគូហ្វាស្ងាត់ដូចពស់ចេញពីក្នុងជម្រកវា ។ បន្ទាប់មកចំណេះនឹងលេចឡើងនៅឯទឹកដីមួយដែលហៅថាគុំម ។ កន្លែងនោះនឹងទៅជាមជ្ឈដ្ឋាននៃចំណេះវិជ្ជានិងគុណបុណ្យ ។ នឹងពុំមាននរណាមួយ ទោះបីស្រ្តីនៅក្នុងផ្ទះក៏ដោយ មិនស្គាល់ព្រះសាសនារបស់អល់ឡោះហ្ទ៍ﷻទេ ។ កាលនោះនឹងជិតដល់ពេលអាល់-ក្វ៉អ៊ីមعجل الله فرجه (អ៊ីម៉ាំ ម៉ាស្ទ់ឌីعجل الله فرجه) យើងងើបឡើង ។"[16]

---

[14] ប៊ីហ្ញារ អាល់-អាន់វ៉ារ (بحار الأنوار) ក្បាលទី ៦០ ទំព័រ ២១៤ ។ តារីក្ហ កាន្ទីម គុំម (تاريخ قم) ទំព័រ ៩៨ ។

[15] ប៊ីហ្ញារ អាល់-អាន់វ៉ារ (بحار الأنوار) ក្បាលទី ៦០ ទំព័រ ២១៦ ។ តារីក្ហ កាន្ទីម គុំម (تاريخ قم) ទំព័រ ១០០ ។

[16] ប៊ីហ្ញារ អាល់-អាន់វ៉ារ (بحار الأنوار) ក្បាលទី ៦០ ទំព័រ ២១៣ ។ តារីក្ហ កាន្ទីម គុំម (تاريخ قم) ទំព័រ ៩៥ ។

៥. ការទៅគោរពព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស៊ុ ម៉ាក់ស៊ូម៉ាស៊ុ سلام الله عليها

៥.១ ផលបុណ្យនៃការទៅគោរពព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស៊ុ ម៉ាក់ស៊ូម៉ាស៊ុ سلام الله عليها

មានពាក្យពេចន៍ហាឌីស្ហច្រើនពីអ៊ីម៉ាំ عليهم السلام ស្ដីអំពីរង្វាន់ដែលបានទៅលើបណ្ដាអ្នក ដែលទៅគោរព (ស៊ីយ៉ារ៉ោះត៍) មហាស្ត្រីអង្គនេះ سلام الله عليها ។ សូមលើកយកមកបង្ហាញជូននូវពាក្យពេចន៍ហាឌីស្ហខ្លះដូចតទៅ ។

១. អ៊ីម៉ាំ អាល់-ស្វ៉ាឌិក صلوات الله عليه والسلام មានវចនៈថា៖

وَ سَتُدْفَنُ فِيهَا اِمْرَأَةٌ مِنْ أَوْلَادِي تُسَمَّى فَاطِمَةَ، فَمَنْ زَارَهَا وَجَبَتْ لَهُ اَلْجَنَّةُ (بحار الأنوار ج٥٧ ص٢١٦ internet)

"មហាស្ត្រីមួយអង្គក្នុងបណ្ដាកូនចៅខ្ញុំ صلوات الله عليه والسلام ឈ្មោះ ហ្វាទីម៉ាស៊ុ នឹងត្រូវបញ្ចុះសាកសពនៅឯគុម ។ អ្នកណាទៅគោរព[ព្រះចេតិយ]ព្រះនាង អ្នកនោះត្រូវតែបានចូលឋានសួគ៌ ។" (بحار الأنوار 57: 216)[1]

២. អ៊ីម៉ាំ អាល់-ស្វ៉ាឌិក صلوات الله عليه والسلام មានវចនៈដែរថា៖

أَنَّ زِيَارَتَهَا تَعْدِلُ اَلْجَنَّةَ. (بحار الأنوار ج٩٩ ص٢٦٧ internet)

"ទៅគោរពព្រះនាង سلام الله عليها បាននូវឋានសួគ៌ ។"[2]

៣. សាក់ដ៏ អ៊ីបនូ សាក់ដ៏ អាល់-អាស្ហ់អារី មានប្រសាសន៍ថាខ្ញុំបានសួរអ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ហ៍ صلوات الله عليه والسلام អំពីរង្វាន់ដែលបានដោយសារទៅធ្វើគារវៈកិច្ចចំពោះព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស៊ុ ម៉ាក់ស៊ូម៉ាស៊ុ سلام الله عليها ។ អ៊ីម៉ាំ صلوات الله عليه والسلام បានឆ្លើយថា៖

مَنْ زارَها فَلَهُ الجنّة (عيون الأخبار ج٢ ص٢٦٧ internet)

"អ្នកណាទៅគោរពចំពោះ[ព្រះបូជនីយស្ថាន]ព្រះនាង سلام الله عليها រង្វាន់អ្នកនោះគឺឋានសួគ៌ ។"
(عيون الأخبار 2: 267)[3]

៤. អ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ហ៍ صلوات الله عليه والسلام មានវចនៈដែរថា៖

مَنْ زارَها عارِفاً بِحَقِّها فَلَهُ الجنّة (بحار الأنوار ج٩٩ ص٢٦٥ internet)

"អ្នកណាទៅគោរព[ព្រះបូជនីយស្ថាន]ព្រះនាង سلام الله عليها ដោយដឹងនិងយល់ច្បាស់នូវបុណ្យបារមីខ្ពស់របស់ព្រះនាង سلام الله عليها រង្វាន់អ្នកនោះគឺឋានសួគ៌ ។"[4]

៥. អ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ហ៍ صلوات الله عليه والسلام មានវចនៈទៀតថា៖

مَنْ زار الْمَعْصُومَةَ بِقُمّ كَمَنْ زارَني. (رياحين الشريعة)

---

[1] ប៊ីហ្ហារ អាល់-អាន់វ៉ារ (بحار الأنوار) ក្បាលទី ៤៨ ទំព័រ ៣១៧, ក្បាលទី ៦០ ទំព័រ ២១៦, ក្បាលទី ១០២ ទំព័រ ២៦៦ ។

[2] ប៊ីហ្ហារ អាល់-អាន់វ៉ារ (بحار الأنوار) ក្បាលទី ៦០ ទំព័រ ២១៩ ។

[3] អ៊ុយូន អាល់-អាក់បារ អាល់-រីដ្ហ៍ (عُيُون أَخْبَار ٱلرِّضَا) ក្បាលទី ២ ទំព័រ ២៦៧ ។

[4] ប៊ីហ្ហារ អាល់-អាន់វ៉ារ (بحار الأنوار) ក្បាលទី ៤៨ ទំព័រ ៣១៧ ។

"អ្នកណាទៅគោរព ម៉ាក់ស៊្ទូម៉ាស៊ូ سلام الله عليها នៅឯគុម ដូចអ្នកនោះបានទៅគោរពខ្ញុំ صلوات الله عليه والسلام ដែរ ។"[5]

អ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ហ៊ំ صلوات الله عليه والسلام មានវចនៈទៀតថា៖

أَلَا فَمَنْ زَارَنِي وَ هُوَ عَلَى غُسْلٍ، خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ كَيَوْمَ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ . (عيون الأخبار ج٢ ص٢٦٠ internet)

"ចូរដឹងថាអ្នកណាទៅគោរពខ្ញុំ صلوات الله عليه والسلام ក្នុងសភាពបរិសុទ្ធ (ដោយបានធ្វើស្អានពិធីកុស៊្ហូល) អ្នកនោះនឹងត្រូវលុបលាងបាបនិងជ្រះស្អាត[អស់បាប] ដូចអ្នកនោះទើបនឹងកើតពីពោះម្តាយ ។"[6] អាស្រ័យហេតុនេះ នឹងបានសេចក្តីជ្រះស្អាតតែមួយនេះដែរពីការទៅសម្តែងសេចក្តីគោរពចំពោះព្រះនាង ហ្វាទ៏ម៉ាស៊ូ ម៉ាក់ស៊្ទូម៉ាស៊ូ سلام الله عليها នោះ ។

៦. ស្ទ្រីអ្នកស៊ូម្នាក់បានទៅធ្វើគារវៈកិច្ចចំពោះអ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ហ៊ំ صلوات الله عليه والسلام បន្ទាប់ពីបានសម្រេចចិត្តទៅការបាឡាអ៊ំ ។ តាមផ្លូវលោកបានឃើញអ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ហ៊ំ صلوات الله عليه والسلام ក្នុងយល់សប្តិ ។ អ៊ីម៉ាំ صلوات الله عليه والسلام បានប្រាប់លោកថា៖ "ហេតុអ្វីលោកមិនទៅតាមគុមដើម្បីនឹងធ្វើគារវៈកិច្ចនៅឯផ្នូរប្អូនស្រី سلام الله عليها ខ្ញុំ صلوات الله عليه والسلام ផង ?"[7]

៧. មុលឡា ហៃដារ ខ្ញ៉ាន់សារី បានអធិប្បាយពាក្យពេចន៍អ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ហ៊ំ صلوات الله عليه والسلام ថា៖ "អ្នកណាមិនមានសមត្ថភាពទៅគោរពបូជនីយដ្ឋានខ្ញុំ صلوات الله عليه والسلام បានទេ ចូរអ្នកនោះទៅគោរពបូជនីយដ្ឋានប្អូនប្រុស عليه السلام ខ្ញុំ صلوات الله عليه والسلام នៅឯស្រុករ៉ៃ [ហ្ពាដ្ហ៉ុះអ៊ំ ហ្ពាំស្ម៉ាស៊ូ បញ្ចុះសពនៅក្បែរសព ហ្ពាដ្ហ៉ុះអ៊ំ អាប់ដ្ហាល់-អាស៊ីម] ឬប្អូនស្រី سلام الله عليها ខ្ញុំ صلوات الله عليه والسلام [ហ្វាទ៏ម៉ាស៊ូ ម៉ាក់ស៊្ទូម៉ាស៊ូ سلام الله عليها] នៅឯគុម ។ រង្វាន់អ្នកនោះដូចគ្នានឹងរង្វាន់របស់អ្នកដែលទៅគោរពបូជនីយដ្ឋានខ្ញុំ صلوات الله عليه والسلام ។[8]

៨. អ៊ីម៉ាំ មូហ្ពាំម៉ាដ្ហ អាល់-តាគ្គី អាល់-យ៉ាវ៉ាដ្ហ صلوات الله عليه والسلام មានវចនៈថា៖

مَنْ زارَ عَمَّتي بِقُمّ فَلَهُ الجَنَّةُ (بحار الأنوار ج٩٩ ص٢٦٥ internet)

"អ្នកណាទៅធ្វើគារវៈកិច្ចចំពោះព្រះបិតុលានី سلام الله عليها ខ្ញុំ صلوات الله عليه والسلام (ព្រះនាង ហ្វាទ៏ម៉ាស៊ូ ម៉ាក់ស៊្ទូម៉ាស៊ូ سلام الله عليها) នៅឯគុម អ្នកនោះនឹងបានចូលឋានសួគ៌ ។"[9]

ពាក្យពេចន៍ហាឌីស្ទអ៊ីម៉ាំទាំងបីអង្គ عليهم السلام ខាងលើនេះសឲ្យឃើញថា យើងអាចទទួលបាននូវរង្វាន់កំពូលពីការទៅធ្វើគារវៈកិច្ចព្រះបូជនីយដ្ឋានព្រះនាងថ្លៃថ្លា ហ្វាទ៏ម៉ាស៊ូ ម៉ាក់ស៊្ទូម៉ាស៊ូ سلام الله عليها ។

ចំណុចគួរយកចិត្តទុកដាក់គឺហាឌីស្ទ ៥ ខាងលើនេះ អ៊ីម៉ាំ អាល់-រីដ្ហ៊ំ صلوات الله عليه والسلام ចាត់ទុកផលបុណ្យបានមកពីការទៅធ្វើគារវៈកិច្ចព្រះចេតិយព្រះនាង ហ្វាទ៏ម៉ាស៊ូ ម៉ាក់ស៊្ទូម៉ាស៊ូ سلام الله عليها ស្មើនឹងការទៅធ្វើគារវៈកិច្ចព្រះចេតិយ

---

[5] ណាស៊ីក្ហ អាល់-តាវ៉ារីក្ហ (ناسخ التواريخ) ក្បាលទី ៣ ទំព័រ ៦៨ ។ រ៉យ៉ាហ៊ីន អាល់-ស្ហារីអ៊ុស៊ូ (رَياحين الشَريعَة) ក្បាលទី ៥ ទំព័រ ៣៥ ។

[6] អ៊ុយូន អាល់-អាក់បារ អាល់-រីដ្ហ៊ំ (عُيُون أَخبار الرِّضَا) ក្បាលទី ២ ទំព័រ ២៦០ ។

[7] អាន់វ៉ារ អាល់-ម៉ាស្ហ៊ុអាស្ហាអ៊ីន (أنوار المشعشعين) ក្បាលទី ១ ទំព័រ ២១២ ។

[8] មុលឡា ហៃដារ ខ្ញ៉ាន់សារី (ملا حيدر بن محمد خوانسارى), ស៊ុបដ្ហាស៊ូ អាល់-តាស្វ៉ានីហ្វ (زبدة التصانيف) ក្បាលទី ៦ ទំព័រ ១៥៩ ។

[9] ប៊ីហ្ពារ អាល់-អាន់វ៉ារ (بحار الأنوار) ក្បាលទី ១០២ ទំព័រ ២៦៥ ។

ព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام ។
គួរចាប់អារម្មណ៍ដែរបើយើងប្រៀបធៀបពាក្យពេចន៍ហាឌីស្ហនេះនឹងពាក្យពេចន៍ អ៊ីមុាំ អាល់-ស្វ៏ឌិក្ក صلوات الله عليه والسلام តទៅនេះ ។ គេបានសួរអ៊ីមុាំ អាល់-ស្វ៏ឌិក្ក صلوات الله عليه والسلام ថា៖ "អ្នកដែលបានទៅធ្វើគារវៈកិច្ចចំពោះអ៊ីមុាំមួយអង្គ صلوات الله عليه والسلام ក្នុងបណ្តាអ៊ីមុាំទាំងអស់ عليهم السلام តើអ្នកនោះបានរង្វាន់អ្វី ?" អ៊ីមុាំ صلوات الله عليه والسلام បានតបថា៖

كَمَنْ زارَ رَسولَ الله (عيون الأخبار ج٢ ص٢٦٢ internet)

"ដូចអ្នកនោះបានទៅធ្វើគារវៈកិច្ចចំពោះព្រះសាសនៈទូត صلى الله عليه وآله وسلم របស់អល់ឡោះហ្ទ័ عز وجل ដែរ ។"[10]

៥.២ ពិធីធ្វើគារវៈកិច្ចព្រះបូជនីយដ្ឋាន

ត្រូវគោរពវិន័យខាងក្រោមនេះមុននឹងទៅកាន់ព្រះបូជនីយចេតិយ ដើម្បីធ្វើគារវៈកិច្ចស៊ុីយ៉ារ៉ោះត៏ ។

មុនទៅឯព្រះបូជនីយចេតិយត្រូវងូតទឹកជម្រះខ្លួនស្នានពិធី គូ៏ស្វូល ។ រួចហើយស្លៀកពាក់ស្អាត លាបទឹកអប់ ។ មុននឹងចូលទៅក្នុងសាលតម្កល់ព្រះរាជសព ត្រូវសូមអនុញ្ញាតចូលដោយមួយឃ្លាខ្លី (إِذْنَ اَلدُّخُولِ) ។

បន្ទាប់មកត្រូវឈានជើងស្តាំចូល ដោយដាក់ខ្លួន ដោយសេចក្តីគោរព បែរមុខទៅរកគ៏្ញបឡាត្ទ់ ហើយសូត្រអល់ឡ៏ហ្វូអាក់បារ (اَللَّهُ أَكْبَرُ) ៣៤ ដង, ស៊ុបហ៊ាណាល់ឡោះហ្ទ៍ (سُبْحَانَ اَللَّهِ) ៣៣ ដង, អាល់-ហ៊ាំឌូលិលឡាស្ទ់ (اَلْحَمْدُ لِلَّهِ) ៣៣ ដង ។

ដើរទៅរកព្រះរាជផ្នូរ សូត្រស្វ៏ឡាវ៉ាត (اَللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ) រួចហើយសូត្រ ឌូអ៊ាអ៏ស៊ុីយ៉ារ៉ោះត៏នៅពីមុខព្រះរាជផ្នូរមហាស្រ្តីថ្លៃថ្នាដោយស្មិងស្មាធ៏ ដោយយល់អត្ថន័យសម្តីដែលខ្លួនកំពុងថា និងដោយស្គាល់ច្បាស់នូវបារមីរបស់បុគ្គលដែលខ្លួនកំពុងចរចាជាមួយនេះ ។

ឌូអ៊ាអ៏ ស៊ុីយ៉ារ៉ោះត៏ ចប់ហើយ ត្រូវស្វ៏ឡាត្ទ់ ២ រ៉ក់អ៊ាត្ទ់ ស្ងួណាត់ក្រោយរាល់ ស៊ុីយ៉ារ៉ោះត៏ ។ ស្វ៏ឡាត្ទ់នេះសឲ្យឃើញថាទោះបីយើងគោរពបុគ្គលដែលយើងចរចាជាមួយនៅក្នុងស៊ុីយ៉ារ៉ោះត៏នោះក៏ដោយ តែអល់ឡោះហ្ទ័ عز وجل ទេដែលយើងធ្វើសក្ការៈ ។ កិច្ចក្រាបប្រណិប័តន៍ទាំងអម្បាលម៉ានឧទ្ទិសទៅអល់ឡោះហ្ទ័ عز وجل តែមួយគត់ ហាមធ្វើកិច្ចក្រាបប្រណិប័តន៍ឧទ្ទិសទៅអ្នកដទៃ ។

أَتَقَرَّبُ إِلَى اَللَّهِ بِحُبِّكُمْ (بحار الأنوار ج٩٩ ص٢٦٥)

"[អាស្ទ់លុល-បៃត៏ عليهم السلام អឺយ !] ទូលបង្គំប្រាថ្នាបាននៅក្បែរអល់ឡោះហ្ទ័ عز وجل តាមរយៈគារវៈកិច្ចចំពោះអស់ព្រះអង្គ عليهم السلام ។"

[10] អ៊ុយូន អាល់-អាក់បារ អាល់-រីដ្ហ៏ (عُيُون أَخْبَار اَلرِّضَا) ក្បាលទី ២ ទំព័រ ២៦២ ។

៦. ស៊ីយ៉ារ៉ោះត្ហ៍ (គារវៈកិច្ច) ព្រះនាង ហ្វាទីម៉ាស្ហ៍ ម៉ាក់ស៊្វូម៉ាស្ហ៍ عليها السلام

اَلسَّلاَمُ عَلَى آدَمَ صَفْوَةِ اَللَّهِ

សូមសិរីសួស្តីកើតមានដល់អាដាំ عليه السلام បុគ្គលជ្រើសរើសដោយអល់ឡោះហ្ទ៍ عزّ وجلّ

اَلسَّلاَمُ عَلَى نُوحٍ نَبِيِّ اَللَّهِ،

សូមសិរីសួស្តីកើតមានដល់នុះហ៍ عليه السلام ព្រះសាស្តារបស់អល់ឡោះហ្ទ៍ عزّ وجلّ

اَلسَّلاَمُ عَلَى إِبْرَاهِيمَ خَلِيلِ اَللَّهِ،

សូមសិរីសួស្តីកើតមានដល់អ៊ីបរ៉ហ៊ីម عليه السلام មិត្តជំនិតរបស់អល់ឡោះហ្ទ៍ عزّ وجلّ

اَلسَّلاَمُ عَلَى مُوسَى كَلِيمِ اَللَّهِ،

សូមសិរីសួស្តីកើតមានដល់មូសា عليه السلام បុគ្គលដែលអល់ឡោះហ្ទ៍ عزّ وجلّ ចរចាជាមួយ

اَلسَّلاَمُ عَلَى عِيسَى رُوحِ اَللَّهِ،

សូមសិរីសួស្តីកើតមានដល់អ៊ីសា عليه السلام ព្រះសន្តិវិញ្ញាណរបស់អល់ឡោះហ្ទ៍ عزّ وجلّ

السَّلامُ عَلَيكَ يا رَسُولَ اللهِ

សូមសិរីសួស្តីកើតមានដល់ព្រះអង្គ صلى الله عليه وآله وسلم ព្រះសាសនៈទូតអល់ឡោះហ្ទ៍ عزّ وجلّ អើយ !

السَّلامُ عَلَيكَ يا خَيرَ خَلقِ اللهِ

សូមសិរីសួស្តីកើតមានដល់ព្រះអង្គ صلى الله عليه وآله وسلم បុគ្គលប្រសើរជាច់អស់សត្វលោកដែលអល់ឡោះហ្ទ៍ عزّ وجلّ បង្កើតមក អើយ !

السَّلامُ عَلَيكَ يا صَفِيَّ اللهِ

សូមសិរីសួស្តីកើតមានដល់ព្រះអង្គ صلى الله عليه وآله وسلم បុគ្គលប្រចះត្រចង់របស់អល់ឡោះហ្ទ៍ عزّ وجلّ អើយ !

السَّلامُ عَلَيكَ يا مُحَمَّدَ بنَ عَبدِ اللهِ خاتِمَ النَّبِيِّينَ

សូមសិរីសួស្តីកើតមានដល់ព្រះអង្គ صلى الله عليه وآله وسلم មូហ្ាំម៉ាដ់ ប៊ិន អ៊ុាប់ឌុលឡោះហ្ទ៍ ព្រះសាស្តាចុងក្រោយបង្អស់ អើយ !

السَّلامُ عَلَيكَ يا أَمِيرَ المُؤمِنِينَ عَلِيَّ بنَ أَبِي طالِبٍ وَصِيَّ رَسُولِ اللهِ

សូមសិរីសួស្តីកើតមានដល់ព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام អាមីរុល-មុមីនីន អ៊ុាលី صلوات الله عليه والسلام ប៊ិន អាប៊ី ត៏ាលិប رضي الله عنه ព្រះឧត្តរាធិការី របស់ព្រះសាសនៈទូត صلى الله عليه وآله وسلم អើយ !

السَّلامُ عَلَيكِ يا فاطِمَةُ سَيِّدَةَ نِساءِ العالَمِينَ

សូមសិរីសួស្តីកើតមានដល់ព្រះអង្គ سلام الله عليها ហ្វាទីម៉ាស់ سلام الله عليها ព្រះអគ្គនាយិការបស់អស់ស្ត្រីនៃលោកទាំងពួងអើយ !

اَلسَّلاَمُ عَلَيْكُمَا يَا سِبْطَيْ نَبِيِّ اَلرَّحْمَةِ وَ سَيِّدَيْ شَبَابِ أَهْلِ اَلْجَنَّةِ

សូមសិរីសួស្តីកើតមានដល់ព្រះអង្គ عليهم السلام ព្រះរាជនត្តាទាំងពីរ عليهم السلام របស់រ៉សូលុលឡោះហ៍ صلى الله عليه وآله وسلم ព្រះសាស្តាប្រកបដោយព្រះមេត្តាធម៌ ព្រះរាជអភិបាលរបស់យុវជនឋានសួគ៌អើយ !

اَلسَّلاَمُ عَلَيْكَ يَا عَلِيَّ بْنَ اَلْحُسَيْنِ سَيِّدَ اَلْعَابِدِينَ وَ قُرَّةَ عَيْنِ اَلنَّاظِرِينَ

សូមសិរីសួស្តីកើតមានដល់ព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام អាលី ប៊ិន អាល់-ហ៊ូសៃន៍ صلوات الله عليه والسلام ព្រះរាជប្រមុខរបស់បណ្តាអ្នកធ្វើសក្ការៈ កែវភ្នែករបស់បណ្តាអ្នកសម្លឹងមើលអើយ !

اَلسَّلاَمُ عَلَيْكَ يَا مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ بَاقِرَ اَلْعِلْمِ بَعْدَ اَلنَّبِيِّ

សូមសិរីសួស្តីកើតមានដល់ព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام មូហាំម៉ាដ់ ប៊ិន អាលី صلوات الله عليه والسلام បុគ្គលអ្នកធ្វើវិវរណៈការចេះដឹងបន្ទាប់ព្រះសាស្តាអើយ !

اَلسَّلاَمُ عَلَيْكَ يَا جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ اَلصَّادِقَ اَلْبَارَّ اَلْأَمِينَ

សូមសិរីសួស្តីកើតមានដល់ព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام យ៉ាក់ហ្វារ ប៊ិន មូហាំម៉ាដ់ صلوات الله عليه والسلام សច្ចការី បុគ្គលសុចរិត បុគ្គលជាទីទុកចិត្តអើយ !

اَلسَّلاَمُ عَلَيْكَ يَا مُوسَى بْنَ جَعْفَرٍ اَلطَّاهِرَ اَلطُّهْرَ

សូមសិរីសួស្តីកើតមានដល់ព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام មូសា ប៊ិន យ៉ាក់ហ្វារ صلوات الله عليه والسلام បុគ្គលបរិសុទ្ធ បុគ្គលដែលត្រូវជម្រះបន្សុទ្ធអើយ !

اَلسَّلاَمُ عَلَيْكَ يَا عَلِيَّ بْنَ مُوسَى اَلرِّضَا اَلْمُرْتَضَى

សូមសិរីសួស្តីកើតមានដល់ព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام អាលី ប៊ិន មូសា صلوات الله عليه والسلام មោទនាបុគ្គល បុគ្គលប្រកបដោយចិត្តសន្តោសអើយ !

اَلسَّلاَمُ عَلَيْكَ يَا مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ اَلتَّقِيَّ

សូមសិរីសួស្តីកើតមានដល់ព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام មូហាំម៉ាដ់ ប៊ិន អាលី صلوات الله عليه والسلام សទ្ធាធិមុតអើយ !

اَلسَّلاَمُ عَلَيْكَ يَا عَلِيَّ بْنَ مُحَمَّدٍ اَلنَّقِيَّ اَلنَّاصِحَ اَلْأَمِينَ

សូមសិរីសួស្តីកើតមានដល់ព្រះអង្គ صلوات الله عليه والسلام អាលី ប៊ិន មូហាំម៉ាដ់ صلوات الله عليه والسلام បុគ្គលសុក្រិត បុគ្គលចិត្តបុណ្យ បុគ្គលជាទីទុកចិត្តអើយ !

اَلسَّلاَمُ عَلَيْكَ يَا حَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ

សូមសិរីសួស្តីកើតមានដល់ព្រះអង្គ ហ្ាសាន់ ប៊ិន អុាលី អឺយ !

اَلسَّلاَمُ عَلَى اَلْوَصِيِّ مِنْ بَعْدِهِ

សូមសិរីសួស្តីកើតមានដល់ព្រះឧត្តរាធិការីបន្ទាប់ព្រះអង្គ ។

اَللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى نُورِكَ وَ سِرَاجِكَ وَ وَلِيِّ وَلِيِّكَ وَ وَصِيِّ وَصِيِّكَ وَ حُجَّتِكَ عَلَى خَلْقِكَ

អល់ឡោះហ្ុអឺយ ! សូមព្រះអង្គប្រសិទ្ធពរដល់ព្រះពន្លឺរស្មី ព្រះប្រទីបរបស់ព្រះអង្គ ព្រះទាយាទរបស់ព្រះរាជឧបរាជរបស់ព្រះអង្គ ព្រះឧត្តរាធិការីរបស់ព្រះឧត្តរាធិការី ដែលត្រូវព្រះអង្គតែងតាំង ព្រះមគ្គទេសក៍ដឹកនាំសត្វលោករបស់ព្រះអង្គ ។

اَلسَّلاَمُ عَلَيْكِ يَا بِنْتَ رَسُولِ اَللَّهِ

សូមសិរីសួស្តីកើតមានដល់ព្រះនាង ព្រះរាជបុត្រីរបស់ព្រះសាសនៈទូតរបស់អល់ឡោះហ្ុ ។

اَلسَّلاَمُ عَلَيْكِ يَا بِنْتَ فَاطِمَةَ وَ خَدِيجَةَ

សូមសិរីសួស្តីកើតមានដល់ព្រះនាង ព្រះរាជបុត្រីរបស់ ហ្វាទី៉ម៉ាស្ុ និង ខ៊ុឌីយ៉ាស្ុអឺយ !

اَلسَّلاَمُ عَلَيْكِ يَا بِنْتَ أَمِيرِ اَلْمُؤْمِنِينَ

សូមសិរីសួស្តីកើតមានដល់ព្រះនាង ព្រះរាជបុត្រីរបស់ព្រះរាជអគ្គមហាប្រមុខរបស់អស់អ្នកមានសទ្ធាជ្រះថ្លាអឺយ !

اَلسَّلاَمُ عَلَيْكِ يَا بِنْتَ اَلْحَسَنِ وَ اَلْحُسَيْنِ

សូមសិរីសួស្តីកើតមានដល់ព្រះនាង ព្រះរាជបុត្រីរបស់ អាល់-ហ្ាសាន់ និង អាល់-ហ៊្ុសែន៍ អឺយ !

اَلسَّلاَمُ عَلَيْكِ يَا بِنْتَ وَلِيِّ اَللَّهِ

សូមសិរីសួស្តីកើតមានដល់ព្រះនាង ព្រះរាជបុត្រីរបស់ព្រះរាជឧបរាជរបស់អល់ឡោះហ្ុអឺយ !

اَلسَّلاَمُ عَلَيْكِ يَا أُخْتَ وَلِيِّ اَللَّهِ

សូមសិរីសួស្តីកើតមានដល់ព្រះនាង ព្រះរាជអនុជារបស់ព្រះឧបរាជរបស់អល់ឡោះហ្ុអឺយ !

اَلسَّلاَمُ عَلَيْكِ يَا عَمَّةَ وَلِيِّ اَللَّهِ

សូមសិរីសួស្តីកើតមានដល់ព្រះនាង ព្រះបិតុលានីរបស់ព្រះរាជឧបរាជរបស់អល់ឡោះហ្ុអឺយ !

اَلسَّلاَمُ عَلَيْكِ يَا بِنْتَ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ وَ رَحْمَةُ اَللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ

សូមសិរីសួស្តីកើតមានដល់ព្រះនាងسلام الله عليها ព្រះរាជបុត្រីរបស់ មូសា ប៊ិន យ៉ាក់ហ្វារصلوات الله عليه والسلام សូមអល់ឡោះហ៍្វعز وجل បាចព្រះពរនិងស្រោចព្រះធម៌មេត្តាមកលើព្រះនាងسلام الله عليها ។

اَلسَّلاَمُ عَلَيْكِ عَرَّفَ اَللَّهُ بَيْنَنَا وَ بَيْنَكُمْ فِي اَلْجَنَّةِ

សូមសិរីសួស្តីកើតមានដល់ព្រះនាងسلام الله عليها សូមអល់ឡោះហ៍្វعز وجلឲ្យអស់ទូលបង្គំបាននៅជុំជាមួយព្រះអង្គទាំងអស់عليهم السلامនៅក្នុងឋានសួគ៌ ។

وَ حَشَرَنَا فِي زُمْرَتِكُمْ

សូមឲ្យព្រះអង្គعز وجلដាក់អស់ទូលបង្គំនៅក្នុងក្រុមព្រះអង្គعليهم السلام

وَ أَوْرَدَنَا حَوْضَ نَبِيِّكُمْ

សូមឲ្យព្រះអង្គعز وجلនាំអស់ទូលបង្គំ ទៅកាន់ក្បាលទឹកផុសរបស់ព្រះសាស្តាصلى الله عليه وآله وسلمព្រះអង្គعليهم السلام ។

وَ سَقَانَا بِكَأْسِ جَدِّكُمْ مِنْ يَدِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ صَلَوَاتُ اَللَّهِ عَلَيْكُمْ

សូមឲ្យព្រះអង្គعز وجلបំបាត់អាការស្រេករបស់អស់ទូលបង្គំ ដោយកែវព្រះអយ្យកោصلى الله عليه وآله وسلمព្រះអង្គعليهم السلام នៅក្នុងដៃអាលីصلوات الله عليه والسلام ប៊ិន អាប៊ូ ត៍ាលិបرضي الله عنه ។ សូមអល់ឡោះហ៍្វعز وجلប្រសិទ្ធពរដល់ព្រះអង្គទាំងអស់عليهم السلام ។

أَسْأَلُ اَللَّهَ أَنْ يُرِيَنَا فِيكُمُ اَلسُّرُورَ وَ اَلْفَرَجَ

ទូលបង្គំសូមឲ្យអល់ឡោះហ៍្វعز وجلព្រះរាជទានសុភមង្គលនិងការងាយស្រួលឲ្យអស់ទូលបង្គំ តាមរយៈព្រះអង្គعليهم السلام ។

وَ أَنْ يَجْمَعَنَا وَ إِيَّاكُمْ فِي زُمْرَةِ جَدِّكُمْ مُحَمَّدٍ صَلَّى اَللَّهِ عَلَيْكُمْ

ឲ្យព្រះអង្គعز وجلប្រជុំអស់ទូលបង្គំ និងព្រះអង្គទាំងអស់عليهم السلامនៅក្នុងក្រុមមូហាំម៉ាដ់صلى الله عليه وآله وسلم ព្រះអយ្យកោصلى الله عليه وآله وسلمព្រះអង្គعليهم السلام ។ សូមអល់ឡោះហ៍្វعز وجلប្រសិទ្ធពរឲ្យព្រះអង្គទាំងអស់عليهم السلام ។

وَ أَنْ لاَ يَسْلُبَنَا مَعْرِفَتَكُمْ إِنَّهُ وَلِيٌّ قَدِيرٌ

កុំឲ្យព្រះអង្គعز وجلឃាត់អស់ទូលបង្គំ មិនឲ្យយល់ដឹងបុណ្យបារមីរបស់ព្រះអង្គទាំងអស់عليهم السلام ។ ការពិតព្រះអង្គعز وجلជាព្រះអភិបាលដ៏មានព្រះមហិទ្ធិឫទ្ធិ

أَتَقَرَّبُ إِلَى اَللَّهِ بِحُبِّكُمْ وَ اَلْبَرَاءَةِ مِنْ أَعْدَائِكُمْ

ទូលបង្គំប្រាថ្នានឹងបាននៅក្បែរអល់ឡោះហ៍្វعز وجلតាមរយៈសេចក្តីស្រឡាញ់ព្រះអង្គទាំងអស់عليهم السلام និងតាមរយៈសម្អប់បណ្តាសត្រូវរបស់ព្រះអង្គទាំងអស់عليهم السلام

وَ اَلتَّسْلِيمِ إِلَى اَللَّهِ رَاضِياً بِهِ غَيْرَ مُنْكِرٍ وَ لاَ مُسْتَكْبِرٍ

ទូលបង្គំទុកកាយថ្វាយចិត្តលើអល់ឡោះហ៍្វعز وجلដោយស្មោះស្ម័គ្រ ដោយមិនបដិសេធ ដោយមិនប្រកាន់ខ្លួន

وَ عَلَى يَقِينِ مَا أَتَى بِهِ مُحَمَّدٌ وَ بِهِ رَاضٍ
ទូលបង្គំព្រមទទួលយកដោយជឿជាក់ឥតរង្គោះរង្គើនូវអ្វីៗដែលមូហាំម៉ាដ្ឋ ﷺ បាននាំមក ទូលបង្គំពេញចិត្តនឹងអ្វីៗទាំងនោះ ។

نَطْلُبُ بِذَلِكَ وَجْهَكَ يَا سَيِّدِي اَللَّهُمَّ وَ رِضَاكَ وَ اَلدَّارَ اَلْآخِرَةَ
អស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំប្រាថ្នាបាននូវព្រះឧបការគុណព្រះអង្គ ﷻ តាមរយៈនេះ ឱម្ចាស់ ﷻ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំអើយ ! និងប្រាថ្នាគាប់ព្រះហឫទ័យព្រះអង្គ ﷻ នាលោកមុខ អល់ឡោះហ៊្វ ﷻ អើយ !

يَا فَاطِمَةُ اِشْفَعِي لِي فِي اَلْجَنَّةِ فَإِنَّ لَكِ عِنْدَ اَللَّهِ شَأْناً مِنَ اَلشَّأْنِ
ហ្វាទីម៉ាស្ញអើយ ! សូមព្រះនាង عليها السلام ជួយធ្វើអន្តរាគមន៍ឲ្យទូលបង្គំផង ដើម្បីទូលបង្គំនឹងបានចូលឋានសួគ៌ ព្រោះព្រះនាង عليها السلام មានបុណ្យបារមីខ្ពង់ខ្ពស់សម្រាប់អល់ឡោះហ៊្វ ﷻ !

اَللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ أَنْ تَخْتِمَ لِي بِالسَّعَادَةِ فَلاَ تَسْلُبَ مِنِّي مَا أَنَا فِيهِ
អល់ឡោះហ៊្វ ﷻ អើយ ! ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំសូមព្រះអង្គ ﷻ មេត្តាឲ្យទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំមានវាសនាល្អ ។ សូមព្រះអង្គ ﷻ កុំដកហូតយកអ្វីៗដែលទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំមាន [ដែលព្រះអង្គ ﷻ បានព្រះរាជទានឲ្យទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំហើយ] ។

لاَ حَوْلَ وَ لاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللَّهِ اَلْعَلِيِّ اَلْعَظِيمِ
ពុំមានឥទ្ធិឫទ្ធិ ពុំមានអំណាចណាក្រៅពីឥទ្ធិឫទ្ធិនិងអំណាចអល់ឡោះហ៊្វ ﷻ ទេ ព្រះ ﷻ ជាទីសរសើរ ព្រះមហាថ្កុំថ្កើង

اَللَّهُمَّ اِسْتَجِبْ لَنَا وَ تَقَبَّلْهُ بِكَرَمِكَ وَ عِزَّتِكَ وَ بِرَحْمَتِكَ وَ عَافِيَتِكَ
អល់ឡោះហ៊្វ ﷻ អើយ ! ក្នុងព្រះនាមព្រះហឫទ័យទូលំទូលាយរបស់ព្រះអង្គ ﷻ ព្រះកិត្តិយសព្រះអង្គ ﷻ ព្រះមេត្តាធម៌ព្រះអង្គ ﷻ និងព្រះសប្បុរសធម៌ព្រះអង្គ ﷻ សូមព្រះអង្គ ﷻ ទទួលយកនូវការអង្វររកររបស់អស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ។

وَ صَلَّى اَللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ أَجْمَعِينَ وَ سَلَّمَ تَسْلِيماً يَا أَرْحَمَ اَلرَّاحِمِينَ .
សូមព្រះពរអល់ឡោះហ៊្វ ﷻ កើតមានដល់មូហាំម៉ាដ្ឋ ﷺ និងព្រះរាជបុត្ររាជនត្តា عليهم السلام របស់ព្រះអង្គ ﷺ ។ សូមព្រះអង្គ ﷻ ឲ្យព្រះអង្គទាំងអស់ عليهم السلام សម្បូរហូរហៀរនិងប្រកបដោយសិរីសួស្តី ព្រះ ﷻ ដ៏មានព្រះមេត្តាករុណាលើសលុបអើយ !

បញ្ជីរាយឈ្មោះសៀវភៅស្តីអំពីប្រធានបទនេះ

-ម៉ូរតាដ្ហ៍ អាល់-អ៊ុមីលី (جَعْفَر مُرْتَضى العامِلي), អាល់-ហាយ៉ាស្ញ់ អាល់-ស៊ីយ៉ាស៊ីយ៉ាស្ញ់ លី អ៊ីមុាំ អាល់-រីដ្ហ៍ (الحياة السياسية للإمام الرضا), គុម ឆ្នាំ ១៤១៦ សកករាជហុ៊ីច្ជរ៉ោះត៍ ។

-ម៉ូហុាំម៉ាដ្ញ់ ប៊ិន ហុាសាន់ អាមីលី, តារីក្ហ៍ រ៉ីយ៉ាន់, តេហេរ៉ង ឆ្នាំ ១៣១៣ ហ៊ុីច្ជរី ស្ហាំស៊ី (هجري شمسي) ។

-ស្ហៃខ៍ ហ៊ូរ អាល់-អ៊ុមីលី (الحر العاملي), អ៊ីស្ប្របាត់ អាល់-ហ៊ូដ្ហាស្ញ់ (إثباتُ الهُداة) ក្បាលទី ៣ ទំព័រ ២៣៣, គុម ឆ្នាំ ១៣៩៩ សកករាជហុ៊ីច្ជរ៉ោះត៍ ។

-រីសាទ្បាស្ញ់ អាល់-អ៊ុរ៉ប៊ីយ៉ាស្ញ់ អាល់-អ៊ុទ្បាវីយ៉ាស្ញ់ (العربية العلويه واللغة المروية), បៃរូត ។ វ៉ាសាអ៊ីល អាល់-ស្ហ៊ីអ៊ុាស្ញ់ (وسائل الشيعة) ៣០ ក្បាល បោះពុម្ពនៅគុម ។

-សៃយីដ្ហ ហុាសាន់ អាល់-អាមីន (حسن الأمين) ដ្ហាអ៊ីរ៉ោះត៍ អាល់-ម៉ាអ៊ុរីហ្វ (دائرة المعارف الإسلامية الشيعية), បៃរូត ឆ្នាំ ១៣៩៣ សកករាជហុ៊ីច្ជរ៉ោះត៍ ។

-សៃយីដ្ហ មុះហ៊ុាស៊ីន យ៉ាហ្ញបាល់ អាល់-អ៊ុមីលី (السيد محسن الأمين العاملي), អាក៍យ៉ាន់ អាល់-ស្ហ៊ីអ៊ុាស្ញ់ (أعيان الشيعة), បៃរូត ។

-អ៊ុទ្បាម៉ាស្ញ់ ស្ហៃខ៍ អ៊ុប់ដ្ហាល់-ហ៊ូសៃន៍ អាមីនី (عبد الحسين الأميني), អាល់-ក៏ដៀរ, តេហេរ៉ង់ ។

-អាល់-បាទ្បាស្ហ៊ូរី (أحمد بن يحيى بن جابر البلاذري), ហ្វាត់ហ៊ុ អាល់-ប៊ូលដ្ហាន់ (فتوح البلدان), បៃរូត ។

-ម៉ូហុាំម៉ាដ្ញ់ ប៊ិន អាស្ហ៍ម៉ាដ្ញ់ ឈីស្ហទី ដ្ហាគីសតានី (محمد بن احمد چشتی داغستانی), អាល់-លុអ៊ូលូអ៊ុាស្ញ់ អាល់-ស្ហាមីណាស្ញ់ ហ្វី អាល់-អាស្ហារ អាល់-មូអ៊ុណាក់ណាស្ញ់ អាល់-ម៉ារវីយ៉ាស្ញ់ (اللؤلؤة الثمينة في الآثار المعنعنة المرويه), អេស៊ីបត៍ ១៣០៦ សកករាជហុ៊ីច្ជរ៉ោះត៍ ។

-ស្ហៃខ៍ ម៉ូហុាំម៉ាដ្ញ់ ហ៊ៀរស៍ អាល់-ឌីន (محمد حرز الدين), ម៉ារ៉គីដ្ហ អាល់-ម៉ាអ៊ុរីហ្វ (مراقد المعارف), ណាយ៉ាហ្វ់ ។

-អ៊ុប់បាស់ ហ្វៃដ្ហ៍ (عباس فيض قمى) កាន់ជ៉ីណាស្ញ់ អាស្ហារ គុម (گنجينه آثار قم), គុម ១៣៤៩ ហុ៊ីច្ជរី ស្ហាំស៊ី (هجري شمسي) ។

-មៀរស្ហា មូសា ហ្វារ៉ហ្វានី (مىرزا موسى فراهانى), អ៊ីក្ហ៍ម៉ាស្ញ់ អាល់-ប៊ូរហ្វាន ដ្ហារ អ៊ូស្ហូល អាល់-ឌីន, តេហេរ៉ង់ ។

-មូហាំម៉ាដ់ រីដ្ហ៍ ហាគីមី (محمد رضا حکیمی), អាក់យ៉ាន់ អាល់-នីសាអ៊ុ, បៃរូត ១៩០៣ សកករាជហ៊ីជ្រ៉ោះត៍ ។

-សៃយីដ្ ដាឃីល ប៊ិន ហ៊្សៃសេន៍ (داخل حسن تحمیل), ម៉ាន់ ឡា យ៉ាស្ល់ឌូរុះហ៊ុ អាល់-ខុទ្វីប (من لا یحضره الخطیب), បៃរូត ១៩១២ សកករាជហ៊ីជ្រ៉ោះត៍ ។

-អ៊ីបនូ ហាំស្សាស្ល់, អាល់-ស្សាគីប ហ្វី អាល់-ម៉ាណាគីប (الثاقب فی المناقب), គុម ១៩១២ សកករាជហ៊ីជ្រ៉ោះត៍ ។

-ស៊ីបត៍ ប៊ិន យ៉ៅស៊ី (سبط بن الجوزي) តាស្គីរ៉ត់ អាល់-ខ៊ាវ៉ាស្ស៍ (تذكرة الخواص), ណាយ៉ាហ្វ៍ សកករាជហ៊ីជ្រ៉ោះត៍ ។

-សៃយីដ្ អ៊ីបនូ ត៉ូវុស (سید بن طاووس), ហ្វារហាស្ល់ អាល់-ក៊ូរី (فرحة الغري), បៃរូត ។

-មូហាំម៉ាដ់ មូហាំម៉ាឌី អ៊ីស្ទីហារឌី (محمد محمدی اشتهاردی), ហាដ្ហ៍រ៉ត់ ម៉ាក់ស្ស៊ូម៉ាស្ល់ ហ្វាទីម៉ាស្ល់ ឌូវ៉ម (حضرت معصومه فاطمه دوم), គុម ។

-សៃខ៍ មូហាំម៉ាដ់ ប៊ិន ហ៊្សៃសេន៍ (الشيخ محمد علي بن حسين نائيني اردستاني كجوئي قمي), អាន់វ៉ារ អាល់-ម៉ាស្ល់អាស្សាអ៊ីន (أنوار المشعشعين), តេហេរ៉ង់ ។

-មុលឡា ហៃដារ ខ៊ុវ៉ាន់សារី (ملا حیدر بن محمد خوانساری), ស៊ុបដាស្ល់ អាល់-តាស្វ៍នីហ្វ (زبدة التصانیف), គុម ១៩១៥ ។

-ស្សៃខ៍ មូហាំម៉ាដ់ ប៊ិន យ៉ាក់គូប អាល់-គូឡៃនី (محمد بن يعقوب بن إسحاق الكليني), ហ្វ៊ូរ៉ុអ៊ុ អាល់-កាហ្វី (فروع الكافي), បៃរូត ។ អ៊ូស្វ៊ូល អាល់-កាហ្វី (أُصُول اَلْكَافِي), បៃរូត ។

-អាលី អាក់បារ ម៉ាស្ល់ឌីពួរ (علی اکبر مهدی پور), ស៊ីនដាកានី ការីម៉ាស្ល់ អាស្ល់លុល-បៃត៍عليهم السلام (زندگانی کریمه اهل بیت), បោះពុម្ពលើកទី ១, គុម ។

-អាឡាម៉ាស្ល់ មូហាំម៉ាដ់ បាក្វៀរ ម៉ាជ់លីស៊ី (محمد باقر بن محمد تقي بن مقصود علي المجلسي), ប៊ីហារ អាល់-អាន់វ៉ារ (بحار الأنوار), តេហេរ៉ង់ ១១០ ក្បាល ។

-សៃយីដ្ ម៉ាស្ល់ឌី ម៉ាន់ស៊ូរី (مهدی منصوری), ហាយ៉ាត់ អាល់-ស៊ីត (حیات الست), គុម ១៣៨០ សកករាជហ៊ីជ្រ៉ោះត៍ ។ ស៊ីនដាកានី ហាដ្ហ៍រ៉ត់ ម៉ាក់ស្ស៊ូម៉ាស្ល់ (زندگانی حضرت معصومه), គុម ។

-អាលី ប៊ិន ហ៊្សៃសេន៍ ម៉ាស់អ៊ូឌី (عَلِيّ ٱبْن ٱلْحُسَيْن ٱبْن عَلِيّ ٱلْمَسْعُودِيّ), អ៊ីស្សបាត់ អាល់-វ៉ាស្វីយ៉ាស្ល់ (اثبات الوصية), គុម ។

-ស្ឝៃខ៏ មូហ្វីដុ (الشيخ المفيد) អាល់-អៀរស្ឝាដ៉ុ (الإرشاد), មូហ្ហាំម៉ាដ៉ុﷺ បុគ្គលជាទី ទុកចិត្ត, ភាសាអង់គ្លេស ។

-ស្ឝៃខ៏ ស្ហាប៊ីហ៊្ហុលឡោះហ៍ មូហាឡាទី (ذبیح‌الله محلاتی مشتاق‌عسکری) រ៉យ៉ាហ៊្ហីន អាល់-ស្ឝារីអ៊្ហស់ (رَیاحین الشَریعَة), តេហេរ៉ង់ ។

-អាយ៉ាទុ្ហលឡោះហ៍ ស្ឝាហ្វាប់ អាល់-ឌីន ម៉ារអ៊្ហស្ឝី ណាយ៉ាហ្វី, បារ សេទីគ្ហ នូរ (بر ستيغ نور), គុ្ហម ។

-ស្ឝៃខ៏ អ៊្ហលី ណាម៉ាស៊្ហី (شیخ علی نمازی شاهرودی), មុសតាដ៉្ហរ៉ក់ សាហ្វីណាស់ អាល់-ប៊ីហ្ហារ (مُسْتَدْرَك سَفینة البِحار), តេហេរ៉ង់ ។

-អ៊ីបនូ ហ្វាត់តាល់ ណៃស្ឝាប៊ូរី (محمد بن حسن الفتّال النيشابوري), រ៉ៅដ្ឍោះត៍ អាល់-វ៉ាអ៊្ហីស្ឍីន (رَوضَة الواعِظين و بَصيرة المُتَّعِظين), តេហេរ៉ង់ ១៣០៣ សកករាជហ៊្ហីច្ជរ៉ោះត៍ ។

-ហ្ហាសាន់ អ៊ីបនូ មូហ្ហាំម៉ាដ៉ុ គុ្ហមី (حسن بن محمد قمي) តារីគ្ហ កាឌីម គុ្ហម (تاريخ قم), តេហេរ៉ង់ ១៣៨១ ហ៊្ហីច្ជរី ស្ឝាំស៊ី (هجري شمسي) ។

-ស្ឝៃខ៏ អ៊្ហប់បាស់ គុ្ហមី (الشيخ عباس القمي) ហ្វាវ៉ាអ៊្ហីដុ អាល់-រ៉ដ្ឍ៍វីយ៉ាស់ (الفوائد الرضوية) តេហេរ៉ង់ ១៣៦៧ សកករាជហ៊្ហីច្ជរ៉ោះត៍ ។ មុនតាហា អាល់-អាម៉ាល់ (مُنتَهی الآمال), ១៣៧៩ សកករាជហ៊្ហីច្ជរ៉ោះត៍ ។

-អ៊្ហលី រ៉ហ្វីអ៊្ហី (علی رفیعی), ស្ឝាហ្វាប់ ស្ឝារីអ៊្ហត់ (شهاب شریعت ជីវប្រវត្តិរបស់ អាយ៉ាទុ្ហលឡោះហ៍ ម៉ារអ៊្ហស្ឝី ណាយ៉ាហ្វី), គុ្ហម ១៤២០ សកករាជហ៊្ហីច្ជរ៉ោះត៍ ។

-សៃយីដុ មូហ្ហាំម៉ាដ៉ុ អ៊្ហលី រ៉ៅដ្ឍ៍ទី (سید محمد علی روضاتی), យ៉ាមិអ៊្ហ៍ អាល់-អាន់សាប់ (جامع أنساب), អ៊ីហ្វាហាន់ សកករាជហ៊្ហីច្ជរ៉ោះត៍ ។

-មូហ្ហាំម៉ាដ៉ុ ស្ឝារីហ្វ រ៉ស៊្ហី (حمد شریف رازی), កាន់យ៉ីណាស់ ដ្ហានេស្ឝម៉ាន់ដ្ហាន់ (گنجینه دانشمندان), តេហេរ៉ង់ ១៣២២ ហ៊្ហីច្ជរី ស្ឝាំស៊ី (هجري شمسي) ។

-អ៊្ហលី អាល់-រីដ្ឍ៍صلوات الله عليه والسلام, ស្ឍហ៊្ហីហ្វាស់ អាល់-រីដ្ឍ៍ (صحيفة الرضا), ស្ឍន់អ៊្ហអ៍ (صنعاء) ១៣៥៣ សកករាជហ៊្ហីច្ជរ៉ោះត៍ ។

-ស្ឝៃខ៏ ស្ឍឌុគ្ហ (الشيخ الصدوق), អ៊្ហីឡាល់ អាល់-ស្ឝារ៉អ៊ីអ៊្ហ៍ (عِلَل الشَّرائِع), ណាយ៉ាហ្វ ១៣៨៥ សកករាជហ៊្ហីច្ជរ៉ោះត៍ ។ ម៉ាអ៊្ហនី អាល់-អាខ្ហបារ (مَعانِي الأخبار), គុ្ហម ១៣៦១ ហ៊្ហីច្ជរី ស្ឝាំស៊ី (هجري شمسي) ។ ម៉ាន់ ឡាយ៉ាស្ហុឌ្ឍរុះហ៍ អាល់-ហ្វាគ្ហិះហ៍ (مَنْ لَا يَحْضُرُه ٱلْفَقِيه), បៃរូត ១៤០៥ សកករាជហ៊្ហីច្ជរ៉ោះត៍ ។ អ៊្ហយូន អាល់-អាខ្ហបារ អាល់-រីដ្ឍ៍ (عُيُون أَخْبَار ٱلرِّضَا), ណាយ៉ាហ្វ ១៣៩០ សកករាជហ៊្ហីច្ជរ៉ោះត៍ ។

-មៀរស៊ា មូហាំម៉ាដ់ តាគី ខាន សេប៉េះរ៍ (محمد تقی سپهر), ណាសុីក អាល់-តាវ៉ារីក (ناسخ التواريخ) អុីម៉ាំ អាល់-កាសុីម صلوات الله عليه والسلام, តេហេរ៉ង់ ។

-ក៏ឌី នូរុលឡោះហ៍ ស៊ូស្ទតារី (قاضي نور الله شوشتري) ម៉ាយ៉ាលីសុី អាល់-មុមីនីន (مجالس المومنين), តេហេរ៉ង់ ។

-មៀរ អាប៊ូ តក់លិប អាល់-តាប់រីសុី (مير ابو طالب التبريزي), វ៉ាសុីឡាស់ អាល់-ម៉ាក់ស៊ូមីន, តេហេរ៉ង់ ។

-ស្ហៃខ៍ តប់រ៉សុី (الطبرسي), អាក់ឡាំ អាល់-វ៉ារ៉ (اعلام الورى), គុម ១៣៩៩ សករាជ ហុីជរ៉ោះត៍ ។

-អាលី អាក់បារ តាស្ហៃយ៉ាដ់ (علي اكبر تشيد), គីយ៉ាម សាដាត់ អាឡាវី (قيام سادات علوي), តេហេរ៉ង់ ១៣៣១ ហុីជរី ស្ហាំសុី (هجري شمسي) ។

-ស្ហៃខ៍ ទូសុី (أَبُوْ جَعْفَرِ مُحَمَّدُ بِنْ الحَسَنِ الطُوْسِّيّ، الشيخ الطوسي), អាល់-អាម៉ាលី (أمالي), បៃរូត ។ តាស់ស៊ីប អាល់-អាស់កាម (تَهْذِيب ٱلأَحْكَام), បៃរូត ១៤០៦ សករាជ ហុីជរ៉ោះត៍ ។

-ស្ហៃខ៍ មូហាំម៉ាដ់ តាគី ទុសតារី (محمد تقي التستري), តាវ៉ារីក អាល់-ណាប៊ី វ៉ាល់-អាលី (تواريخ النبي والآل), តេហេរ៉ង់ ១៣៩១ សករាជ ហុីជរ៉ោះត៍ ។